

4° Dier 3229/11

4 Diff. 3229 (11).
RESPIRIVM
BeLLonæ eX aCle Defessæ ,

VEL

SYNTAGMA

DE

Jure hospitalionis , ac eò pertinentium
Metatorum, & Epidemeticorum,

Oder

inquantirungen.

QUOD

Authoritate & consensu Illustrissimorum, Perillu-
strum, Prænobilium, Magnificorum, Clarissimorum, ac Con-
sultissimorum Virorum, &c. Reverendissimi, Perillustri, ac Magnifici
Domini Rectoris, Perillustri, Magnifici ac Spectabilis Domini Decani Inclytæ Fa-
cultatis Juridicæ, Dominorum Seniorum, Sacræ Cæsareæ Regiæque Cath. Majest.
Confiliariorum, Referendariorum &c. Adeoque totius amplissimi
D. D. Juris - Consultorum Collegij,

IN ANTIQUISSIMA & CELEBERRIMA
UNIVERSITATE VIENNENSI,
PRÆSIDE

PRÆNOBILICLARISSIMO ac CONSULTISSIMO DOMINO
ADAMO JOSEPHO GRENECK,
U. J. Doctore, Aulæ, aulicæque Regio-Bohemicæ Cancellariæ,
& Judiciorum Advocato, Codicis Professore publico, ac ordinario,
nec non Venerabilis ac exempti Capituli Viennensis Syndico,

Publicè ventilandum proponit

JOANNES LEOPOLDUS GIEGEL, Austriacus Pulkaviensis,
J. U. Auditor, alumnorum Scotensium informator.

In Auditorio D. D. Juris-Consultorum Die Mensis An. MDCCXVIII.

VIENNÆ AUSTRIÆ, Typis Wolfgangi Schwendimann, Univers. Typeogr.

REVERENDISSIMO,
PERILLUSTRI, AC
AMPLISSIMO
DOMINO, DOMINO
CAROLO

Ord. S. Benedicti,

Celeberrimi, & Antiquissimi Monasterii
B. V. M. vulgò

AD SCOTOS,

Nec non Thelky in Hungaria

ABBATI

VIGILANTISSIMO, &c.

Sac. Cæs. Regiæque Cath. Maj.

CONSILIARIO,

ATQUE

Inclytorum Statuum Provincial. Inferioris Austriæ
PERPETUO OECONOMO &c.

DOMINO, DOMINO

Patrono ac Mæcenati suo Gratosissimo.

Acrilegus ausus! quo vesane ruis! qui divina æque humana lege calcata, quietem supremo Numini devotam, psallentes immunium claustrorum choros turbare præsumis! siste gradum, & disce! quot & quantis immunitatum prærogativis sanctissimam Religionem, tum Canonica, tum civilia jura instructam perhibeant. Dabo! sit militia profana eâ peculiarium favorum notâ insignis, ut præcæteris largissima juris beneficia sibi indulta jactitet: (a) Profecto spirituales nec minimo minoris habendam judico, (b) Præcipuè cum arma spiritualia temporalibus, longè prævaleant, prævalléntque securius, testem interroga Israël. (c) Mittam: tueantur Romanæ leges libertatem, ut pupillam oculi, (d) Eâque rem inæstimabilem, atque omnibus favorabiliorem pronuntient, asserente Paulo JC. (e) Verè æqualem, si non majorem promeretur favorem religio, quæ nos speciosiore in liberta-

(a) c. 10. dist. 1. l. 13. & 14. cod. de excus. mun. (b) Laurentius Just. in opus. de monast. convers. (c) Exod. 17. c. 11. & 12, vers. (d) L. 1. §. 1. cod. commu. de manumiss. l. 24. ff. de dolo. (e) L. 106. ff. de R. I.

bertatem vindicat, prædicante Paulo Apostolo. (f) Præteribo: agat ipse Deus oratorem in causa pupilli, juxta illud exodi (g) Viduæ & pupillo non nocebitis &c. nec desit patrocinium sacratissimi juris nostri, quod Clypeo suarum legum (h) Pupillos paternè defendit, quîn populo universo eorum causam recommendat, (i) Ast! quis negabit monasteriis eadē, quæ pupillis & viduis, jure accenseri privilegia? (k) Cum non minus bona eorum, utpote multorum invidiæ, atque insidiis exposita à viris religiosissimis quasi tutoribus regantur, administranturque: (l) Esto, præemineat respublica, quia commune bonum, aut fiscus, quia causam Principis extremum tangit, nobilissimorum privilegiorum indulgentia: ædepol! cum religio perfectissimæ reipublicæ formam, ac ea, quæ Dei sunt (m) Omnino contineat, (n) Eadem si non præ-saltem cōambulabit fisco, reipublicæque (o) Hæc (quamvis complura beneficia reverendissimæ religioni competentia pro rostris affigenda in promptu forent) (p) Tibi interea sufficiant, qui forsitan temeraria imperitia religiosæ immunitatis claustra infringere contendis.

Verum tela, quibus in ejusmodi sacrilegum paulò gravius invebor, in me ipsum, tanquam gravissimo, quod superi

(f) Epist. ad Galat, c. 5. v. 13. & seqq. (g) c. 22. v. 22. (h) l. 5. ff. de repud. hæred. l. 59. cod. de O. & A. l. 28. in fin. de pactis l. 2. §. 2. qui petere tutor. (i) l. 1. §. 6. ff. de suspect. tutor. (k) lege tot. tit. de rebus eccles. alien. vel non c. 1. x. de in integr. restit. (l) quaranta verb. alienatio. rei eccles. n. 24. (m) Conc. Trit. sess. 51. de reformat. c. 1. (n) Platus de bono status religios. lib. 2. c. 35. (o) l. fin. cod. de SS. Eccles. & gloss. in l. si præses cod. quomodo, & quando Judex (p) v. g. favor dotis, piæ causæ, minoremium, jus prælationis, actio popularis.

peri avertant, errore lapsum, sacrilegiique postulandum
retorqueri videntur; quando quidem metata, utpote re-
sp. l. r. IV M BeLLonæ eX aCle Defessa, quod onus reale,
quieti religiosæ, orationibus atque contemplationibus di-
vinis è diametro adversatur, Tibi Rev. Perillust. ac Am-
pliss. Dom. Dom. inscribere sum ausus, canones enim
canunt classicum adversus me (q) Et nostra civilia legionē
legum armant adversus me. (r)

Quapropter, ut indignationem, & offensam, quā u-
trūmque forum me in arenam provocare nititur, amice
reconciliem, mentem meam Tibi profundissimo respectu
aperio, Reverendiss. Perillust. ac Ampliss. Dom. Dom.

Inscripsi Tibi metata, non qua metator, sed cliēs humil-
limus, inscripsi Tibi metata, non quā debitori, seu meta-
tis obnoxio, sed Mæcenati gratiosissimo sub cujus Patro-
cinio metata, id est, theses meas obstrictissimi animi testes
pro metatoria religionis immunitate defendere sum pa-
ratus. Quod verò primitias fructuum meorum è studio
legali collectorū Tibi utpote sacerdoti electo sacraturus
appaream, moveor tum illo ex Leviticis (s) feretis mani-
pulos spicarum, & primitias messis vestræ ad sacerdo-
tem: tum fiducia ducor, quā Te, si loqui licet, non tam Pa-
tronum & Mæcenatem, quā patrem gratiosissimū
adoro, siquidem me plura ab hinc lustra in servitiis tuis
gratiosis existentem & vel maximè gratiæ tuæ innixum
sustentasti, hinc si argumento legis (t) Ille vitam. qui ali-

X 3

men-

(q) c. 1. de eccles. immunit. & tot. tit. (r) l. 1. & 2. cod. de epis. &
cler. auth. item nulla cōmunitas cod. l. 5. & ii cod. de SS. Eccles. cum auth.
cassa & irrita eod. &c. (s) 23. c. 10. v. (t) l. 4. ff. de agnosc. & alend. lib.

menta suppeditat, meritò plus quàm clientelari fiducia ductus Patrocinium tuum tutissimus elegi, cognitâ lege, (v) me à Te in omnibus defensum iri. Eja ergo macte animi! qui fortuna duce sub tuum amplissimi Mæcenatis præsidium, sive asylum sanctissima immunitate munitū confugio, ubi clementissimè receptus dego, atq; tegor; quare insultet adversantium fatorum collusio, ope Tua eludā illa! conspirent, juri injuriantes insidiæ! [w] expirabunt, consilio Tuo renitente: offendant intricantis odij, ac invidiæ scopuli, à scopo non præpediar, sapientiâ Tuâ comite. Verbò: in dubio Paulum, consiliò Ulpianum, perspicaciâ Julianum, Pietate Iunonem, justitia Papinianum, quin consummatum cbori & fori sacerdotem [x] In Te sum nactus.

Verùm, ubi pro dignitate meritorum Tuorum amplius eloquendi initium fixi, dixi: quoniâ modestia Tua silentij notam St! intelligo, sile, tace, interjicit; itaque, ut morem geram, taceo, at, quæquæ celeberrima fama meū quasi oratoris officium peragens pro sublimitate nominis ac ominis Tui per orbem, & urbem differit, me tacentem, & consentientem pro juris regula [y] eloqui puta: quid demum superest? nisi gratias (ne ob ingrata oblivionis, obliviaeque ingratitudinis piaculum, acceptorum beneficiorum jacturam (z) perennantis verò gratiæ repulsam meritò merear, nec non patiar, gratias inquam Tibi Reverendiss. Perillust. ac Ampliss. Dom. Dom. pro viribus rependere submisissimas; annexò votò: faxint dii & angelia

(v) l. 17. §. 18. ff. de injuris (w) l. 3. in fin. ff. de l. & l. (x) l. 1. §. 1. ff. de l. & l. (y) c. 43. de R. l. in 6to, Ulp. in l. 13. §. 11. ff. locat. conduct. item c. 72. de R. l. cod. (z) l. ult. cod. de revocand. donat.

*glia illa, cujus regni non erit finis, (a) Tuis Scotis tam
 sancto, tam arcto, atque perenni, agglutinetur fœdere, ut
 illius ope imminetia omnigenarum calamitatum peri-
 cula, quosquos iniquarum persecutionum insultus animo
 cœlitus animatô in sui confusionem rejicias, sternas, atque
 teras: prognosticon aures tinniunt, canente psallocitbari-
 sta (b) justus, ut palma florebit, sicut cedrus libani mul-
 tiplicabitur, immo longè abhinc verificatur in Te illud
 psallmographi, (c) quoniam prævenisti eum in bene-
 dictionibus dulcedinis, posuisti in capite ejus coro-
 nam de lapide pretioso. Jam quid aliud prænoscam de
 Monasterio Tuo antiquiss. & celeberrimo, quod assi-
 milabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam
 supra petram & descendit pluvia, & venerunt flumi-
 na, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, &
 non cecidit, fundata enim erat supra petram, (d) quæ
 est Christus; (e) quare, si fas est, chorum scando, & canto;
 plantati in domo domini, in atriis dei nostri flore-
 bunt, (f) gaudete SS. Patris Benedicti filij, dum Benedicti estis ab
 ab illo, qui benedixit omnibus (g) Postremum Te Rev.
 Perill. ac Ampliss. Dom. Dom. rursus adeo, ac Tuo am-
 plissimæ gratiæ sinui me humillimè insinuo, commendo, &
 recomendo, id unum deprecans ne ausum bellonæ meæ
 apud Te respirantis indignanter suscipias: cogita quod ip-
 sissima tempora (MII. Ite Lassatô e Xa Clere DeVnte) oc-
 casionem, ac stimulum hujusmodi materiæ ventilandæ
 inspi-*

(a) Lucæ c. 1. v. 33. (b) psal. 91. v. 13. (c) psal. 20. v. 4. (d) Matth. 2.
 7. v. 24. & seqq. (e) Can. 26. caus. 1. q. 1. (f) Psal. 19. v. 14. (g) Genes.
 c. 1, v. 22. & 28.

*inspirârint, præsertim cum adhuc instet annus ille, quo
Ottomannus (postquam auxiliante Deo bina clade ad in-
ternectionem usque gloriosissimè prostratus, nec non præ-
potentia duo fortunatæ Christianitatis antemuralia Te-
meswarium, ac Bellogradum ab Imperatore atque
Triumphatore nostro invictissimo Carolo VI.
strenuissimè expugnata Archi-Austriacæ dictioni cesse-
runt.) Ottomannus, inquam, SS. Evangelium edoctus,
legationem mittens rogat ea, quæ pacis sunt (h) do-
nec petitioni inscriptum ferret, notissimum fiat, sive,*

AMEN

*paX Vobis, oriens & occidens,
hisce pace Tua me dixero.*

(h) Luc. 14. v. 32.

*Reverendiss. Perillust. ac Ampliss.
Dominat. TUÆ*

Tuorum infimum ac Clientium humillimum

JOANNES LEOPOLDUS GIEGEL.

INGRESSUS.

Publica privatis anteponenda c. *bonæ* 3. *de postul. prælat. lunc. §. penult. cod. de cad. toll. can. scias. cans. 7. q. 1. auth. quæ res. c. communia de legat.* Sic patriæ citius, quàm patri obedire filius cogitur *l. 3. §. 5. & l. 14. §. 4. ff. de muner. & honor.*

Ea propter è re fore putavi missis privatis publica amplecti, è quorum numero cum sint metata *l. fin. §. 28. ff. d. t. vernaculâ nostrâ die Einsquartirung / oder Einlâgerung* præterquam hodierna ætate oppidis oppidò frequentia & commendabilia, quia publico-utilia, *Tabor in suo tr.* quamvis & multùm detestabilia ob privata incommoda *l. 6. & 8. C. de metatis & epidem.*

De ijs utpote sanguinem spirantis militis respirio præsens opusculum rubricare & in aliquot titulos distinguere sum ausus.

PARATITIA.

Titulus I.

De origine nomine & reliqua metatorum expositione.

Tit. II.

De metatorij juris æquitate & necessitate.

Tit. III.

De officio & moderamine metatorum in genere.

Tit. IV.

Quibus metata debeant exhiberi & quo tempore aut loco.

Tit. V.

In quo metatorum præstatio consistat.

Tit. VI.

De ijs, qui jus metata imponendi & remittendi habent.

Tit. VII.

De ijs, qui à metatis sunt immunes.

Tit. VIII.

De hujus immunitatis interpretatione, & amissione.

Verum antequam rei viscera penitus explorem consiliò *l. 1. ff. de orig. jur. & l. 1. ff. de just. & jure*. Caput, seu originem nominis & rei investigandam duxi.

Si itaque.

TITULUS I.

De etymologia, rei origine, synonymimia, quidditate, quoduplicitate & differentia &c.

SUMMARIUM.

1. Etymologia metatorum, & metator à metando dicitur.
2. Olim in castris usurpabantur metata, suntque juris gentium.
3. Quare milites sub tentorijs hospitabantur.
4. Dein jure familiaritatis hospitia exegit Romanus.
5. Hospitia tandem familiaritatis in metata migrarunt, eorumque primus author l. posthumius albinus consul.
6. Definiuntur metatores, vulgò Quartiermeister / eorumque varia etymologia adducitur.
7. Metata quæ urbibus inscripta sunt determinatio juris publici Romani, quoad usum possunt esse juris gentium.
8. Synonymia metatorum.
9. Metata tam activè, quam passivè accepta definiuntur.
10. Duplicia sunt munera publica.
11. Munera patrimonialia, seu realia subdividuntur.
12. Conciliantur 2. leges ratione decaprotiæ.
13. Omnia munera sunt publica ratione causæ efficientis non finis, & quæ in specie talia?
14. Definitio muneris publici.
15. Divisio metatorum.
16. Subdivisio eorum, & quid nomine salgami veniat hodie services appellati.
17. Metata tum militaria, tum palatina, circa posteriora ordinatio austriaca.

18. *Alia iterum temporaria, alia moratoria.*
19. *Distinctio metatorum deren Quartiermeistern oder Fourriven. Item differentia ab alijs speciebus consimilibus, quarum prima hospitalitas charitativa, 2da jus praesidiorum, 3tia jus albergariae sive procurationis.*
20. *Quaestio an omnes indistinctè tam fideles, quàm infideles hospitio charitativo recipiendi sint & statur celeberrimae regulae. Sanctiss. P. Bened.*
21. *Imago metatorum sunt jura praesidiorum, eorum differentia.*
22. *Affinitas juris albergariae cum metatis, eorumque discrimen.*
23. *Quid sit visitare?*
24. *Olim procurationes seu victus in natura tantum praestabantur secus hodie.*
25. *An episcopus expensas extraordinarios procurationi imputet.*
26. *Resolvuntur objectiones.*
27. *Omnes ecclesiae visitatae ad procurationem tenentur.*
28. *An episcopus remittens spallas, id est servitia ab ecclesia debita procurationi renuntiassè videtur?*
29. *à procurationibus descendunt protectiones oder die Vogtheyen / quid in austria circa has obtineat?*
30. *Similia jura comites provinciarum, & domini feudorum habebant.*
31. *Differentia inter hospitium mercenarium & militare.*
32. *Nemo hospitium mercenarium nisi ex privilegio aperit, quae consuetudo?*
33. *Privilegia hospitij mercenarij, eorumque aequitas.*
34. *Resolvitur objectio,*
35. *Quid epidemetica, eorumque varius sensus.*
36. *Opinio circa hæc!*

37. *An metata taliter pecunia redimi possint, ut nihilominus alijs in locis simul exigantur.*
38. *Stipem vulgò Ritterzehrung honestè petere licet.*
39. *Quin in necessitate & ob denegatam annonam stipendiâque prædari licet.*
40. *Casus memorabilis præcipitæ justitiæ.*

DE jure hospitalitatis acturus initium facio à metatis & metatoribus, quoniam eorum ope ac ministerio ad ipsum hospitalitatis usum, pervenitur, quæ est jus gratis intrandi ædes possessorum, ibique ea, quæ lege vel consuetudine hospitij nomine competunt, exigendi.

Quare metam etymon metatorum indagaturus tangere mihi videor, si metata à meta metior, ex eo, quod metatores idiomate nostro *Quartiermeister* (quorum munus olim erat castra duntaxat metari, seu metiri) castra in certas metas dispunxerint, ac circumscripserint, ut *Licero* notat ex ultima Celtiberia, metatorem scilicet prius *Saxam* nomine tribunum plebis Romanis fuisse, quorum modus in castris metandis erat, ut positò signo, seu metâ locum aquationibus & pabulationibus maximè idoneum eligerent (ideoque prope castra existentes fluvij & putei inficiendi non sunt *l. 12. cod. de re militari*) formam autem castrorum æquis lateribus quadratam dimetiebantur, & viæ, quæ castra intersecabant, urbi simillimam speciem, exhibebant sic *claudius cotteræus de de jure & privileg. milit.*

Hinc metator etiam à metando, vel metiendo dicitur juxta pap. *Isidor. 15. etymo.*

Cum igitur appareat, teste Festò metata primitus 2 in castris solumodò usitata, ut legere est *de populo Israëlitico castra metabuntur filij Israël in gyrum tabernaculi numeris. 2. Item castra metati sunt exod. 13. & passim in sac. Bibl.*

castra verò vel maximè occasione bellorum ordinata fuif-
fe: Arbitror re ipsa metata tanquam bellorum accessori-
um (quoniam & ipsa bella partus sunt juris gentium l. 5.
ff. de just. & jur. inst. §. 2. de jure natur. gent. & civil. pri-
ma sua cunabula etiam gentibus debere. C. accessorium de
R. J. in 6. l. cum principale ff. eod. can. & hoc dicimus caus.
16. q. 7.

3 Incommodum deinde Romanis est visum ut milites
in castris & itinere sub pellibus & tentorijs locò ædium
extra periculum expeditionis morarentur, quemadmo-
dum moris antiquitus erat, l. 7. *ff. de supellet. legat. & li-*
vius §. ideoque hospitia, nobis juridico vocabulò meta-
ta oder Einquartierung apud suos provinciales ad milites
perhumanè excipiendos designari jusserunt.

4 Magistratus enim populi Romani hospitia non ali-
ter, quàm jure familiaritatis exigebat, *hinc axioma: mibi*
tecum hospitium vetus. Id est familiaritas seu amicitia, *ita*
Cicero: eigmodi familiaritate utebantur & illi, qui in le-
gationem abibant, teste J. C. in dict. l. 7. ff. de suppellect. legat.

Milites verò tanta severitate in castris constringe-
bantur, ut etiam pomiferæ arbores castris inclusæ inta-
ctis fructibus à militibus relictæ fuerint *Tabor de metat. p.*
1. c. 3. nec militibus sine commeatu à castris abesse aut
in proprijs ædibus, alijsque locis desidiosa quiete uti li-
cuerit l. ult. Cod. de commeatu.

Attamen milites postmodum remissius haberi átque
agere cæperunt, id, quod ex consuetudine suæ ætatis sat
probat *Ulpianus in casu l. 13. §. 7. ff. locati, ubi proponit*
exercitu veniente conductorem migrâsse. Et virgil. l. 2 aneid.

Arma, virósque vident stantes in limine primo
At domus interior genitu, miseròque tumultu
Miscetur, penitusque cavæ plangoribus ædes
Famineis ululant.

Sic

Sic promotis imperij finibus & fortuna reipublicæ romanæ ad fastigium quasi perductâ, cum ob amplitudinem imperij Romani maxime longinqua itinera exercitui emetienda essent, hospitia militibus non nunquam ad capeffendam quietem in oppidis assignabantur, sicque hospitalitas, quæ non tantum cum privatis, sed & cum urbibus, immo cum gentibus Romanis ipsis olim intercedebat, l. 5. §. 2. *ibi namque si cum gente aliqua neque amicitiam, neque hospitium habemus. ff. de capt. & poste. & revers. Petr. Greg. tholos. lib. 15. syntagma: c. 28. n. 35. in hospitia & metata conversa, quorum*

Primum usum *besold. in thesau. pract. ad vocabul. Ein-
quartierung* adscribit L. posthumio Albino consuli, de quo *livius. lib. 42.* sub initio refert, quod primus litteras miserit, ut sibi magistratus obviam iret locum publicè pararet, in quo diverteret, jumentaque cum exiret (inde angarias vulgò die *Vorspan* / de quibus suo locò, descendisse judico) præsto essent.

Modus dein metatores, germanis *Quartiermeister* / 6
hodie germano-gallis *Fourriers ou mareschaux des logis* præmittendi invaluit, quorum munus est, ut in comitatu principis, aut legati, ducisve exercitûs eligendi & præparandi hospitij causâ præcurrant. *Petr. Grego. 5. Syntagm. c. 2. n. 3.*

Dicuntur autem *Fourriers* (ut aliqui volunt) à foribus, eò quod foribus ipsi metatores nomina, & numerum militum inscribere soleant, vel *juxta laurentium bouch en sa bibliotheque*, nomen *fourriers* proficiscitur à germanico *fürren*.

Tò *Mareschal* ou *mareschaux* videtur concrevisse ex germanica voce *Mar / Schalck* / *mar* enim significat equum,

equum, prout hodie per contemptum macilentus gaballus ein Märe vocatur.

Schalck verò denotat ministrum, ut *Wenerus & besold.* in voce Schalck / videlicet magistrum equorum.

Alij componunt hoc nomen ex gallico : *Maitre & cheval*, de quo *limnæus lib. 3.* &c. quamvis hodie longè major Mareschallatus sit dignitas, & prærogativa, divisa in mareschallum aulæ, & provinciæ Obrist Hof- und Land-Marschall / qui primus iudex aulicorum, secundus præses provinciæ & iudex provincialium deren Herrn und Land-Leuth ist / ille supremi aulæ Mareschallatûs, hic verò provinciæ iudicio partim ipse, partim provinciæ sub Mareschallus præsidet, ita, ut primo etiam tradita sit cura hospitalium palatarum.

7 Metata igitur à castris mediante vetustissimo hospitiorum jure, de quo *Homer. lib. 6. illiad.* ad urbes transmigrârunt, & hæc quatenus sapiunt idem, ac diversorium, seu hospitium à provincialibus militibus supervenientibus vel alijs personis ex præscripto *l. 2. & seqq. Cod. de metatis & epidemeticis* præbenda, sunt determinatio quædam juris publici Romani, ut patet ex *rescripto Impp. Arcadij & Honorij* mox cit. *l. 2. & seqq.*

Quoad usum tamen & extensionem ampliorem possent metata hæc utpote à jure civili Romano temperata & determinata, etiam esse juris gentium, cum taliter modificata ubique ferme recepta sint, sicut & acceptilatio gentibus communis est *l. an inutilis. 8. in fin. ff. de acceptilat.* quæ tamen sui originem juri civili acceptam fert, *l. verborum pen. ff. de solutiobus* hoc enim interdum contingit, ut, quæ originitus ex jure civili fluunt, in jus gentium se quodammodo diffundant, *fusus de hoc Vultejus inst. de V. O. in princip.*

Ratio-

Rationem ulteriorem, utilitatem, necessitatem, & æquitatem hujus præscripti & temperamenti in ponendis metatis observandi tit. *seqq.* 2. & 3. deducendam reliqui.

Quod synonymiam verò concernit, metata multifarijs vocabulis veniunt, &

1mo dicuntur mansiones, in quas milites divertunt *l. 11. Cod. de re militari*, ibidemque annonis & pabulis instruuntur, ut *Briffon. de V. S. lib. 11. vocab. mansiones*: abundè contestatur hisce verbis. Milites expeditionis tempore sic disposuisti, ut cum mansionibus annonas acciperent,

2do Paratæ audiunt, quas *Besoldus in thesaur. practico. voc. Einquartierung* mansionibus adjungit, & promiscuè usurpat, quamquam diversa nomina & jura sint.

Paratæ enim sunt id, quod pro viatico & alimentis subministratur. *Cit. Besoldus.*

3^{tio}. Hospitia denotant *l. 3. §. 13. ff. de numeribus & honor. ratione subjecti occupantis*, scilicet militis hospitaturi. *Tabor de metat. p. 1. c. 2. sect. th. 10. & 14.*

4to. Ex mente *Tabor. dict. loco sect. 2. th. 4.* epidemeticorum nomen sortiuntur, quæ juxta aliquos sunt pretia, quibus se provinciales ab onere suscipiendorum militum redimunt *l. ult. C. de metat. & epidemet.*

5to. Tandem accipiuntur etiam metata non tantum objectivè. Sc. pro ipsis hospitij, sed etiam effectivè seu abstractivè pro ipso jure metatorum *lib. 35. Cod. de epis. & cler.*

Et hoc tam activè, quàm passivè id est pro facultate hospites immittendi, & pro onere hospites recipiendi. *cit. Tabor de metat. p. 1. c. 3. th. 1. & p. 2. c. 1. th. 12. &*
B pro

pro utraque significatione divisim membris sequente paragrapho definiuntur & describuntur.

- 9 Præ exposito itaque capite, id est nominis & rei origine res à medulla seu penitiori descriptione & divisione deartuanda venit, & dico metata activè sumpta esse jus supremæ potestati primariò competens, quo subditi ad bellicas vel togatas expeditiones cum militibus ad comitatum proficiscentem hospitio tenentur excipere *l. 2. b. t.* inde fluit etiam definitio juris metatorum passivè accepti, quod est munus seu onus, quod idem *l. 18. ff. de V. S.* & quidem reale suscipiendi milites. *l. 3. §. 14. & l. fen. §. pen. ff. de muner. & bon. l. 11. ff. de vacat. & excus. l. 3. C. de muner. patr.*

Aut est juxta Schweder. ad J. publ. pap. 571. munus patrimoniale, quò provinciales tenentur milites, ab illis, qui metata imponendi potestatem habent, assignatos hospitij excipere, munus hic simpliciter acceptum, est, quod necessariò obimus, lege, more, imperiove ejus, qui jubendi potestatem habet. *l. 214. ff. de V. S.*

- 10 Dico munus reale: Enim verò duplicia præcipuè numerantur munera publica *l. 1. ff. de muner. & bonor.*

Alia sunt personalia, quæ animi provisione, & corporalis laboris intentione sine aliquo gerentis detrimento perpetrantur, aut brevius, quæ personam non patrimonium respiciunt, ut cura & tutela &c. *l. 15. §. 1. & l. 1. §. 3. ff. de muner. & honor.* Ideoque sola tutoris vel curatoris persona ad curam pupilli, rerumque pupillarum, vel minorennium habendam obligatur, & si quas expensas fecerunt intuitu pupilli, vel minorennis, contraria tutelæ &c. actione *l. 1. & tot. tit. ff. de contraria tutel. act.* experiri possunt, nec transit hoc munus, seu administratio ad hæredes, nisi in casu, ubi hæredes idonei essent, &

& simul opus à tutore defuncto jam inchoatum foret *l. 1. pr. ff. de fidejuss. tutor &c.*

Alia sunt patrimonialia, quæ sumptibus patrimonij & damnis administrantis expediuntur *cit. l. 18. §. 18.*

Hæc onera patrimonialia subdividuntur, quorum **II** alia præcisè patrimonium velut metata *l. 1. §. 14. ff. cit. tit.*

Alia verò & patrimonium & personam onerant, & ista mixta vocantur, quæ præter proprios sumptus etiam corporale ministerium exigunt *cit. lib. 18. §. 26. eod. tit.* quale onus est decaprotia, id est decemprimatus, per quem intelligi potest munus conferendi, seu conquirendi tributa proprijs sumptibus, qui sumptus reipublicæ causâ fiunt.

Sunt igitur metata onus reale quia intuitu rei, seu bonorum immobilium imponuntur, quamvis subinde divexationes personales intercurrent, nam hæ non de necessitate sed per accidens contingunt ultimæ particulæ *recipiendi militis* pro differentia aliorum onerum realium v. g. viarum sternendarum, collationis prædiorum &c. annectuntur.

Annumeravi decaprotiam oneribus mixtis *cit. l. 18. §. 26.* cui tamen è diametro contraria *l. 8. C. de muner. portrim.* ubi palam asseritur, nec decaprotiam esse munus corporale, sed tantum patrimonij, particula tantum est restrictiva, & exclusiva, ergo decaprotia non est onus mixtum, sed tantum reale.

Ad reconciliationem legum, dico *L. 8. C.* esse hoc sensu intelligendam, quod decaprotia sit tantum onus reale respectu illius, qui exactoribus tributorum tributa dat, vel isto quod hoc munus tantum intuitu patrimonij imponatur, impositum tamen corporale ministerium secum trahit. Post hæc

13 Notandum duxi : omnia quidem munera publica dici , ratione causæ efficientis eò , quod publica auctoritate imponantur , non privata conventionē : & hoc sensu tutela & curatela &c. munera publica audiunt , cum tamen ratione finis & utilitatis principalis privata sint.

Hinc quamquam alibi hæc munera etiam ab utilitate , publica vocentur *l. 2. §. 2. ff. qui pet. tutor.* id tamen non accipiendum de fine & utilitate principali , quæ privata est , sed per consequentias , quod publicè omnium intersit , orbos & pupillos regi & defendi. *Callistrat. in l. 17. §. is qui ædilitate 4. ff. de excusat tutor.*

In specie verò munera , seu onera publica sunt , quæ non tantum auctoritate publica constituuntur , sed & primariò & immediatè utilitatem publicam attingunt *Rittersh : ad pr. l. de excusat. p. 125.*

14 Porro hac significatione munus publicum definitur , quod in administranda republica cum sumptu sine titulo honoris *l. 14. §. 1. ff. de muner. & honor. subimus.*

Aliud est à munere , sive honore municipali quod in d. l. 14. describitur , administratio reipublicæ cum dignitatis gradu , sive cum sumptu , sive sine tali contingens.

15 Quantum ad divisionem metatorum : multifaria sunt. Alia

1mò. Dicuntur simplicia , vel nuda , quæ & romanis in usu fuerunt. *l. 5. C. b. t. l. 3. C. de erogat. annon. milit.*

Alia sunt cum alimentatione , sive cum *fòdro* conjuncta , quod vocabulum germanicum aliàs pabulum equorum , hìc etiam militarem annonam designat.

Illa nil nisi hospitium , nudum tectum militi concedunt. Ista verò præter tectum & alimenta.

16 Ratione quorum subdividuntur , vel sunt cum alimentatione simplicia , id est quando avena tantum equis
sug-

suggeritur, vel duplicia, quando miles & equus alendus. Vulgò exprimuntur hac phrasi, ob Dach Mund: Portion Services, quæ olim salgamus dicta *Cod. l. un. de salgamo* &c. cujus nomine veniebant fructus & herbæ, ut plurimum conditæ, velut capparisi, Kåpern / brassica, Kål / beta, Mangolt / oder Rüben & aliæ quæ ad victum ex sale & aceto in vasis continebantur, unde & nomen *salgami*. Postea acetum quóque, lignum culcitæ, oleum, & in universum res necessariæ ad apparatus victus, & refocillationem corporis, quæ aliàs in jure cænatica. *l. 3. Cod. de erogat. anno. milit.* hac appellatione comprehensa fuerunt. Hodie ut dixi hujus locò, *vocabulum services* receptum, quò nempe *juxta Schvveder. sect. 1. pag. 619.* ligna, candelæ, sal, acetum & lectus comprehenduntur, Stroh glatt / und rauch Futter geben. Alia

2dò. Nominantur militaria & alia palatina, sive 17 togata.

Illa sunt, quando milites hospitio excipiendi sunt. Hæc quando principis officiales (quos palatinos vel audicos appellamus) prædicto hospitio habentur, & hæc posteriora plerumque tantum simplicia constituuntur, hoc est, nihil præter nudum tectum debetur.

Immò ista in residentijs principum plerumque perpetua, non tamen omnino gratis, sed certa mercede seu taxa annuatim præstanda constituuntur.

Taxa verò determinatur à Mareschallo aulico, ut codex austriacus docet, in der Quartiers: Ordnung fol. 196. hiſce über diß haben Ihre Kåyserl. Majestät aller: gnädigst resolvirt / und anbefohlen / daß denen Haus: Herren die gebührende Quartiers: Tax von halb zu halb Jahr richtig bezahlet / und die Quartiers: Leuth von ihm Herr Obrist Hof: Marschallen auf fürkommende Klagen hierzu

schleinig und ernstlich angehalten 2c. non minus inhibetur arbitraria talium hospitiorum elocatio, etsi tamen concessa sit, primus conductor erit dominus ædium.

- 18 Alia demum metatorum (quæ in transitu imponi solent) sunt vel temporaria, dum ad diem unum, vel alterum miles recipitur, vel moratoria, quæ aliàs stativa, seu hyberna compellantur, & tractum temporis figunt.

Inde etiam distinguuntur metatores, quorum alij, aulici Hof- Fourriers, alij militares appellantur. Hi rursus, vel supremi metatores vulgò General- Quartiermeister. *Fronsberg. l. 3. pag. 52.* vel tales, qui à supremis metatoribus delegati, & isti vel metatores totius regiminis *insgemein Regiments- Quartiermeister* / vel absolutè *Quartiermeister* nominantur, his iterum adjunguntur prometatores singularum cohortium, vulgò *fouriers Schönb. 6. pol. 5.*

- 19 Jam ut sine ulteriore confusione rei series tractetur, differentiam (quâ jus hoc metatorum ab alijs speciebus similibus discernendum) differre ratio ordinis non patitur.

Habet autem jus hoc affinitatem cum varijs :
Quorum

1um. Hospitalitas charitativa.

2^{dum}. Jus præsidiorum inducendorum,

3^{tium}. Jus albergariæ (quod nomen italicum, & significat hospitalitatem seu procuraciones, ut legere est in decretalibus *lib. 3. tit. 39. in cap. 6. 17. & 23. de censibus, exactionibus & procuracionibus.*

Hisce præmissis, videtur, imò hospitalitas charitativa eam cum metatis habere convenientiam, quod & hæc peregrinantes hospitio excipiat, & pro rei circumstantia necessaria subministret, quoniam non minus hæc à divino, quam

quàm illa ab humano legislatore commendantur. Ut clamat *Isaias cap. 58. V. 7. frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam.* Item *Hæbr. cap. 13. vers. 2. hospitalitatem nolite oblivisci, per hanc latuerunt quidam angelis hospitio receptis, testes sunt germani Abraham & Loth. Genes. cap. 18. vers. 2. 3. & seqq. cap. 19. eod.* Quare *Can. 1. dist. 85. episcopus ordinari prohibetur, qui abstinet hospitalitate.*

Describitur autem hospitalitas charitativa à *Petro Perchorio* pictaviensi in *dictionary suo morali to. 3tio fol. 332.* quod sit liberalitas illa, quâ quis peregrinos, & extraneos solet hospitio recipere, eisque necessaria subministrare.

Differentiæ tamen hospitalitatem hanc inter & publico-legalem occurrunt plures & imprimis ratione causæ efficientis & finis. Siquidem

Hospitalitas charitativa est duntaxat de consilio & quidem spirituali, pendens è solius amoris decreto, & consistens intra arbitrium humanitatis, ut *Vitruvius in lib. 6. cap. 10. eum in finem, ut succurratur necessitati proximi. Scilicet privatæ.*

Hospitalitas nostra togata vel sagata est legis principalis & necessitatis publicæ *l. 10. §. angariarum 2. ff. de Vacat. & lexcusat. muner.* illa quibuscunque, ista militibus tantum in propatulo est. His itaque

Conveniens erotema subjungo. Utrum omnino in-20 distinctè omnes, tam hæretici, infideles, quàm fideles hospitio charitativo sint honorandi?

Dubitari posset, quod pessimi consilij sit, anquem in sinum recipere, hæreticum, vel infidelem ecclesiæ veræ utpote matri sanctissimæ insensissimos asylo fovere, præsentim cum in *can. 35. Caus. 29. q. 3. apertè præcipia-*
tur

tur ne clerici hæreticorum, vel schismaticorum convivia amplectantur, *item C. unic. de furtis lib. 5. extravag. communium* infidelis beneficio ecclesiæ indignus habetur, huc facit imperator: *Friderici autben. credentes Cod. de hæreticis & manichæis*, ubi qui sciens hæreticum & similes domo recipit, infamia, alijsque pænis notatur.

Præterea Christus ait, *Matth. 15. 40. quamdiu feceritis uni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis*. At infideles è numero fratrum Christi non sunt. Ergo non omnes indistinctè hospitio prædicto excipiendi sunt.

Hæc quantumcunque moveant. Attamen sto ab antiquissima, & celeberrima novi Abrahami, seu à mundo redempto Patriarchæ primi D. P. Benedicti regula tam infidelium, quàm fidelium hospitalitatem sanctione sanctissima commendantis. *Sic Berez in regulam D. P. Bened. cap. 53. n. 7.*

Teneor imprimis. can. 2. distinct. 42. ubi diabolica curiositas distinctio inter hospites recipiendos facta dicitur, nec Deus vitam recipiendi, sed voluntatem recipientis intuetur. *Accedit D. August. can. 17. caus. 23. q. 4. ubi* infidelium colloquia perquam commendat, quia & Christus cum publicanis & peccatoribus manducavit, præterea hospitalitate vel maximè inescantur, & in viam salutis trahuntur infideles. Nec deest effatum Apostoli. *Epist. 5. & 6. ad galat.* ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei.

Oppositis oppono *imò c. 2. dist. 86. quod* suadet non hominem, sed hominis peccatum (quod anquis est) odio haberi debere *in cit. can. 35.* inhibentur quidem convivia, sed curiosa, temera, & voluptuaria. *cap. unic. de furtis* loquitur de illo infideli, qui ecclesiam suothesauro spoliare

re est ausus, utique peccando in ecclesiam, ecclesiæ favore se reddit indignum. *c. ult. de immunitat. eccles. l. 37. inf. ff. de minor. cit. auth.* id solum intendit, ne hæretici defendantur, eorumque hæresi propagandæ locus detur. Ad ultimum respondeo, quod (licet infideles re ipsa fratres Christi non sint, spe tamen tales vocentur. **Quoniam.**

Greæ olim unus erit, pastor & unus erit.

2dò. Imago metatorum videntur jura præsidiorum præcipuè à subjecto occupante, & fine, etenim utroque milites inducuntur ad tutelam reipublicæ nullo cum onere subditorum, item à causâ efficiente, eò quod jura præsidiorum *Besatzung einzulegen* / æque ut metata ad jura superioritatis territorialis referantur. *And. Ruich. c. 3. de sublim. & reg. territ. jur. n. 25. 2.* penitus tamen intuenti non una se exerit, & occurrit differentia.

Differunt ergo imprimis. Subjecto recipiente, quia præsidia omnino in locis limitaneis, arcibus vel certè oppidis validis & magnis, motui, aut rebellionis opportunis collocantur: metata verò in locis quibuscunque. Deîn

2dò. Præsidia imponuntur, spectato fine speciali & proximo, locis, eorum vel confinium causâ, metata econtra militaria non tam defendendorum causâ locorum, quàm ipsorum militum conservandorum & hospitatorum gratiâ inscribuntur. Et

3tid. Differunt qualitate & effectu. Præsidia enim longè graviora & duriora, metata legitimè usurpata multò tollerabiliora. Hinc

4tid. Respectu durationis præsidia ferme sunt perpetua, cum metata nequaquam perpetua esse possint. *arg. l. 5. C. b. t. nisi togata*, prout paulo ante dixi, quæ in sede imperij in der *Residenz* continuantur, & pene in locationem ob taxam annuam degenerant.

Quomodo & olim Romæ (prout Lipsius lib. 1. de magnitud. Rom. c. 4. Charond. ad Codicem Henricianum lib. 20. tit. 39. leg. 1. testantur) milites perpetuò ad tutelam priucipis, urbis & imperij collocati erant, ut prætoriani, batavi, qui juxta *Kock lib. 1. c. 4. n. 38. de ærario*, olim cæsarum aquiliferi dicebantur; horum officium erant motus aut turbas plebis sedare, compescere, frænare, noctu circum templa, fora, basilicas excubare, stationes agere, contra grassatores, aut siccarios, itèmque præfecto urbis, qui caput ijs erat, apparere.

22 Sunt ergo jura præsidiorum juri metatorio bellico affinia; Verùm pacato seu togato familiare est jus albergarie (quod nomen italicum dixi) quia & hoc hospitalitatis speciem præsefert (eoque cum metatis convenit) in hoc tamen superat, quod victualia etiam suppeditet, quamquam moderata, & absque manifesta & necessaria causa nullatenus exigantur, ne scilicet sumptuosæ exhibeantur epulæ, & longi temporis victum brevis hora consumat, c. 23. *de censibus, exact. & procurat.*

Quomodo autem differat jus albergarie à jure metatorio patet ex ejus definitione, cum nihil aliud sit, quam victus & sustentatio debita episcopo, pro eo tempore, quo ecclesias suæ diocæseos visitat, danda ex redditibus ecclesiarum Visitatarum. *cit. c. q. 23.*

Quod ipsum ad quosvis alios legatos etiam sedis apostolicæ extenditur, sicuti jurant episcopi dignitatem à papa recipientes legatorum papalium honorificè tractandorum gratiâ. c. 4. *de jure jurando.*

En juris hujus discrimen (ut differentias à fine & effectu præteream) in subjecto recipiente & occupante, cum clericis tantum à clericis, ecclesijs, & locis pijs
non

non à laicis debeatur c. 17. in his sanè ✕ de cens. exact.
& procurat.

Visitare autem est proposito Dei verbo, inquirere ²³
de vita & conversatione ministrantium in ecclesijs & lo-
cis alijs divino cultui deputatis, ac cæteris, quæ ad of-
ficiū ipsum spectant. c. 3. §. 4. de censibus in 6. & licet
episcopi aliunde largos redditus habeant, ut tamen eò fa-
cilius alliciantur ad visitandas ecclesias. Jure constitu-
tum est, ut tempore visitationis suis sumptibus parcere
& procuraciones ab ipsis ecclesijs exigere possint. Ne-
mo enim proprijs stipendijs militare tenetur lib. 2. feud. tit.
107. & c. 16. ✕ de præscript.

Primitus quidem circa istas procuraciones manifesti
juris erat, quod ex præscripto Innocentij 4. & Gregor. X.
in c. 1. & 2. dict. tit. nomine victualium ipsorum in natu-
ra præstandorum pecuniam à visitatis etiam volentibus
exigere nullo jure permissum fuisset, id tamen postea Bo-
nifacius in sæpe cit. c. 3. correxit, & licentiam indulgit,
pecuniam, vel victualia à volentibus recipiendi, quod ip-
sum Concilium Trident. sess. 24. de reformat. c. 3. confirma-
vit, hōc adjunctō, ut sc. in locis illis, in quibus consue-
tudo invaluit, ut nec victualia, nec pecunia, nec quid-
quam aliud visitoribus erogetur, sed omnia gratis pera-
gantur, id sanctè observetur, cum olim cap. cum non lice-
at. 12. & c. cum ex offic. 16. ✕ de præscript. nec immemo-
rialis Consuetudo contra procuracionem ex visitatione
debitam quidquam movere potuerit.

Insuper repetitur in dict. conc. Trid. illud jam prius in
c. 1. & 2. cit. tit. in 6. prohibitum, ne extra procuratio-
nem pecunia, aut munus quodcunque etiam oblatum vi-
sitatores, aut ij, quōs secum habent, accipiant, con-
suetudine quacunque etiam immemoriali non obstante,

ita quidem, ut duplum ejus, quod receperunt, intra mensem restituant, alias duplum ultra prædictum tempus reddere differentes alias adhuc pœnas dabunt, *dict. c. 1. §. 2.*

25 Superest quærere, an episcopus, aut visitator expensas, quas ratione visitationis in emendis, aut conducendis equis numeravit, demortuos equos, & vestimenta detrita &c. æstimando computare possit, in affirmativam videtur inclinare illud vulgare, quod officium suum nemini debeat esse damnosum *l. 61. §. 5. vers. multò tamen æquiùs esse, nemini officium suum, quod ejus, cum quo contraxerit, non etiam sui commodi causa suscepit, damnosum esse, ff. de furtis item l. 7. ff. quemadmodum testam aperiantur.* At episcopus, seu visitator alieni, non proprii commodi gratiâ, cum non quærat, quæ suasunt. *c. 23. in fin. de censibus &c.* sed prædicationi, cohortationi, correctioni & reformationi, utpote rei onerosæ vacat, expensas facit: huic opitulatur *l. 27. §. 4. ff. mandati.* Ubi impendia mandati exequendi gratiâ facta, si bona fide facta sunt, restitui omnino debent, ergo etiam expensæ, visitationis tanquam mandati exequendi gratiâ factæ etiam in computationem venient. Non minus huc facit *l. 43. ff. de V. S.* ubi victûs nomine, quæcunque corpori necessaria, videlicet, medicamina, vestimenta &c. continentur. Itaque cum procuratio victus & sustentatio vocetur, damna circa vestimenta & similia illata, saltem si magna sint, refundentur.

His in contrarium allatis contrarium tenet *Panormitanus in dict. c. 23. eod. tit. num. 4.* eò quod tantum victualia, aut eorum æstimationem exigere de jure concedatur, hac ratione, ut eò citius permoveantur episcopi ad ecclesias visitandas, quorum causâ aliunde reditus ne-

necessarios percipiunt. Præterea officio boni pastoris incumbit omnem sollicitudinem ovili suo intendere, ut fructum inde ferat, qui non marcescit. *Dict. c. 23. in fin. cit. tit.*

Objecta verò hoc sensu interpretor

26

1ma. Quod nemini officium suum damnosum esse debeat, quando læditur omittendo aliquid & omnino officium gratis peragit, secus si lædatur faciendo, & aliunde intuitu officij redditus consequatur, quod.

2da. Etiam de dict. l. 27. §. 4. intelligendum censeo. Ad

Ultimum nempe l. 43. respondeo, quod extensio dictæ legis sit intelligenda de victu seu alimentis ordinarijs, non extraordinarijs, quæ præter ordinarios redditus tantum superabundanter indulgentur.

Cæteroquin omnes ecclesiæ visitatæ, etiam monasteria juxta *trid. dict. c. 3. & cap. 14. eod. tit.* procuracionem visitanti præstare debent, exceptis solis privatis oratorijs. *c. fin. dict. tit.* & aliquorum opinione hospitalibus, similibusque pijs locis. Interim si una die plures ecclesias visitare contingeret, singulæ pro portione suorum reddituum ad procuracionem illius diei, non una solum ecclesia gravata concurrere jubentur *text. in cap. procuracione. 23. & c. 3. in 6. eod. tit.*

Jam quid juris esset, si episcopus spallas, id est servitia ab ecclesia sibi debita remitteret, hac lege. Quod deinceps alia servitia imponere non velit, sanè posset videri, & procuracioni renuntiâsse, quod tamen aliter declarat *c. 21. & dict. tit.* & procuracioni minimè renuntiatum judicat, ex ratione, quod visitationi annexa sit procuratio, & episcopus ratione episcopalis jurisdictio-

nis, quam habet in ea, teneatur causa correctionis ecclesiam visitare *cit. c. 21. eod.* Hæc de procurationibus.

29 Quamvis inde ortæ videantur præstationes, quæ protectoribus & advocatis monasteriorum, germanicè Vogt-Herrn indulgentur, quorum munus est, ecclesias contra violentas oppressiones defendere, curam & inspectionem habere, ne bona ecclesiæ malè dissipentur, aut alienentur, quare appellantur præstationes istæ fodrum albergariæ, regium, *c. præterea 23. de jure patronatûs.* Hodie tamen eigmodi præstationum defuetudinem invaluisse putat *Magerus de advocat. armat. c. 10. n. 102.* nec quidquam protectoribus à clientibus deberi, nisi speciali pacto, longo usu, vel antiqua consuetudine præscriptum extaret. Prout eigmodi jus in austria inferiori reperire est. Ubi deren Vogthehen zweyerley seynd / Erb- und Bett-Vogthehen / über geistlich oder weltliche Güter / und haben ihren Ursprung von uhralten aus deme genommen / daß geistlich und weltliche Grund-Herrn fürnemlich zu Kriegs-Zeiten ihre Grund-Untertanen um besseren Schutz willen an mächtigere Bevogt / und in derselben Schutz und Schirm vorbehaltlich der Grund-Obrigkeit / ergeben / wann also dergleichen Anvogtum allein / auf eine gewisse Zeit / oder Wohlgefallen des Grund-Herrn beschehen / wird es ein Bett-Vogthehen genennt / so es aber dergestalt beschehen / daß dieselbe für und für erblich bey ihme Vogt-Herrn seine Erben / und Nachkommen bleiben solle / ist / und heist es ein Erb-Vogthehen / von dergleichen Erb-Vogthehen ist zu halten / wann einer ein Gottshaus / oder geistliches Beneficium stiftet / oder aber Horden darzu widmet / und ihme in der Stiftung die Vogthehen darüber vorbehalt / der Unterschied zwischen beeden / als Erb- und Bett-Vogthehen / ist indeme / daß die Erb-Vogthehen ohne sonder-

der-

derbahrer zuverwürckung genugsame Ursachen / unaufkünd-
lich / und unwiederrufflich / die Bett-Bogtheyen aber nach
bestimmter Zeit / und zu des Grund-Herrns oder Stüff-
ters Wolgefallen / dem erkliesten Bogten / oder dessen Er-
ben / wiederum aufgekündet werden mögen / darwider dann
auch derselbige Bogt sich einiger Verjährung nicht zu be-
helffen / quod verò præstationes concernit.

Hat ein Bogt-Herr von seinen Bogt-Holden / den
schuldigen Bogt-Dienst / jedoch ohne Steigerung / wie auch
dasjenige / was er Bogt-Herr sonst in althergebrachten Pos-
sels hat / einzunehmen / und zu fordern / hingegen ist der
Bogt-Herr seine Bogt-Holden jederzeit treulich zu schützen
verbunden. Et hæc quoad protectiones sæcularium in glei-
chen ist der Bogt-Herr über die geistliche Sachen verbunden /
fleissige Obsicht zu haben / daß die Unterthanen seiner Bog-
they gehörige Kirchen / oder andere geistliche Stüffts-Gü-
ter / und Einkommen treulich verwaltet / darüber jährlich /
oder längst inner 2. Jahren ehrbare Raittung bey der
Kirchen &c. ablegen / *plura de his. Cod. aust. de jurib. in-
corporal. Von denen Bogtheyen.*

*Confinili jure gaudebant antiquitus comites provin- 30
ciæ ad castra proficiscentes, aut provinciam visitantes
querelas subditorum audituri; quod dignum & justum
cum nemo proprijs stipendijs militare teneatur cit. lib. 2.
feud. tit. 107.*

Ejusdem classis erant, domini feudorum quibûs cum
famulatio transeuntibus, ut vasalli esculenta, poculenta,
tectumque vulgò Ablager / Futter / und mahl submini-
strarent, gratitudo, fidelitasque *jubet, è Pertrando lib. 3.
cons. 179. n. 3. Webner in observat. Voce Abzug*

Tandem disparitas lata, metata inter & hospitium 31
mer-

mercenarium vulgò offner Gast-Hof / oder Wirths-Haus / wo öffentliche Schild ausgehenget werden / non attentò , quod caupones, seu hospites publici ex civibus inprimis ad metata (prout infra dicetur) adstringantur.

Enim verò hospitia militaria solùm militibus & quidem gratìs deserviunt. Diverforia autem hæc publica cuique mercedem danti ad divertendum patent immo hospites isti viatores quoscunque etiam inviti recipere coguntur, *l. unc. §. ult. vers. namque viatores sibi eligere caupo vel stabularius non videtur, nec repellere potest iter agentes ff. furti advers. naut. caupon. &c.*

Econtra nemo hospitium eigmodi aperire tenetur, nisi solus ille, qui ex privilegio vel ex consuetudine jus hospitandi habet. *Mev. ad jus lubecense part. 3. tit. 12. art. 12. n. 11, & 12.*

- 32 Hinc in plerisque civitatibus certæ tabernæ propensò signò, hospitum, advenarumque excipiendorum gratiâ notantur. Aliàs

Vino vendibili non opus est hedera.

Et passim moris est, prout hìc Viennæ in austria in praxin abiit, ut ista publica hospitiorum commercia pictæque hæderæ, vel signa certo pretio redimantur, privilegiuntur authentici centurque à Laudatissimo Magistratu.

- 33 Sortiuntur autem huigmodi tabernæ idem ferme privilegium, quod locator in rebus à conductore prædio urbano illatis ratione taciti pignoris *l. 2. & 4. ff. in quibus caus. tacit. pig. contra.* Cum divertentibus apud se pretium cibi ac potûsolvere tergiverfantibus propria auctoritate ostia præcludere, aut res eorum mobiles, vel semoventes retinere possint, donec ipsis satis fiat. *Pet. Peck. de jur. sist. cap. 3. n. 2. Pet. molignat. tr. de retent. q. 223. Pelsold. Verb. arrest.*

Quod

Quod & usus Viennensis probat, wo der Stadt-Arrest / und nicht Verrückung auferleget wird.

Mehercule jus hoc retentionis plenum æquitate videtur, nam si in prædijs rusticis fructus ibi nati tacitè domino fundi locati, pignori esse intelliguntur, *l. 7. ff. in quibus caus. pig. vel hypoth. tacit. contrab.* vel res in prædium urbanum conductum invecæ retentionis jure afficiuntur, ubi tamen conductores in loco morantur, eosque pro conductæ mercede quotidie conveniendi copia datur.

Multò æquiùs puto eigmodi juris hospitia publica esse, ubi hospiti onus præmissis expensis viatori alimenta comparandi, ejusque sarcinas non sine periculo custodiendi incumbit, Dum interea viatores insalutato hospite nil nisi debitis relictis peregrè auffugiunt, qui nec à patria nec à patrimonio sunt noti.

Amabo! quis hospitum non vel cum gravissimo boni publici, commerciorumque dispendio, propter litium ambages & divexationes ab hospitando deterreretur?

Ea propter hac ætate nostra, etiam prædicta jura passim observari docet *Hahn in dissert. de hospitalit. thes. 3.*

Dicto, quod eigmodi hospites etiam inviti viatores 34 recipere teneantur, contradicere putant. *l. 7. §. 1. ff. naut. caus. stab.* in hæc verba rescribentem; nam est in ipsorum arbitrio, ne quem recipiant, nonne contradictio aperta liquet, nisi legis sensus sit, quod ab initio quidem voluntatis sit munus publici hospitis profiteri, & quem recipere, susceptum tamen hoc munus hospitis est necessitatis, & hac sententia capitur *dict. lex.*

Memini in metatorum divisionem epidemetica relata 35 fuisse, quorum enunciatio quidem diversimodè usurpatur, sunt enim, qui scribunt teste *Gotbofredo ad rub. Cod. h. t.*

de epimetaticis, alij de epidimeticis, ut nov. 134. c. 1.
& lucas de penna.

Itaque missâ lectionum varietate utpote nullo fundamento nixa pro explanatione metatorum ipsam vocabuli evolutionem annectere æqui bonique feci.

Επιδημητικὰ, ut sentit Hottoman. in lexico. sub rubr. Cod. de metat. & epidemet. Sunt pecunia, aut munera quæ provinciales metatoribus dabant, ne diversorium militibus illac transeuntibus in ædibus suis adsignarent, fundatur hæc descriptio in l. 9. ibi. formalia ista. Sive quolibet pacto eis satisfecerint Cod. b. t. idem putat Cujacius in rubr. Cod. b. t. epidemetica nimirum pretia esse, quibus cives se redimunt ab onere hospitum recipiendorum, quæ abrogata videntur in l. ult. Cod. b. t. & nov. 134. quos etiam sequitur Gothofredus in rubr. ibidem. ad l. 3. 6. & 7. Cod. de erogat. anno. milit. Ubi pretium hoc ædæratio vocatur.

Veruntamen hanc eorum opinionem inter omnes ferme doctores receptam impugnat Tabor b. t. sect. 2. §. 3. quod vocabuli indoles eam interpretationem vix ferat, & admittat. Quoniam nec bene congruit alteri parti inscriptionis, quæ est de hospitij exigendis, si hæc sit de pretijs non exigendis nec ulli textui rubr. Cod. b. t. subiecto conveniret, & legem 12. unde alij argumentum trahunt, à Cujacio substitutam ait & quod plus dictam legem pro se non ineptè exponit, prohibet enim lex, ne quis hac specie πωφασει επιδημητικων, id est prætextu epidemeticorum pecuniam quærat, unde apparet, epidemetica potius esse ipsum illud, quod debetur sc. hospitium, non pretia, quæ injustè pro eo exiguntur. Hoc confirmatur per textum dict. novell. 134. c. 1. qui ita habet, neque verò angarias, aut ijs quæ vocantur epidemetica, aut alio quolibet dispendio gravare nostros subiectos &c. patimur

mur. Quemadmodum enim (hoc inde eruitur) angariae ipsum munus praestandi plaustra & jumenta significant, non pretia, ita etiam epidemetica ipsum hospitiationis munus, non pretia designant, praecipue cum eadem nimirum angariae & epidemetica circumscriptive in l. 18. §. pen. ff. de muner. & honor. conjungantur, hoc ordine, neque ab angarijs neque à verhedo, neque ab hospite recipiendo &c. excusari possunt, quem sensum dict. novell. nomine epidimeticorum exprimere videtur.

Huic alladunt philologi, qui *ἐπιδημητικὸν* eum interpretantur, qui hospitia in urbe disponit. *Cael. Rhodig. l. 7. Cod. 14. f.*

Ideoque accursius in gloss. ad l. 1. Cod. h. t. epidemeticos vocat illos, qui metata constituunt, quod iterum accipiendum sub distinctione, quod metatores proprie in castris, epidemetici verò in urbe intelligantur & sic pro coronide in suo lexico distinguit *Spigelius*.

Ut verò sententiam meam circa epidemetica declararem, fateor, me citius hac in re Hottomani sensum practicabilem, quam Tabosis subtilem amplecti. Et

Dico epidemetica esse pretia, quibus subditi se ab onere hospitiationis redimunt, fundat opinionem repetita l. 9. sive quolibet pacto satisfecerit Cod. h. t. sive dein pretia subditis vel militibus applicentur. Pro rei claritate casum formo.

Centuria militum in oppidum 200. domuum hospitiationis gratiâ inducitur jam milites singulorum concivium habitationes occupare non possunt, vel plane in hospitij mercenarijs commoditatis gratiâ collocantur, und sonderlich bey jetzigen Zeiten / wo die Soldaten etappen mässig verpfleget werden.

Hinc cæteri pro immunitate sua hospitio oneratis in

subsidium pretia dando concurrunt pro rata. Et tali modo cum pretia in locum hospitalitatis surrogentur, possum ad mentem Taboris epidemeticorum nomine metata interpretari, cum surrogatum induat naturam illius, in cuius locum surrogatur. *l. si eum. §. injuriarum ff. si quis caut.*

- 37 Posset finaliter quæri, utrum metata taliter pecunia redimi possint, ut militibus nihilominus alibi pro hospitio aliud exigere liceat: v. g. prometatores, seu commissarii fingunt, se huic vel illi pago, oppido, aut civitati metata inscribere debere cum tamen pro opportunitate & tractu itineris in alijs locis hospitalitates designandæ veniant & quamvis obstare videatur *trita. l. 9. C. b. t. ubi ex hisce verbis sive quolibet pacto satisfecerint*, erui, putant tale quid licere, dico tamen eigmodi extorsiones utpote iniquitate & injustitia plenas esse, sicut & Imperator augustus in *novell. 130. & ibidem cap. 6.* perquam disertè rescribit. *Primum & maximum versari reipublicæ statum, ut inculpabiliter exercitus itineribus conversetur innoxietas, indemnitasque subditis custodiatur.*

Quoties igitur transitum oportet fieri militum princeps militiæ, sc. illi, qui deducunt exercitum debent in transitu præmittere metatores ad illum locum in quo futurus est exercitus applicare, & præparationem facere alimentorum, non autem debent mittere ad alias civitates aut possessiones, aut prædia, quasi debeat exercitus ibi manere & ex hoc pecunias accipere de possessionibus & villis. An diejenige Dertter / wordurch man marschieren muß / sollen die Quartiermeister voran geschicket werden / und daselbst Proviant bestellen / sie sollen aber nicht auf der Seiten blinde Quartier machen / unter dem Schein / als ob man da einquartieren wurde / denen Unterthanen Geld abpressen. Ne simul totus populus uno

uno hospitio gravetur. *Ludov. Molin. de just. & jur. tr. 2. dis. 100. n. 7. & cit. cap. 6.*

Etsi duces pecunias in locis, quæ transeunt extorserunt, in duplum tenentur *dict. Nov. 130. c. 3. P. Grego. 19. Syntag. 12.*

Interim etsi dixerim, milites in itineribus inculpabiliter 38
versari debere, eò tamen coarctandi non sunt, ne stipem vel sportulas id est *Ritterzehrung* pacifice & modestè petant, quod Davidis Regis exemplo docemur, qui postquam in silvam cum sexcentis suorum errabundus migrasset, ac rescisset in Nabalis ædibus convivia agitari ob tondendas oves, decem è suis missit, qui militi egeno stipem peterent, unaque dicerent, se suosque ipsi nunquam obfuisse *&c. lib. 1. Reg. c. 25. Et*

Hoc vel maximè licebit si itinerantes ob defectum 39
necessariæ annonæ, aut non soluta stipendia duritiem famis sentiant, immo, si bellum sit justum, hoc casu pro victu quærendo & deprædari licebit, *angeb. in l. 2. ff. ad l. Rhod de jact. felon. in 6. querelam de jure jurand. ob famis enim necessitatem excusatur quis à furto. c. 12. q. 9.*

Hinc gravissimè peccant duces utpote injustissimi 40
justitiæ zelatores, qui militem, dum ob non soluta stipendia nudus & famelicus rusticis pauculas carnes vel panes contra leges abstulit, sanguinis damnant, non attempta omissa stipendiorum solutione & urgente famis necessitate: Tales duces D. Wilhelm. Ferdinand. ab effren in idolo princip. p. m. 457. ad judicium Dei & conscientiae remittit, & simul pronuntiat eigmodi effusum sanguinem in coelum clamare & vindictam in autores deponere, rei testem sistit belgium. Ubi anno salutis 1606. consimile, sed & memorabile exemplum contigit. *cit. auth.*

TITULUS II.

De metatorij juris necessitate & æquitate.

SUMMARIUM.

1. *Necessitas metatorum.*
2. *Necessitas omni lege superior.*
3. *Et necessitas metatorum consuetudinem promovit.*
4. *Resolvitur objectio.*
5. *Objicitur iterum.*
6. *Sententia Modestini.*
7. *Æquitas metatorum.*
8. *Sola humanitas gentibus hospitacionem suasit.*
9. *Iustitia metatorum probatur è jure divino.*
10. *Publica utilitas subditorum velle aut nolle non attendit.*
11. *Necessitatis gratiâ dominus invito vasallo feudum custodit.*
12. *Utilitas publica invitis defert honores.*
13. *Jus regum edixit samuel propheta.*
14. *Concessum antecedens trahit consequens.*
15. *æquitatem metatorum interpretantur l. 43. & 44. ff. de V. S.*

PRæmissam juris metatorij originem, definitionem, divisionem &c. è vestigio sequitur necessitatis & æquitatis ratio.

Et quidem necessitas primùm metata suis è cunabulis levavit, æquitas verò legitimavit. Quod

I Imò. Necessitatem contingit, illa modicè intuenti copiosa occurrit. Necessitas enim fortunam belli secuta est,

est, siquidem (cum Roma semper sub augusto, videlicet augendo imperium prosperè militasset) evenit : ut pro-
latis imperij finibus exercitum per longinqua & periculo-
sa itinera duci oportuisset, proinde militi non nihil otij,
quietis, & respirij (ut eò nervosior & alacrior hosti re-
pellendo conservaretur) indulgere iterum necessitas
suasit.

At otium sub dio (dicente *Lipsio lib. 5. polit. c. 1. in*
castris carpere pariter incommodum videbatur, nam ut
ait *Cotteræus de jure & privileg. milit. lib. 1. c. 36.* non possunt
milites collocatis tabernaculis in castris assidue manere,
ac semper castrensibus negotijs, ponendisque suis domi-
bus occupari, præterea periculi & damni, res plena est,
citiùs tempestati, quàm hosti ludibrio fieri, annos, ani-
mòsque militum emensis gravium itinerum incommodi-
tatibus sine commodo respiro nec viso hoste expirare.

Certè hoc uno summa reipublicæ summa in pericu-
la agi posset, si non in eo exercitui provideretur, ut di-
versa morborum genera propellerentur, quæ injurijs va-
riarum tempestatum præsertim hyemali tempore ingru-
unt. Sint milites ferrei, attamen nemo eorum tam mar-
tius, quem frigore, nive, ac infenso imbri sæviens mar-
tius non diffingat, & quî morbo decumbens & viribus
effoeminatus miles virum, virésque reinduet ? si in aper-
to campo nudis pellibus & tentorijs (ut moris erat dict. l.
7. ff. de suppellect. leg.) obtectus jaceret, cum vix intra
securum tectum sui conservationis sit certus.

Ideoque, cum necessitas omni lege superior sit, præ- 2
cipuè si publica salus inde pendeat l. 11. §. 2. ff. & lib. §.
fin. eod. de muner. & honor. Quod & probat vox Christi
Can. 26. dist. 5. de consecrat. dum illud, quod ex necessi-
tate factum innocentiae imputat.

Ea propter ingemino non attenta privatorum incommoditate pro meliori militum commoditate hospitia juridicô vocabulò *metata* ipsius rei status parari coëgit.

3 Consuetudinem ergo metatorum (cum aliàs milites fani, & nervosi ad propugnandam patriam conservari nequierint, promovit necessitas *Tab. part. 1. c. 4. §. 4.* consuetudinem inquam, quia ab initio, ut tit. *1 mō. notavi*, solo jure familiaritatis hospitia exigere, necessariâque subpellibus haberi assolebant. *Rævard. 4. varior. 3. &* sic unus & alter magistratum Romani populi initio metata apud focios, cum Romanis tam cum privatis, quàm urbibus & gentibus hospitalitas intercederet, dict. *l. 5. §. 2. ff. & capt. & post. revers.* forsan exigere consuevit, quæ cum è commodo & incremento patriæ fuissent, deinde à successoribus apud provinciales & subditos quoque usurpata videntur, connivente ad modicum & moderatum gravamen multitudine, idem verò post. *l. posthumum Albinum juxta livium lib. 42.* etiam sub monarchis in necessitatem transijt & legibus scriptis submunitum existat. *leg. tot. tit. Cod. h. 1.*

Hôc prælibato antequam ad secundam rubr. partem descendam, obstaculum removendum puto, quod est, de jure & necessitate metatorum.

4 Asserui metata quatenus à jure civili introducta sunt juris civilis publici esse, cui insultat §. 2. *inst. de jure nat. gent. & civil.* ubi lego, illud juris gentium esse, quod usu, & necessitate humana exigentē naturalis ratio inter omnes gentes constituit, sed necessitas, vi cujus metata in urbes & oppida translata videmus, militat in omni populo, ergo. metata quatenus etiam à jure civili Romano supposita necessitate introducta sunt, ad jus gentium referri necesse est, *minor* patet ex eo, quod eadem

necessitas, quæ milites ab omni frigoris, pluviae, cuiusque demum tempestatis injuria conservari persuadet, naturali ratione alias etiam gentes ad eigmodi hospitia paranda coegerit, cum & bella hac ratione sint juris gentium *dict. §. 2. inst. eod. & l. 5. ff. de just. & jur.* quod talia eadem necessitas quibuscunque gentibus indixerit.

Itaque objecta reassumo concess. mm. & m. & distingo conseq. metata etiam à jure civili inducta referenda sunt ad jus gentium *materialiter*, quod annuo, quæ temperata, modificata, & formalizata à jure civili Romano neg. conseq.

Sicut enim plura civilia jura sibi consimillima existant, qualia sunt Romana, Atheniensia, lacedemonia &c. *dict. §. 2. inst. cit. tit.* quoniam diversi populi in legibus civilibus condendis propter easdem ferme circumstantias quandoque conveniunt, ideo tamen nemo dixerit, hæc jura civilia esse jus gentium, cum quæque civitas, id est populus vel princeps jura sua suo modo sibi approprient *§. 1. inst. dict. tit.*

Ast nodum implicat *lex penult. ff. de L.L.* ubi compendiantur totius juris causæ, quod vel consensus constituit, vel necessitas, aut firmavit consuetudo, quæ causæ juris inductivæ in mox *dict. l.* disjunctivè ponuntur, & diversitatem arguunt; cum tamen in juris metatorij nostri explicatione conjunctæ videri possent. Quia metata, necessitate & consuetudine & lege inducta scripsi.

Sunt, qui Modestimum hujus legis magistrum reprehendunt, atque subineptam & insubtilem hanc distinctionem taxant, cum & consuetudinem inducat consensus, & unam eandemque speciem juris & necessitas & consensus diverso modo facere & constituere dicantur.

Bachov. in comment. ad dict. l. pen. n. 1. & in notis ad Wesenbec. de L. L. n. 3.

Cujacius tamen *in* parat. D. ad tit. de L. L. juris *Con-*
sulti sententiam hic verbis exponit, & dicit, jus quod
expressus consensus populi vel plebis fecit, legem esse,
quod necessitas constituit, senatûs consultum, & quod
diuturni mores, consuetudinem §. 9. *instit. dict. tit.*

Verùm hanc cujacij interpretationem refutat *Meril-*
lius 1. observat. 38. cum jus necessitate introductum refe-
rat ad jus gentium, cui quoque accedit, vel potius præ-
cedit Hottomanus 6. observat. 4. eò præcipuè argumen-
to, quod *in* §. *senatus consult. insti. cit. tit.* non dicatur ne-
cessum, sed æquum fuisse, ut senatus vice populi consu-
leretur.

Interea nec Modestinus, nec Cujacius justam me-
rentur reprehensionem, si dicta interpretatione commo-
dâ accipiantur.

Proinde assero *cum cujacio 14. observ. 16.* universum
jus civile in *prædict. l. pen.* distribui, & cum omne jus ex
voluntate populi (hæc de statu democratico intelligenda
sunt) constitutum sit, l. 32. §. 1. ff. de L. L.

Eâque sit absolutè libera, vel quadantenus sub-
missa :

Libera declaratur vel expresse populi consensu,
ejûsque suffragio,

Vel tacitò sc. rebus ipsis & factis l. 35. ff. dict. tit.
Ideoque

Emanârunt leges & plebiscita, leges partim ab alijs
petitæ, ut 10. tabulæ ab Atheniensibus, partim ex pecu-
liari reipublicæ utilitate adinventæ. l. 2. §. 4. f. de orig.
jur. similiter plebiscita placuit instar legis observari d. l. 2.
§. 8. eod. tit.

Voluntas autem minùs *libera*, vel ut supra dixi, *submissa* attribuitur necessitati vel partis legem ferentis, vel statùs.

Partis, dum populus ad eum modum auctus fuerat, ut difficile esset in unum eum convocari legis condendæ gratiâ §. 5. *inst. dict. tit.*

Magistratus ejus partes expleverunt.

Primariò quidem senatus.

Secundariò prætores, & ædiles.

Profectò non æquitas tantùm (ut Hottoman. in dict. §. 5. censet, quia senatùs vel maximè intererat in medium consulere mox dict. §. 5.

Sed & necessitas imposuit, cum plebs difficile, difficiliùs populus in ea hominum frequentia convenire potuerit. *Dict. l. 2. §. 9. ff. de orig. jur.*

Dein cum rei summa, & reipublicæ clavus principi emanciparetur, populus etiam nolens ex necessitate *statùs* parere cöactus fuit, & hoc sensu (quamvis alij, & alia jura ex necessitate lata eò referant) Modestinum intelligi & legi oportet, prout ipsa rubr. dict. l. pen. inscribitur. *de leg. senatus cons. & long. consuetudine.*

Hinc sententia Modestini quamvis generales juris 6 partes spectet ad hanc tamen, vel illam speciem duntaxat, nimirum vel ad consensum, vel necessitatem, vel consuetudinem æque aptari non potest.

Siquidem constat multa consuetudine primum usurpata, demum ex legis sanctione, atque confirmatione robur plenissimum accepisse §. 1. *inst. de fidei: commiss. hæred. ibi, quod quia justum videbatur & popolare erat, paulatim conversum est in assiduam jurisdictionem.* Neque regula seu dicta lex penult. confundenda cum exemplis, regula enim potest ex communi aliquo axiomatico esse deprompta,

ita tamen, ut aliæ species & exempla applicentur, sub-
jicianturque.

Præterea necessitas, quam Modestinus in sæpe dict.
l. penult. adducit, radicatur in ipsa potestate legislativa,
sive legislatore populo, difficilè ob multitudinem convo-
cando, cui opponitur immediatè facilitas.

Necessitas verò metatorum pendet ex objecto, quæ
directè & correlativè respondet utilitati, item consuetu-
do, quâ metata invaluerunt, duntaxat hospitalitatis vo-
luntariæ & familiaris, utpote rei meræ facultatis exerci-
tium & observatio fuit.

Secus interpretanda consuetudo in dict. l. penult. ubi
legis inducendæ animus latet.

Hiscè interjectis

7 Necessitati metatorum insistit juris & æquitatis ratio.

Quid enim antiquius & æquius? quàm hos, qui pro
salute omnium excubias agunt, per quos, aræ, focique
tectæ, domusque conservantur l. milites 31. Cod. de locat.
hos inquam transeuntes contestatione hospitali excipere,
fovere, & amplecti? quod genus hominum tanta bar-
barie obrigit? suæ, quam induit, humanitatis immemor,
ut illos, quorum tutela publica, eorumque parastatis
tanta emolumenta participat l. pen. Cod. de susceptor. quo-
rum vitâ patriæ otium, agrorum cultura, pecorum ar-
menta, commerciorum felicitas, religionis, quin & vitæ
libertas propugnatur, illos ajo, quorum corpora itinerum
fatigio languida, frigoris, calorive impetu confecta, ne
lecto vel tecto refocillare, & ad expeditionem alacriores
efficere studeat? taliter perorat Imp. Julian. epist. 39. ad
maximum philosoph.

Quid honestius? quàm principi, qui consilijs, labo-
ribusque suis pro toto terrarum orbe die noctûque vigi-
lat

Lat l. ult. in fin. Cod. de quadrienna : præscript. §. 1. inst. in præmio & novell. 8. aut comites ejus, qui delicias aulae, patriosque lares communi utilitati post habent, benevolè excipi, & ad sustinenda itinerum incommoda vegetiores reddi.

Si iniquum onus oneri subimponere, ædepol! injustum foret, illos, quorum humeris ad instar Atlæ terræ, id est imperij moles incumbit, domi portas fieri, ut vel more testudinum domicilia tergoribus superinjecta trahant, & non sine gravissima incommoditate secumferant.

Huic argumentum præbet, quod sola humanitas 8 (ut textus ex sacris biblijs & principijs ethicis præteream) gentibus sua sponte ingesserit, ut peregrinos quoque viatores hospitij benignitate prosequantur, sicuti cum *Paschalis de virt. & vitijs C. 53. & Magero. C. 10. de advocat. n. 244. & seqq. pulcherrimè enunciat saris. barenfis l. 8. polycrat. cap. 13.* quod jure antiquo iniquus sit, qui peregrino in humanus fuerit.

Ergo multò citius eigmodi beneficium illi exhiberi debet, qui propriij sanguinis periculo tanta beneficia toti universo communicat, cum trita æquitatis sit regula *benefacienti benefacere.*

Justitia denique metatorum prominet è jure divi- 9 no, ut videre est, præter superiùs citat. textus in 1. epist. Petri c. 4. vers. *hospitales invicem sine murmuratione. sc. estote, & genes. 24. ingredi benedictæ domini cur foris stas? præparavi locum & domum &c.* & quamvis aliqui hæc allata exempla de hospitatione voluntaria & benevola, non autem de coacta & extorta, qualis illa militum est accipiant, respondeo tamen, quod, ubi salus publica, & universorum incolumitas in respectum venit, subditorum velle,

aut nolle attendi non debeat, præsertim si contra propria commoda laborare contendant, prout paritatem adducit de clientibus Mager. de advocat. armat. c. 11. n. 3. 89.

10 Quare etsi invito beneficium non conferatur l. 69. ff. de R. I. & suspectus sit, qui invito operam impertitur l. 25. ff. de procurat. fallit hoc si publica ratio concurrat, veluti si alicujus renuentis saluti consulatur aut succurratur. Dec. & cagnol. in d. l. 69. n. 3. ff. de R. I. & ut seneca lib. de benefic. c. 14. opus est pulcherrimum invitos, nolentésque servare. Id experiuntur pupili, quibus (cum ad curam publicam pertineat) ut subveniatur l. 2. §. divus ff. si tutor. pet. Magistratus etiam invitis, multò plus & ignorantibus tutores dat l. 5. & 6. ibi Bart. ff. de tut. & curat. Bald. in l. 1. ff. de administr. tutel.

Hinc licet in re communi aliàs sit melior conditio prohibentis l. Sabinus 28. ff. communi dividundo. l. 27. ff. de servitut. urb. præd. c. 56. de R. I. in 6. Si tamen communitati alicui magna imminerent incommoda, potest magistratus etiam renuente tota communitate damnis præcavere, invitos & renitentes subditos defendere, ita, ut expensæ deîn à tota communitate contribuantur. arg. l. 1. 2. & 3. ff. ad l. Rhod. de jact. quoniam publicè refert res & homines conservari §. 2. in medio inst. de his qui sui vel alienj juris sunt. l. cum ratio §. 3. ff. de bonis damnatorum Petr. Faber in l. 96. n. 10. ff. de R. I.

11 Ita etiam necessitatis tempore dominus invito vassallo fortalitium feudale militibus præsidarijs occupare, fossas & moenia submunire potest. Concludente Rosenthal de feud. c. 8. conclus. 2. num. 6. qui se fundat in textu legis 16. ibi. Dominus proprietatis etiam nolente usufructua-

Ætuario vel usufructuario fundum vel ædes per saltuarium Forst-
Knecht oder Schützen / immo per manum militarem (ut
Gothofred. in glossa) custodire potest.

Interest enim ejus fines prædij tueri ff. de usu &
habitat.

Consimiliter utilitatis publicæ gratiâ in recusantes 12
& invitos conferuntur honores, & publica munera,
quale v. g. est munus judicandi l. munerum §. judicandi. ff.
de muner. & honor. nam publicè interest sub judice lites
terminari, & ne fiant immortales. lex properand. Cod. de
judicijs.

Quapropter cum æqualiter publicæ necessitati &
utilitati, quàm plurimùm tribuat, metata imponi, illa
pari modi invitis ac nolentibus inscribi fas erit.

Et forsan jus hoc regium seu justitiam metatorum, 13
vaticinium samuelis 1. Reg. c. 8. ver. 11. (dum verba domi-
ni ad populum Israël à se regem petentem protulit) con-
testatum est, agentis. Hoc erit jus Regis qui imperaturus
est vobis, filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, fa-
ciétque sibi equites & præcursores quadrigarum suarum, &
constituet sibi tribunos & centuriones, & aratores agrorum
suorum, & messorum segetum, & fabros armorum & currum
suorum &c. jam si tributa & collationes cum maximo di-
spendio patrimoniorum non aliena sunt à formula legis
regiæ per samuelem cit. l. 1. c. 8. v. 11. proclamatae. Uti
cum plurimis deducit Klock. c. 1. de contribut. n. 16. &
seqq.

Quid dubitemus? metata tanquam onera longè le-
viora subditis injungi posse, cum concessio belli, pacis-
que arbitrio omnia principi indulta videantur, sine qui-
bus arma commodè administrari non possunt, arg. l. 2.
ibi

ibi. cui jurisdictio concessa est, ea quoque concessa videntur sine quibus jurisdictio explicari non potest. ff. de jurisdict.

Concessum enim antecedens, trahit etiam se cum id, quod necessariò consequitur cui ergo ius belligerandi competit, velut principi. *l. 3. ff. ad l. jul. Majest. eidem annexa & concomitantia jura concessa intelliguntur. Vultei consult. 17. vol. 3. num. 53. Sixtin. l. 2. de regal. c. 1. n. 27. de his plura vid. in tit. 6.*

- 15 Finaliter, æquitatem metatorum videntur commendare *l. 43. & 44. ff. de V. S.* ex quarum naturali interpretatione, nomine alimentorum quadantenus, hospitia, seu habitatio eruitur, atqui scimus alimenta militibus à re publica deberi *l. 15. Cod. de re militari & l. 17. Cod. de erogat. milit. annonæ.* Ergo & hospitatio, seu habitatio.

TITULUS III.

De officio & moderamine metatorum in genere.

SUMMARIUM.

1. *Cautela principis ratione metatorum.*
2. *Quod officium in genere & specie sc. metatorum.*
3. *In quo consistat officium metatorum.*
4. *Exigente necessitate metata inscribuntur.*
5. *Intimatio fit statibus, ubi hospitatio constituitur.*
6. *Immissio fit publicis litteris,*
7. *Distributio metatorum immediate ad magistrus municipales pertinet.*
8. *Quod & olim ad defensores civitatum.*
9. *Hospitia ante ingressum militis assignentur.*
10. *Ideoque boleta, oder Quartier Zettel metatoribus inferioribus distribuuntur, quodque officium eorum.*
11. *Circa signituram hospitiorum quid singulare notatur à limnao.*
12. *Qualiter praxi receptæ sint inscriptiones tradit Fronsberg.*
13. *Inscriptiones modestè fiant, sine ulla concussione.*
14. *En praxim austriacam?*
15. *Metatores ne à volentibus quid accipiant.*
16. *Metatores non possunt metata adarare & alios gravare.*
17. *Qua actione teneantur metatores iniquas extorsiones incutientes.*
18. *Quomodo eigmodi transgressores puniantur.*
19. *Immo & præsides &c. de injuria metatorum conveniuntur.*
20. *De moderamine metatorum, & in quo consistat.*

21. *Æqualitas in collocandis metatis observatur. Et an potius in urbe, quàm pagis metatio fiat.*
22. *Olim mansiones constiuebantur ab Impp. oriental.*
23. *Et hodie in regnis orientalibus reperiuntur.*
24. *Mansiones in desuetudinem abierunt.*
25. *Metata potius in urbe constituuntur.*
26. *Imprimis in locis publicis.*
27. *Quæstio, an civitatensibus à paganis contribuendum sit ratione metatorum.*
28. *Affirmativè concluditur.*
29. *Respondetur objection.*
30. *Quam actionem intentent damnum passi.*
31. *Actionem subsidiariam.*
32. *Inmo. Tota communitas agit contra tribunos, præfectos &c.*
33. *Quæ circa hæc observatio in austria?*
34. *Alternativa metata non contribuuntur.*
35. *Quid juris? si metata omnes quidem sustinent, sed inæqualiter, an prægravatus sit relaxandus?*
36. *Quid dicendum eo casu ubi unus & alter pagus planè exbaustrus est, num hujus quota cæteris accrescat?*
37. *Æqualiter pro modo fortunarum, ac possessionum hospitatio- nes indicantur.*
38. *Alij hospites illustres, alij vulgares, in quas partes intuitu personarum domus hospitalitatis distribuatur.*
39. *Excipiuntur ergasteria, eorūque significatio.*
40. *Adducuntur aliqua privilegia mercatorum.*
41. *Quæ pars domūs hospitibus illustribus debeat.*
42. *Hospitum activæ res, quas hospitij inferunt, vel sunt mobiles, vel semoventes & quod sit officium habitatoris circa res semoventes.*
43. *Quæ cura habitatoris circa res illatas & furtō vel alio*

modo ablatas, an exemplo cauponum, vel nautarum &c. teneatur.

44. *Non tenetur habitator hoc edicto pratorio, quo caupones &c. ratio asserti.*
45. *An habitator jus retentionis habeat in rebus militiae causâ investis ob damna à milite causata?*
46. *Resolvuntur objecta:*
47. *Res verò ad militiam non spectantes licite retinentur.*
48. *Argumenta contraria non stringunt.*
49. *Praxis austriae circa distribuenda metata.*
50. *Metatio aulica dependet à supremo aulae Mareschallo, qui subordinatos habet der Hof-Quartier-Meister und Hof-Fourrier.*
51. *Est falsi reus, qui metata delet.*
52. *Intellige, si dolo malo.*
53. *Pena falsi varia est.*
54. *Quaestio an privilegiatus impune metatorum signaturam aboleat?*
55. *Resp. affirmative.*

COgnitô, quæ sit metatorum necessitas, & æquitas, congruè subjungitur de officio & moderamine eorum, quibus incumbit metata destinare ac deputare: sive eorum, qui dicuntur metatores. Præcipuè cum maxima iniquitas suboriri possit, si metatores in designandis metatis pro officio suo non agant, neque debitum moderamen observent.

Profectò! quis ignoret Principes nulla re ocysus & quidem perniciosius odia subditorum incurrere, quam si eos intempestivis immoderatisque gravaverint metatis atque hospitationibus. Ideoque præcavet imperator in præfatione dict. Novell. 130, hisce: Primum & maximum

arbitramur statum esse reipublicæ nostræ, ut inculpabiliter exercitus in itineribus conversetur, & innoxietas, atque indemnitas nostris collatoribus custodiatur præsertim, cum domus sua cuique tutissimum refugium esse *debeat*.
l. 18. ff. de in jus vocando.

Et cum quisque domi rex velit esse sua.
Juxta vulgare Erasmi in adag.

Dij ! quàm ægrè hoc cives ferrent, si rapacitati lixarum facultates suas, libidini castitatem uxorum, filiarumque, libertatem sævitiae & tyrannidi militum subiecta conspiciant. Hinc metata passim in jure intitulantur hospitij onus, hospitem iniquitas *l. 2. Cod. h. t. injuriæ*, molestiae *d. l. 2. & 4. Cod. eod.* inquietudo, infausta hospitalitatis præbitio *l. 5. & 6. Cod. eod.*

Itaque vel maximè necesse judico, metatores eoque sollicitos esse debere, ne temerè metata indicantur.

Antequam verò ad ulteriorem officij metatorij deductionem me conferam, prænotandum duxi, quod dixi in tit. imò scilicet esse metatores supremos & inferiores, sive subordinatos, nostro idiomate General-Quartiermeister / oder insgemein Quartiermeister / nachgehend die Mündere oder Fourriers, welche dem General-Quartiermeister untergeben seynd.

2 Pariter sciendum, si officium abstractivè & generaliter sumatur illud nihil aliud esse, quam id, quod quisque in commisso sibi munere facere debet *Obrecht l. 1. de jurisdict. l. 8. n. 48.*

Ast metatorium officium inspecie describi potest, quod sit jus faciendi ea, quæ metatori, ut metatori incumbunt.

Officium ergo metatorum superiorum consistit imprimis. *arg. l. ult. Cod. de fabricens.* in destinatione, quod verbum Imp. in *l. 6. Cod. b. t. bis* usurpat, & idem est, ac deputare *l. 1. Cod. eod.*

Jam ad destinationem imò requiritur prævia delibe- 4
ratio. 2dò. matura intimatio.

In deliberando subponderanda est causa ipsius transitûs vel commorationis, quia non nisi exigente necessitate, reipublicæ salute, atque tutela mansiones deputandæ sunt. *l. 4. ff. de offic. procons. & Anton. Faber in rat. decid. ad dict. l. 4.* Huic respondet capitulatio. *D. Ferdinand. 3. §. 29. post. §.* und sich derselben nicht angemasset werden / wie auch mit Durchzügen / und Einquartierungen / ohne höchst unumgängliche Noth beschwehret werden.

Dein locus est circumspiciendus, quò miles, vel 5
hospes destinetur, Personæ, ad quas destinatio fit, & personæ, quæ destinantur. Forma demum attendenda, quæ ponitur in civilibus verbis, & ad humanitatem compositis, cui adjicitur modus, qui in missione (ut videbimus infra) designatione loci temporis, aliarumque circumstantiarum versatur. *l. 3. §. 7. ff. ad exhibendum.*

2dò. Dixi, requiri maturam intimationem statui illi communicandam, in cujus territorio facienda est hospitatio. Accedente *dict. capit. Ferdinand. 3. §. 29.* Nimirum, quot agmina militum per singulos pagos, oppida &c. in metata collocanda, atque distribuenda sint, prout hæc omnia non tantum jure justiniano definita sunt. *Novell. 130. c. 1. & 6.* sed & plenius declarata sunt in recessibus *imper. anno 1641.* s. setzen solchemnach: Soll vor allen Dingen 1. den Craiß-Obristen / und außschreibenden Fürsten / und 2. sonderlich denenjenigen Fürsten und Ständen /

den / welche je zu Zeiten mit denen Einquartierungen nicht können verschonet bleiben / neben beschließung der Roll / wie viel in jeden Craiß logirn sollen / dessen bey zeit freunds und gnädiglich berichten / damit ein jeder Stand wisse / wie viel und welche Mannschafften ihme in Quartier zu unterhalten obliege.

6 Itaque destinata missio fit publicis litteris, éæque tam ad magistratus provinciales. *arg. l. 2. ubi. cum publicis litteris destinatur ad commonitionem judicis. Cod. de collat. fund. fiscal.* quàm ad ipsos milites diriguntur non tantùm in in-sed & deducendis copijs.

7 Posthæc destinatione metatorum facta, necesse est, distributio fiat, quæ iterum ad metatores spectat, & quidem mediata in singulis urbibus ad magistratus municipales ex ratione cum optimè nôrint res & facultates civium, ne ultra vires graventur, quod posset contingere, si potentiores prece vel pretio onus â se se remonent.

8 Olim præprimis defensores civitatum qui tribunis plebis urbis Romanæ consimiles erant, & civitatem non tam ratione commerciorum, quam cujuscunque injuriæ defendebant *l. 5. Cod. de defensor. civitat.* huic curæ adstringebantur, quorum patricinio innocens rusticitas *l. 3. Cod. d. t. velut liberi l. 4. Cod. eod.* perquàm commendatur *d. l. 4.*

Eatenus quidem, ut non sustineant descriptionibus vel alijs oneribus rusticos urbanosve affligi, vel potius occurrant officialium insolentiæ. *d. L.L. 4. & §.*

9 Ideoque ut miles sine tumultu, direptione, vel minima offensione urbem, oppidum, seu pagum ingrediat, officij est, ut hospitia antea sint assignata, distributis â supremo hospitiorum, præfecto, & magistratibus loci

ci schedulis metatorijs, vulgò fourriers Zettel / oder Bal-
leten / quæ nihil aliud suntquàm symbolum, vel tessera
hospitij, respectu quarum: *arg. l. 22. §. ult. Cod. de episcop.
& cletic. l. 9. Cod. de divers. off. & apparit.* milites benevo-
lè hospitio excipiantur.

Verùm boleta hæc, seu balet solent metatoribus **IO**
inferioribus, sive delegatis denen Fourrieren / und Four-
rier-Schützen distribui, quorum officium est, ut singulis
aulicis, commitibus principis, iudicibus, militibúsvē ho-
spitia sua manu assignent, & hospitaturi nomen adscri-
bant. *l. 1. Cod. b. t.* & clariùs in legem hanc *Lucas de penna*
Cum proficisciter imperatoris exercitus & hospitatur, in
aliqua civitate metati habent (id est, metatorum offici-
um est) deputare singulis militibus pro hospitij domos,
& scribunt hi in ipsarum domorum postibus nomen ejus
militis, seu militum, qui illic hospitaturus, vel hospitu-
ri sunt, *sic penna.*

Circa signaturam singulare quid notatur à *limenæo* **II**
lib. 9. de ju. publi c. 1. n. 79. è miromontio, quod in gal-
lia Mareschalli & designatores hospitiorum regij soli in
muneris sui expeditione cretâ albâ, cæteri flava, aut qua-
vis alia signatura utantur, sicut & Kirchoff in sua disci-
plina militari part. 2. tit. 47. p. 123. memorat, circa signa-
turam metatorum hoc observari, quod metator com-
mentariensis bellici des Prosoß oder Züchtigers habita-
tionem non nomine sed patibuli caractere inaret.

Qualiter autem inscriptiones istæ praxi receptæ *sint*, **12**
annotat Fronsberg lib. 6. de jure milit. p. 134. wann der
Quartiermeister die hohe Nempter gelogiret / so theilet er
das Lager als unter die Fourrier; alsdann so es in einer
Stadt / Flecken und Dorff ist / und die Quartier ausge-
theilet seynd / machen sie Ballete / darinnen aller der Häus-
ser

ser Herrn Nahmen beschrieben / die theilen alsdann die
 Jourrier unter ihnen aus / darnach logiert der Jourrier sei-
 nen Hauptmann / Fenderich / die Edel-Leute / Duppelsold-
 ner / Befelchshaber / den Feldschärer und sich selbst / die-
 selbe Burger zeichnet er mit seinen Zeichen / wer darinn lie-
 gen soll. Nachgehends die übrige Ballet behaltet er / und
 so der Hauffe zu lägern kommt / so läßt man allwege die
 Rottmeister lauffen / deren jeder kommt zu seinen Jourriern /
 dann giebt der Jourrier die Ballet unter die Rottmeister
 aus / alsdann fraget jeder Rottmeister nach den Hause in
 seinen Balleten geschrieben / darin zeucht er alsdann mit
 seinen Rottgesellen.

13 Advertendum tamen inter cætera metatorij mune-
 ris esse, ut inscriptiones cum omni modestia fiant. Hinc
 per se liquet ne metatores ullo concussionis genere
 utantur, penetralia ædium insolentius pervestigent, vel
 quid ibidem contrectent, aut incolas iniquis extorsioni-
 bus divexent. l. 9. Cod. b. t. item l. 2. Cod. de collat. fund.
 fiscal.

14 Huic non absimile est illud, quod vulgò denen
 Steuer-Briefen des Erz-Herzogthum Oesterreich unter
 der Enns / pfleget unter den 3. Articul inseriret zu wer-
 den. Hiscè formalibus um willen sichere Nachricht einge-
 lassen / daß die Unter-Commissarien von Quartierstand
 unterschiedliche Victualien / oder anders zu erpressen sich un-
 terstunden / auch Zöhrungen / Reiß und Vorspannß-Un-
 kosten verursachten / die Abrechnung deren Ordinanzien /
 wider die sonst gewöhnliche Zeit verweilen 2c. also hat man
 solches hiemit zu dem Ende dem Steuer-Brief beyrucken
 wollen / damit die Löbliche Lands-Mitglieder / oder andere
 Parthenen / so Unterthanen besitzen / ihren Unterthanen ein-
 sagen / daß sie denen Unter-Commissarien in geringsten
 nichts

nichts geben sollen / Da aber selbe von denen Unter-Commissarien ferners hierzu angehalten wurden / werden sie solches alsogleich ihren Herrschafften / um es denen Verordneten zu geziemender Abstraffung zu hinterbringen / anzeigen 2c.

Et hæc jure cod. tam certa sunt, ut metatores ne quidem à sponte præbentibus accipere quid audeant, contra tritum acquirendi modum §. 4. *inst. de rerum divis.* & *acq. earum domin* nihil tam conveniens esse naturali æquitati, quàm voluntatem domini volentis rem suam in alium transferre ratam habere, & l. pen. Cod. de pact. quemlibet favori pro se introducto renunciare posse. Quod ampliatur, quia præbentes consimiliter in pœnam incidunt l. 5. circa fin. Cod. h. t. & paritatem dat. cap. exigit. de censibus in 6. quod concernit axiomata objecta, illa tantum inspecto solius renuntiantis favore, ubi de publico interesse non agitur, ut hîc ratione disciplinæ militaris, aliarumq; inde resultantium exorbitantiarum, sunt accipienda.

Manifesti ergo juris est, metatores non posse per adærationem seu taxatam pecuniam onus metatorum ab aliquo avertere, ita, ut pro immunitate & levamine illorum alios gravent. 16

Officij enim est, ut æqualitas in onerandis concivibus servetur l. ult. Cod. quemad. civil. muner. & l. 1. Cod. de muner. patrim.

De hoc appositè scribit Codex Henric. lib. 18. tit. 27. leg. 32. ubi metatoribus sub pœna corporali inhibetur ne à civibus accipiant pecunias, ut eos à munere eximant.

Hîsce præmissis instat quæstio, quâ actione teneantur metatores ita fraudulentis & iniquis concussionibus provinciales circumvenientes, inque redimenda hospitia 17

pecunias taxantes, & Resp. illos incurrere leg. Jul. repetund. quod patet. *l. 1. eod. tit.* lex julia repetundarum pertinet ad eas pecunias, quas quis in magistratu, potestate, ratione, legatione, vel quô aliô officiô, munere, ministeriôve publico cepit, atqui metatores utpote in munere publico constituti pecunias (ut suppono) accipiunt, & quidem illius gratiâ, quod aliunde vi muneris sui, aut facere, aut intermittere deberent, ergo actione leg. jul. repetund. tenentur. Quod etiam disserte confirmat. *l. 6. §. 2.* hiscè lege julia cavetur, ne quis ob militem legendum mittendûmve æs accipiat, *ff. de leg. jul. repetund.*

18 Pæna verò legis jul. extraordinaria est. *l. 7. §. 3. ff. eod.* Quomodo jure Novel huigmodi transgressores puniantur, *videre est in Nov. 130. c. 6.*

19 Non minus cöercentur præsides, præfecti, & tribuni, atque de injuria tenentur, si ad has metatorum vel militiæ ducum exactiones conniveant, illos palari, aut concutere permittant, cum illorum sit, tales extorsiones impedire, & accerrimè prohibere. Salicet. *in l. 2. Cod. de his, qui latron. arg. l. 1. ff. si familia furtum feciss. & l. 29. §. 6. ff. de damno infecto.*

20 Cum igitur metatores non servato moderamine, seu temperamento in imponendis metatis officio suo deesse, & dignam provincialium indignationem incurrere, aut vice versa benevolentiam servatò eorum moderamine sibi conciliare queant, prout exemplo suo Iberiæ proconsul Sertorius edocuit. *Panciroll. l. 3. variarum lection. c. 31. p. 503.* Rectò filò muneris hujus temperamentum subintexo. Consistit autem moderamen hoc in æqualitate, symetria, seu proportionem, ac circumspecta prudentia. Et

1mo. Requiritur, ut æqualitas in collocandis metatatis observetur, hinc dubitant aliqui utrum juri & æquitati magis respondeat, si milites potius in urbibus, quàm extra urbes, sc. in pagis collocentur. Et videtur statuendum, citius in pagis metata figi debere. Ratio. quod militibus respectu annonæ commodior & gratior metatio ruralis accadat, præsertim, si miles equestris excipendus veniat, Præterea facilius angariarum præstatio vulgò die *Borspan* pro sarcinis militum vehendis ruri obtinetur, ubi jumenta & carrucae in promptu sunt, graviores tamen rationes militum, militem potius in urbibus quàm pagis hospitari oportere, hisce quidem ex causis.

1mo. Quod militaris petulantia in arcto illo ambitu rectius, meliusque possit contineri, compesci, & cöerceri.

2do. Quod justitia opportuniùs intra moenia subadornetur.

3to. Quod miles à desertione facile conservetur.

4to. Quod securitas agricolis constituatur annuente
l. 5. devotum possessorem ab omni, inquietudine liberamus. Cod. b. 1. quos per rapacitatem militarem agricultura impediri valde perniciosum, quod etiam infensissimus Romanorum hostis *Totila* animo duxit. Cum militem suum ab omni agricolarum injuria per totam Italiam prohibuerit, ita, ut ruricolæ terram perpetuò securam colere potuerint, modò tributa inde pensarent, *Procopius Gothicor. lib. 3.*

5to. Interest peculiariter, si hostile agmen universam regionem inundet, urbes præsidij causâ militibus instructas habere, quod non tantum moderna bella probant, sed & autor des *Berichts von der Einquartierung in Pommern*

mern Anno 1627. c. 4. & ille des Evangelischen Aufwe-
ckers / de statu polit. pag. 13.

22 Veteres tamen orientis imperatores (ut nec civita-
tensibus, nec agricolis ulli molestiæ forent) rem sic in-
stituere, & quoties extra castra iter faciendum erat,
mansiones seu paratas (quarum Impp. in l. 8. Cod. de an-
nonis & tributis, & mea synonymia superius tit. I. memi-
nerunt) exstrui curârunt, in quas milites divertere de-
bebant. Quod lampridius exemplo imperatoris Alexandri
probat. Tacebantur secreta bellorum, itinerum dies publicè
proponebantur, ita, ut edictum præcederet ante menses duos,
in quo scriptum erat. Illa die, illa hora sum exiturus, & si
dij voluerint in prima mansione mansurus, quam mansionem
Ferrandus 2. expositio: 41. unius diei viam interpretatur,
deinde per ordinem mansiones, stativa: Deinde ubi annona
esset accipienda, & id quidem quousque ad fines barbaricos de-
veniretur.

23 Simulacra eimodi mansionum etiamnum reperire
est in regnis orientalibus, ut l. I. c. 12. p. 40. refert Sa-
lomonius Schweigger / in seiner Reiß-Beschreibung nach
Constantinopel. Hisce mansionibus etiam adjecta erant
horrea publica annonarijs speciebus & pabulis instructa
l. 2. Cod. de condit. in publ. horreis.

24 Interim etsi milites extra urbes & pagos foris in suis
mansionibus collocarentur, nihilominus tam rectè conti-
neri, & includi non poterant, quoniam non per vicinitatem
mansionum suarum evagarentur, & à provincialibus ali-
monias, sive pro iisdem pecunias exigèrent. Non ob-
stante, quod Imper. Constantinus talibus injurijs severis-
simas inspectiones intenderit. l. 2. Cod. de lucr. advocat. &
concussio: officior. seu apparitor.

Ea propter paratæ, seu mansiones istæ jam tempore
Ho-

Honorij & Theodosij defuetudine corruerunt, & mansiones isthæ in ædibus provincialium hucusque manserunt.

Jam ut, ad conclusionem meam redeam, assero, 25
quod (præcipuè si res diuturniorem moram exigat, in civitatibus, potiùs, quàm pagis militi metata constitui oporteat. Id ipsum penes prædictas rationes arguere videtur l. 2. §. 13. ff. de muner. & honor. ajens, milites, quibus supervenientibus hospitia præberi in civitate oportet: quod & in nostra inferiori austria, sonderlich mit den Recrouten observiret wird / Da sie meistens in die mit-
leydende Städte einquartieret werden.

Porro in ipsissimis urbibus id specialiter animadver- 26
tendum: Quod, si in urbibus loco publica extent, quæ sc. negotio metatorio apta sunt, ea citius, quàm privata civium habitacula occupentur, en textum l. 7. Cod. b. t. ibi. *devotissimos milites ex procinctu redeuntes, vel proficiscen-
tes ad bella muri sacratissimæ urbis singulæ turres in pede pla-
nis suis suscipiant*, nimirum in denen Rondellen / und Pasteyen / ut cujac. ad cit. l. quod consequenter etiam intelligi debet de hospitij & diversorij publicis. Et positô, quod hæc non sufficiant, tum demum in privatorum ædibus metata distribuenda sunt, *Monarc. in observat. ad l. 4. de offic. proconsul.*

Quæ verò æqualitas ratione distributionis metato- 27
riæ in ædibus privatorum attendi debeat, paulo post dicam: cum modò è re sit quærere, quid juris, si eigmodi hospitij, quæ hodie vel maximè cum expensis & cibarijs conjuncta sunt, ut Klok c. 17. n. 208. de contribution. Civitatenfes onerentur, paganis interea immunitate gaudentibus, annon pagani ipsis civitatensibus in subsidium oneris supportati conferre & pro quota contribuere teneantur? vel an damna impensæ & sumptus, quos

Præter metata seu hospitationes à concivibus ipsi milites publica indictione exegerunt, ad reliquos omnes, totam universitatem, vel satrapiam pertineant, adeo, ut omnes & singuli de universitate, partem suam pro viribus conferre sint obligati. Et

1mo. Videtur statuendum, impensas & damna extra metata universitati injuncta solum damnificatum pati, neque actionem adversus concives, & alios illius satrapiae instituere, quod

1mo. Patet ex eo, quod casus fortuitus noceat soli domino, & à nemine præstetur *l. 23. in fin. ff. de R. J. l. quæ fortuitis Cod. de pignor. act. l. 30. pr. ff. ad l. falcid.*

Sed bellum aut potius lascivia militum casibus fortuitis annumeratur *l. 18. ff. commodati. Wames. cons. 364. num. 21. tom. Bürger centur. 5. obs. 43.* ergo nocet soli damnificato. Ideo bellum æquiparatur, pesti, tempestati, grandinibus, & fluvijs, qui non nocent nisi tacto, ut *Casp. thesaur. q. forens. 73. n. 6. & purpuratus cons. 428. num. 70.*

2do. Probatur hoc à jurisconsulto in æquissima lege illa. 2. §. *si navis ff. ad l. Rhod. de jact.* ubi illarum rerum contributio fieri non debet, quas prædones abstulerunt, licet in eadem navi fuissent; ergo pariter nostro in casu, licet in eadem sint universitate, damnum non alios, quàm damnificatos spectabit.

3^{tid}. Illi, qui metatorum excessus passi sunt, nulla obligatione ad eos tenebantur cum milites transeuntes nullo jure quid exigant. *l. unc. Cod. de salg. hosp. &c. & tot. tit. Cod. de metat. & epidemet item nov. 130.* adeo, ut nec à volentibus provincialibus milites quidquam accipere fas sit.

Quare, si quid per milites à subditis exactum; illud
non

non debito, sed delicto cedit, pro quo alij non tenentur, & sic damnum passi sibi non alijs tanquam innocentibus imputent.

Præterea nec ratione communionis hæc damna à concivibus repeti possunt, quia non rei communi, sed rebus proprijs, sc. eorum, qui damna sustinuere, fuerunt illata.

Clari autem juris est, quod damnum in re propria & non communi patiens socium de illo obligatum non habeat, nullâ actione datâ neque communi dividundo neque pro socio l. 5. §. 15. ff. pro socio Fachinaus l. 2. controvers. l. 95.

Verùm argumenta hæc tanta non sunt, quò minus 28 dicam, juri & æquitati esse convenientius, omnes impensas, damna, quæ universitati vel præfecturæ, aut etiam particularibus concivibus taliter sunt illata, ut eorum præstatione communi periculo præ- & obventum fuerit, à quibus quibus ejus universitatis, satrapia &c. incolis pro rata & quota refarcienda esse.

Solidat opinionem *imò*. l. 2. §. 3. ff. ad l. Rhod. de jact. ibi. si navis à prædonibus redempta fuerit, omnes, quorum interest navim salvam esse, ad contributionem tenentur, solum id naturali æquitate suadente, cum iniquum alium alterius onera sufferre. l. sancimus. Cod. de pœnis.

Ergo à pari tota universitas vel satrapia, dum sibi tale periculum vel maximè ab hoste imminet, illis, qui soli sustinuerunt, contribuere, angariabuntur, sicut eò casu, quò pro conservatione contiguarum ædium abar-cendi & extinguendi incendij causâ tecta unius alteriusve civis non incensa, ne ignis amplius circum mordeat, demoliri sunt jussa, omnes vicini pro reparatione illarum do-

domuum in commune conferunt *Part. in l. si altus §. est & alia. ff. quod vi aut clam & in l. de usu. ff. de varijs & extraord. cognition.* Idcirco

Si capitaneus unum & alterum equum in solutionem exactarum contributionum abigit, non soli animalium domini tale damnum, sed tota civitas luet, Walther de jur. metat. vel hospitat: militum c. 3. §. 9. Non minus

2dò. Ille qui odio alieno prægravatus pro sua indemnitate contra illum, cujus onera supportavit, actionem rectè intentat. *l. nam & servius ff. de negot. gest.*

3tò. Demum, vel maxima sensûs mei elucescit æquitas, quod inter cives & subditos societas quædam sit constituta: consequenter illis tanquam in communi & societate existentibus, & ut universis non verò ut singulis hospitaliones istæ, aliæque annexa onera imponuntur. Hinc quod ab universitate debetur, non debent singuli singillatim *l. 7. ff. quod cujusque universat. nomine.*

Pariter damnum & periculum commune pertinet ad socios: exceptò si unius alteriusve singularis personæ, pagi, vel communitatis &c. culpâ aut dolò damna contingerent tum illa communia non erunt, damnum enim, quod quis propriâ culpa sentit, sibi imputet, & noxa caput teneat §. 5. *inst. de noxal. act. l. 18. ff. de furtis.*

29 Contrarijs respondeo, quæ asserunt fortuitum casum à nemine præstari, & dico illa obtinere, si fortuitum cives ut singulos non ut integram communitatem tangit, causa enim istarum extraordinariarum contributionum & sumptuum militarium est communis utilitas & necessitas, cum sint erogati conservandæ totius universitatis vel patriæ gratiâ. Allegata

2dò. *Lex. 2. §. 3. ff. ad l. Rh. de jact. se ipsam solvit, dif-*

dissecando membra, quorum unum loquitur de periculo communi, alterum de particulari.

Sic priori casu omnes contribuere tenentur, posteriori verò damnum est solius patientis in particulari.

Protasin exhibet cit. lex nam vel tota navis redempta, & utilitas erit communis, omnesque pro redemptione concurrunt, aut quorundam res tantum sunt ablatae, tanto periculo communi subversante, damna solum illos, qui passi sunt, tenent.

En modò apodosin nostro in casu! nisi enim hospitaliones, cibaria, pecuniæ, indulgæ fuissent, tota communitas rapinæ, incendij, aliorumque incommodorum periculo exposita fuisset. Ideoque cum per aliquos sit redempta, omnium erit contribuere.

3tiū. Argumentum parum movet, licet enim damna injuste sint illata & hospitaliones illicitæ exactæ, justo tamen metu, ne tota universitas periclitetur, fuerunt præbitæ. Vel

Maximè; cum ratione necessitatis & utilitatis communis ac publicæ societas quædam inter concives oriatur. *l. 63. ff. pro socio*, adeoque damna citra culpam socij accidentia socij communicant, & ab omnibus præstantur, nec immerito, quia unus onera communia sustinendo reliquos obligasse censetur *l. non debet. de R. I. in 6.*

Rogabis! quâ actione experiantur illi qui damna 30 passi sunt adversus illos, qui vel minus, vel nihil solverunt, & respondeo, vel actionem in factum utilem & subsidiariam, vel etiam actionem negotiorum gestorum extraordinariam *dari. l. 16. Cod. de negot. gest.* quæ multis casibus accomodatur, etiam tum, cum animus non fuit liberandi *l. quæ utiliter §. fin. ff. de negot. gest.*

Enim verò etsi nulla obligatio expresse inter concives

ves sit contracta, sed tantum præsumpta, quia tamen universitas concretum ex singulis, & corpus ex distantibus collectivè, non distributivè conflatum est, singuli ut pars tenentur. Cuigmodi seneca in lib. 6. de benefic. c. 19. & 20. ait, quod aliquis ex communitate non tam pro se quam patria, non tam proprium, quam partem publici conferat, & sic, quod juris est in toto, id etiam in parte l. 76. ff. de Rei. vind.

31 Cum ergo inter cives nihil revera conventum fuerit, nec ipsorum negotium propriè gestum, actio subsidiaria naturali æquitate suadente indulgetur. l. 21. ff. de negot. gest. Anton. Faber in conject. 14. surd. cons. 188. n. 17. ita, si quis utilitate & necessitate patriæ coactus facit, è communi restituatur l. 2. Cod. pro quibus caus. servi.

32 Interea, quid juris habet tota communitas, satrapia &c. si copia detur conveniendi milites, qui ejusmodi excessus admitterunt, sanè possunt eorum tribuni, aut præfecti qui generaliter de damnis à militibus illatis juxta salicet. l. 2. Cod. de his qui latroc. tenentur, quia non prohibens, cujus tamen est prohibere, facienti consimilis habetur l. 109. ff. R. l. 4. ff. de noxalib. action. actione stellionatus injuriarum, doli, vel prout circumstantiæ sunt, conditione indebiti &c. apud præsidem, vel alias ordinarium l. 7. & 9. Cod. ee defensor. civitat. conveniri. Baldus in cap. dilectis de appellat, relat. & recusat. n. 17. ut poenas iniquorum exactorum luan Novell. 130. c. 4. & 7. & l. 5. b. 1. vers. administrantem verò &c. praxi

33 Austriaca ita cautum est unter den 12. und 14. Articul des Steuer-Briefs / werden die Löbliche Lands-Mit-Glieder / oder / so Unterthanen besitzen / ihre Unterthanen künfftig anzuhalten haben; daß sie in tempore, und zwar längsten innerhalb 4. Wochen vor austruckung der Einquartiert:

tiert gewesen / oder durch marschierenden Soldatesca dem Land oder Commissariat, die bey ihnen verübte Excessen, alsogleich attestirter anzeigen sollen / Damit solche denen Herren Verordneten zu weiterer verkehr- und erholung des Regress zeitlich hinterbracht werden können 2c.

Si tamen metata, aut transitus legitimè uni vel al 34
teri loco tantùm pro vicissitudine, seu alternatione imponantur, cæteri seperati gravandi non sunt. Nec pro aliorum debitis molestandi *luc. de penna. ad l. uni Cod. ut nullus ex vican. pro &c.*

Ideoque supremi Magistratûs dispectio hic vel maximè necessaria, qui munera ea proportionè, & æqualitate imponet, ne sine discrimine, & frequenter iisdem oppressis alij immunes existant.

Quid dicendum? si omnes quidem metata sustine- 35
ant, at unus & alter prægavatus inæqualia onera patitur, an tales refusionem damni à civitate vel oppido &c. exigere possint. Hoc in casu opus est ope distinctionis:

Aut milites sibi ipsis sine assignatione à magistratu facta hospitia sumunt, vel hospitij legitimè assignatis torquendo & expilando habitatorem abutuntur, privatâ lasciviâ eò adacti.

Aut damna contingunt ex assignatione & iniqua distributione magistratûs priori casu injuria militis soli nocet, qui damnum passus est, reputatur enim casus fortuitus. *l. 13. §. exercitus & l. 15. §. 2. ff. locati*, quem nemo luit, nisi qui sentit. *l. 30. ff. ad l. aquil.* hujus speciem exhibet *l. 2. §. si navis ff. ad l. Rhod. de jact.*

Posteriori, quod amplius uni civium impositum aut à civitate, aut concivibus repensari, æquissimum est, tum ut servetur æqualitas inter cives utpote vinculum concordiae. *l. fin. Cod. quemadm. muner. civil.* tum jure socie-

tatis, quæ necit cives, quorum onera communia esse debent *l. 63. ff. pro socio.*

35 Dictum: quemadmodum prægravatus, onere sit relevandus. Quid statuendum? si unus certus pagus planè exhaustus & desolatus sit. Num juri & æquitati consentaneum? ut istius quota seu assignatum cæteris idoneis accrescat?

Et videtur prima fronte dicendum, quod non: quoniam grave est alterum alterius onere, & odio gravari *d. l. sancimus Cod. de pœnis* & alios alienis debitis molestari en textum *l. 4. Cod. de executori: ibi. nullam possessionem alterius pro alienis debitis publicis vel privatis præcipimus conveniri. Præterea ipso jure, alius pro alio non tenetur l. unic. Cod. ut nullus ex vican.*

In responsum sic distinguo: aut onus reale imponitur civitati, territorio, satrapia &c. simpliciter, & tum illud, quod non potest unus & alter, solvat tota civitas, civitas enim manet semper obligata *per l. 7. ff. quod cuiusque universit nomine, vel contr. eam. & l. 4. Cod. de censibus &c.*

Aut imponitur cuilibet, sive singulis de civitate: & hoc casu unus pro alio non tenetur isto jure *dict. l. un. Cod. ut nullus ex vicaneis &c. cum cit. l. 4. Cod. de executor.*

Sanè si intuitu oneris realis singulis impositum unus pro altero solvat, ei licitum est possessionem invadere, pro qua solvit. *l. 8. Cod. de omni agro deserto.*

Antea dixi, quod si loca publica non sufficiant, deveniendum sit ad domus privatorum, quibus metata inscribantur. Et

37 Inprimis id moderaminis adhibendum, ut sine alterius prægravatione legitime & æquabiliter pro modo fortunarum distribuantur, id est, nec unus vel alter nimio

mio onere gravandus est, ut vicinus forte amicus, vel affinis sublevetur *l. ult. Cod. quemadmodum civil. muner. indic.* observanda est scilicet ea proportio, ne singulis domibus singuli, vel exæquali numero milites, sed pro quantitate prædiorum & possessionum juxta amplitudinem commoditatem, atque capacitatem ædium hospitalitones deputentur *l. 1. Cod. de muner. patrim. & cit. l. ult. Cod. quemadmodum civilia muner. ind. item arg. l. 2. ibi illustribus sane viris &c. Cod. b. t.*

Tandem in domibus jam jam invadendis & occupandis circumspiciendum, quæ pars hospiti deputanda sit, aut quibus utensilibus eam instructam esse oporteat. Huic inservit præscriptum *Arcadij & Honor. in repet. l. 2. Cod. b. t.* ubi distinguunt inter hospites vulgares & illustres, si de vulgaribus sit quæstio, non tantum hospitem personis, sed & eorum animalibus sive jumentis prospicitur.

Itaque intuitu personarum domus quælibet in tres partes distribui & distinguere debet, quarum primam dominus ædium eligendi facultatem habeat.

2da Hospes occupet. Et *3tia* iterum domino ædium serviat. *l. 2. c. h. t.*

Ratione hac perelegante subjectâ, quod plenum æquitate & justitia sit, ut, qui aut successionem fruitur sc. ædibus, aut emptione, vel extructione gaudet, electam præcipuè judicio suam partem teneat, & relictam, quo in passu concordat *Nov. 130. c. 9.* nulli licet militum in authenticas habitationes, nimirum principalem partem ædium, ubi domini domuum habitare solent accipere sibi metata, ideoque nominatim excipiuntur *d. l. C. b. t. ergasteria.*

Quæ mercimonijs deputantur, vulgò *Stam* 39
H 3 mer

mer-Laden / ea enim quieta & libera ab omni injuria defendantur & solis dominis conductoribusquæ deserviant, nisi hospites sint equites, quibus si stabula deficient in tertia domus parte pars aliqua ex ergasterijs pro animalium numero deputatur, undecunque enim stabula præberi oportet *l. 2. cum not. Gothofred. Cod. b. t.*

Quid autem ergasteria genuinè denotent, aliqui in dubium vocant. *Briffon. de V. S. p. 182. per l. 26. §. illos verò Cod. de usur.* autumat, nomine ergasteriorum venire solas tabernas, quæ mercimonijs deputantur, verum si rem accuratius exploremus, ergasteria, quandoque & ipsissimis tabernis opponuntur *vid. l. 2. Cod. de episcop. & cleri.* Hinc *Gothofred. in cit. l. 26. §. illos verò* appositè notat voce ergasterij etiam ipsas officinas quibus opifices insudant, denotari, quod & vocis ipsius vis convenienter innuit. Intelliguntur enim ergasteria, quæ deserviant dominis *cit. l. 2.* ut sc. quietè operari queant, item ea, quæ in casu necessitatis facilè vacuari, & in usum stabulandi animalia converti possunt, quod tabernis mercatorum vix tribuendum, quæ plerumque locis publicis, palatijs & ecclesijs adhærent, & aliàs ab omni functione olim liberabantur *Nov. 59. c. 1. & 2. &c.*

40 Ea propter nemo dixerit, quod inter cætera privilegia, quæ mercatoribus & cambiarijs indulgentur, qualia sunt e. g. usuræ bessales *l. 26. §. 1. Cod. de usur.* & in trajectitijs contractibus centesimæ *l. 5. ff. de naut. fœnor.* semiplena probatio librorum *Suttinger. ad observation. pract. 73. &c.* & novo jure cambij nuperrime hic Viennæ edito sub artic. 7. 8. & 9. explosio senatûs conf. vellej. macedoni. exceptionis non inuneratæ pecun. beneficij divis. &c. quod, inquam, numeranda sit immunitas à

me ta -

metatis, prout *judicat follerius in addit. ad marantæ speculum part. 4. dist. 9. n. 123.*

Sunt quidem tabernæ Mercatorum à metatorum injurijs, ut loquitur *cit. l. 2.* immunes non tamen simpliciter, sed extra casum necessitatis.

Dictum fuit superius vulgaribus personis tertiam domus partem assignari debere, at illustribus non tertia, sed dimidia pars domus in propatulo est, & hac quidem conditione, ut alter ex his, nempe vel hospes, vel habitator divisionem pro arbitrio faciat, & alter eligendi habeat optionem. Sæpe: *cit. l. 2. vers. illustres* in dubio tamen illustri hospiti tanquam majori dividendi: habitatori verò tanquam minori eligendi arbitrium tribuatur *arg. c. 1. de parochijs & l. unic. Cod. qui se deferunt.*

Quoniam verò res hospitum, quas secum ferunt & hospitij inferunt, vel se moventes vel mobiles sunt. Videndum quod habitatoris officium sit circa res istas. Et

Imò. Quidem circa se moventes, id est animalia disponitur *in mox cit. l. 2. vers. ergasteria*, ut habitator de commodo stabulo provideat, vel ergasteria ipsa in hunc usum evacuet. *Idem confirmat apud Goldast. part. 1. P. b. pag. 134. sub tit. von Stallung / und Stallmütten. Die Ordnung und Satzung Kaysers Mathia, so auf dem Wahl- und Crönungs-Tag zu Franckfurth gehalten werden soll.*

Qua in re id temperamenti observandum, utrum domus qualitas ferat, vel an sine magno domini incommodo jumenta induci possint, sicut prævidit. *l. 2. ibi formalia*: Pro animalium numero & domus qualitate deputabitur C. h. t.

Quapropter & legibus militaribus cavetur ut pedites equi-

equitibus in tali conditione ubi sc. hospitia equis collocandis opportuna sunt (cedant, etsi alias dignitatis prerogativa æquiparentur *l. 1. Cod. de præfect. prætor. sive urbi & magist. milit. &c.*

Pedites enim minori sumptu & impensa contenti esse possunt. *Veget. lib. 2. c. 1.* Hæc de ergasterijs.

43 Quid curæ autem habent ipsi incolæ circa res illas? quas milites vel intulerunt vel invexerunt, an earum nomine, si quæ intervertantur furto, vel alio modo auferantur, teneantur exemplô nautarum, cauponum, aut stabulariorum &c. verum antequam respondeam, Præsciendum duxi, qui sint nautæ, caupones, stabularij, quibus actionibus & quâ culpâ teneantur.

Itaque nauta ille dicitur, ad quem quotidianus navis questus pertinet §. *si igitur 1. inst. quod cum eo, qui in aliena potest &c.* caupo ille audit, qui viatores hospitio recipit *l. nauta. §. ff. naut. caup. stab.* & stabularius ille, qui permittit jumenta apud se stabulari *d. l. nauta. §.* Pariter.

Notandum, quod omnes isti aliorum hominum operâ uti necesse habeant. Jam.

Ponamus, furtum, aut damnum in navi, caupona, stabulo &c. ab ijs factum esse, quorum operâ prædicti, sc. nauta, caupo &c. utuntur, qua actione ipsis divertentibus contra mox dictos consultum erit? & Resp. illos actione in factum prætoria ex quasi delicto conveniri posse, & quidem in duplum. Quasi enim culpa est operâ malorum hominum uti §. *fin. inst. de oblig. quæ ex quasi delict. l. fin. §. 4. ff. nautæ caup. &c.*

Et hoc si famuli non extra officium sibi commissum aliquid receperunt. *l. 3 §. 2. ff. d. t.*

Re-

Regulariter enim dominus non tenetur pro delictis fervorum extra officium delinquentium. *Manz. n. 2.*

Præter dict. actionem dantur etiam actiones civiles e. g. locati, mercede interposita, depositi; si res gratis recepta l. 3. §. 1. d. 1. Interim cum remedium prætorium multò pinquius sit actione locati & depositi, ubi tantum levis & latæ culpæ ratio habetur, hîc verò levissimæ d. l. 3. §. 1. & l. 1. & 2. ff. eod. ob custodiam officio annexam clariss. D. P. König ad decretal. Illud præeligendum jubetur cit. l. 3. §. 2. Idem scribit Walter de jure consuetud. austr. lib. 2. tit. 21. wann einer seinem Wûrth in offenen Gast-Haus etwas zu verwahren giebt / dasselbig ist er zu verantworten schuldig / derowegen da solches anvertraute Haab und Gut / durch ihre Ehehalten / Gast oder andere Persohnen entragen wurde / ist der Wûrth denselben Schaden abzutragen schuldig 2c. idem cit. lib. id speciale notat. Wann ein Gast seinem Wûrth Geleisen / Sattel / Tasch- und Reiß-Truhen / oder dergleichen verpetschirte Sachen zu verwahren befilcht / und dieselbe nachmahls eröffnet worden / so ist der Wûrth vor die innliegende Stuck Antwort zu geben schuldig / und da gleich der Gast / quod notandum, mit anderer weisung nicht gefasset / solle seinen Corporal-Und / was davon entwendet worden / wieviel auch dasselbige werth / Glauben gesetzt werden.

Quapropter & jure communi cavetur si præter domesticos, id est, famulos cauponis, nautæ &c. ab exteris sc. viatoribus deponenti aliquod damnum detur, cauponem &c. non quidem actione ex quasi delicto, sed actione in factum de recepto in simplum, quæ ex quasi contractu descendit, teneri. l. 1. §. ult. l. 2. & 3. ff. d. t.

Hîsce præmissis in affirmativam, habitatores nimirum

exemplò cauponum &c. teneri, inclinare videtur *Matthias colerus ad §. item exercitor f. 1. de oblig. quæ ex quasi delict. nascuntur*. Ubi pag. 308. rationem dat, quod periculosissimi exempli sit hospitantes vel hospitio recipientes non teneri periculo bonorum, quæ receperunt, ad hoc videtur militare pro milite ratio prægnans. Nani si peregrinanti propriæ utilitatis gratiâ publici hospites tenentur de receptis, multò magis tenebuntur militi, utilitatis publicæ gratiâ transeunti & divertenti.

44 Verius tamen judico : edictò hoc prætorio illos, qui metata præstant non constringi, moveor *imò l. 9. Cod. b. t. ubi* omni alia molestia, pensionis, vel discussionis liberantur.

2dò. Deficit ratio hujus edicti, siquidem non æque, ut in diversorijs publicis l. 1. §. 1. ff. nautæ. caup. &c. habitatorum fidei & custodiæ res committere, cum miles in divisa & electa domûs parte habitet, præterea in cuigque arbitrio est, profiteri ejusmodi publica hospitia & hospitij signa ostentare *d. l. 1. §. 1.* accedit, quod ipso facto, quò recipit vi professionis suæ videatur promittere (cum ideo & lucrum habeat) stabulum, cauponam &c. idonea esse, ut tutò res credi possint, cit. l. 1. §. 8.

At cives longè aliter se habent, qui assignatos sibi hospites etiam inviti nullò propensò signò recipere coguntur, & potius signa metatoria inscribi ægrè patiuntur. *ut sperius demonstravi.*

Asserui in tit. imò hospitibus mercenarijs jus retentionis competere, huic è diametro retorquetur.

45 Annon hospes passivus, seu habitator ratione damnorum & impensarum à milite causatarum eodem etiam jure, quò antefati caupones ratione rerum à viatoribus illa-

illatarum consimiliter in rebus à milite invec̃tis gaudeant, ita ut pariter equos, arma, annonam &c. detinere possint.

In affirmativam profilit æquitas. Equidem, si hospites mercenarij, qui ex hospitacione sua quotidianum lucellum à quibus quibus congerunt, nec gratis hospitij incommoda sustinent, taliter sint privilegiati, multò æquius putem illi, qui prorsus hospitacionem & accessorias impensas gratis, ac obsequiosè indulget, eigmodi jura competere, si ultra temperamentum legis miles abutatur hospitio, damnâque causet.

Insuper: cum servissimè inhibitum sit, ne milites quidem à volentibus quid exigant. Certò eò arctius tenebuntur, si invitis incolis impensas irrogent. Quare inhabitatoribus, vel magis ratione militum, ac cæterorum hospitem consulendum judico, quia sicut officium suum nemini debet esse damnosum, ita nec civitas ipsi receptori hospitem obesse potest.

Contrarium tamen præplacet, quod sc. ea, quæ milites militiæ causâ secumfert, retineri non possint, paritate mutuata à l. 7. & 8. *Cod. quæ res pignor. vel hypotbec. datæ oblig. non poss.* & *auth. agricultor. eod. tit. ibi* prohibentur pignorari servi, boves aratorij, & alia ad agriculturam spectantia, ne agricultura in dispendium boni publici deferatur. Ergo ne & deferatur campus martius, id est militia (cum non minus publica salus inde floreat) res ad militiam spectantes, quales sunt vestes, annona, tentoria, bombardæ, catapultæ, clypei, equi, vehicula &c. non servient pignori. *Idem vult Jacobus Menoch. de arbitr. l. 2. caus. 394. & de adipiscend. possess. remed. 3. subjectis L. L. 3. & 14. ff. de re militari, & l. 17. ff. de capt. & postl. revers. l. 4. Cod. de execut. rei judicatæ, & Jason in §. item*

§. item serviana n. 66. I. de act. Rebuff de privileg. privat. 113.

46 Objecta facile solvuntur, verum quidem est, quod in hospite, qui metata sustinet, æque ratio militet, sed eadem non pugnat in militem, sicut in viatorem. Militem enim liberat favor publicus, ne vel ob retenta secum delata minimè instructus castra deferat, vel inermis & absque militari apparatu inutilis compareat.

47 Quid juris ergo circa alias res ad militiam non spectantes v. g. equos venales, servos domesticos, vestes extraordinarias? &c. & videtur iisdem ferme idem privilegium attribuendum esse, ex ratione, quod publico utile sit, milites bene ornatos & provisos in castra concedere, pariter incommodum est, militem in itinere ob res secum illatas detineri, huc pertinet illud de clericis, quorum privilegia ratione bonorum ecclesiæ intuitu acceptorum c. quamquam 4. de censibus in 6. probabili D.D. opinione ad patrimonialia extenduntur *Engel. ad jus canon. §. 35. de constitution. l. 1.* annon etiam privilegia militum ratione rerum militarium ad reliqua bona extendantur?

Resp. Tamen res ad militiam non spectantes posse detineri, eo, quod duntaxat arma, vestis militaris, nec non equi &c. castrensia privilegio sint inclusa, triviale autem est, inclusionem unius esse exclusionem *alterius. l. 12. ff. de jud. arg. l. 4. Cod. de execut. rei judicat.* accedit, quod privilegia sint strictè interpretanda c. sanè, de privileg. c. non empl. 16. q. 9. privilegia enim, cum recedant, à jure communi, sunt odiosa, consequenter restringenda. c. 1. & 2. de fil. presbyt. in 6.

48 Argumenta contraria non ita stringunt, per accidens enim posset publico prodesse, si milites præter illa quæ

quæ ad expeditionem necessaria sunt aliquid secum portent, quod viussum oneri ac impedimento quândoque tantum est, nec detinebitur miles, si solvat, quod debet, ultimò, esto illud de clericis probabile attamen sub iudice lis est.

Jam, quid praxeos hic in austria circa metatorum distributionem sit receptum, notat. *Cod. austria in der Quartiers-Ordnung fol. 196. & 197. item l. R. Reglement fol. 236. ubi pariter* saltem ratione metatorum aulicorum seu togatorum domus in 3. partes dividitur, & media hospiti sc. activo inservit. Dann so solle jedweder 2c. immediate den andern Baden in das Quartier zu geben schuldig seyn 2c. quandoque tamen electioni & arbitrio domini reliquitur, an primam vel secundam contignationem hospiti cedat. Et in pagis ubi tot contignationes non existunt, ut electio locum habeat, miles contentus esse debet, qualiter pro commoditate & capacitate tuguriorum prometatores assignant, *ut cit. fol. 236.* und der einquartierte Officier mit dem ihm auszeichnenden Hauß / wann es anderst wohnbahr / und der Lands-Orth nach erleidentlich ist / in dem Stand und Bau / als ers findet zu frieden seyn 2c. Damit gleichwohl die Miliz in der Logierung mit Discretion tractiret / und besonders denen Officiern / solche Wohn- und Stallungen assigniret werden / in welchen sie mit moderater Commodität / so viel Dach / und Sach anbelanget stehen / und zufrieden seyn können / und mit dem solle sich auch die Miliz in allweg contentiren lassen 2c. sed ex parte metatorum, seu militiae commissariorum requiritur, ut sint viri integræ vitæ, die sich weder von dem Quartiersmann / noch von dem Soldaten bestechen lassen / und wird so gar dem Quartiersmann pro temperamento legis romanæ 5. Cod. h. t. in dict. Cod.

austriac. verboten dem Kriegs-Commissario nichts zu schenken / da er Schenker in duplum dati condemniret wird
cit. fol. Et

Quomodo se miles in occupando hospitio gerere debeat, quidve jure metatorum exigere possit tit. 5. ruminabimus.

50 Quæ pro complemento hujus tituli attingunt metationem aulicam, advertatur, quod illius destinatio dependeat à supremo aulae Mareschallo, cui subordinati sunt die Hof-Quartiermeister / die Hof-Forrier / quorum ministerio etiam quarteriorum numerus, & notitia conquiritur, & ob exortas difficultates loci oculares inspectiones & reliqua eò pertinentia expediuntur. *Goldast. pat. 1. præcit.*

51 Nunc de officio habitatoris per modum auctuarij agendum restat, est autem officium habitatoris, & consistit in eo, ne incola metatori se asperum exhibeat, quàm potius hospitem benevolè excipiat, nec onus impositum rebelli cervice excutiat (nî crimen sacrilegij, contumaciæ, ac rebellionis incurrere velit l. 1. & 3. Cod. de crimine sacrileg. Cap. sane. de officio & potestate judicis deleg.

52 Nec audeat nomen ædibus suis legitimè inscriptum delere, secus ad instar falsi reus ex autoritate l. 1. Cod. h. t. tenebitur. Quod etiam ad quosvis alios referemus, qui præsumferint nomen metatoris manu adscriptum delere, quoniam in simili casu & ij, qui potentiorum nomina vel titulos prædijs, aut ædibus alienis affixerint, de falso tenentur l. unic. Cod. de his, qui potent. & novell. 17. cap. 15.

53 Utrûmque tamen accipiendum est, si hujusmodi epigraphæ dolo malo fuerit deleta l. 7. ff. de jurisdict. & aliunde notum est, quod lex cornelia dolum malum solummodo

modo *taxat l. 1. ibi dolo malo l. impuber. 21. Cod. de leg. cornell. de fals.* sicut & illi, qui album prætoris dolo malo corrumpunt ad certam pœnam tenentur *l. siquis ff. de jurisdict.* hodie quoque pœna falsi coercentur *l. 32. ff. ad l. cornel. de fals.*

Ast, quæ pœna falsi? hæc varia est & sic nulla specialiter determinata legitur, quare arbitrio judicis relicta censetur *ut Wesen. de jurisdict. n. 3.* sic prout crimen varium est leve aut grave ei quoque pœna pro arbitrio prudentis judicis admensuratur, nam ea, quæ in jure definita non sunt (quoniam omnia legibus comprehendendi non possunt) *l. 12. & 13. ff. de L.L. ad judicis arbitrium pertinent. l. 1. §. ult. ff. de jure deliberandi. l. 8. §. 3. & 4 ff. de bonis autoritate jud. possid. c. de causis 4. §. 1. & de off. delegati ex hisce deductis fluit.*

Quæstio finalis, an privilegio immunitatis gaudens impunè signaturam manu metatoris impictam abolere possit, ferme dicendum quod non: eò, quod nemo propria autoritate sibi jus dicere præsumat *Cod. ne quis in sua caus. jud. & aliàs planè jus suum amittat l. 7. Cod. unde vi l. 13. ff. quod metûs caus.*

Quidni? tumultibus occasio datur ideòque singulis concedendum non est, quod potius per magistratum expediri oportet *l. non est singulis ff. de R. l. 1. 14. Cod. de Judæis & cit. l. 13. ff. quod metûs caus.* Exemplum habere in hac lege postrema 13. Titius debet mihi 100. aureos, illum, cum mihi petenti solvere recuset, propria autoritate excutere non possum, sed debitum autore judice consequar necesse est: nec recuperò possessionem contra dejicientem, si ex intervallo eam propria autoritate vindico. *l. 14. ff. de vi & vi armat. sed interdicto unde vi opus habeo. inst. de interdict.*

At-

56 Attamen cum argumenta hæc vacillent, affirmo, quod ille, qui metatorum immunitate gaudet, eimodi scripturam sine metu criminis falsi, violentiæ in personam publicam exercitiæ, rebellionis, vel contumaciæ delere possit edicto apertæ l. 5. C. b. t. *ubi devotum possessorem ab omni, inquietudine liberamus.* Primò igitur omnium ad nullum prædium publicum, vel privatum domûs nostræ vel cuiuscunque juris ullus metator accedat, si à quoquam fuerit destinatus, licentiam enim domino, aëtori, ipsique plebi serenitas nostra commisit, ut eum, qui præparandi gratiâ ad possessionem venerit, expellendi habeat facultatem, nec crimen aliquod pertimescat: cum sibi arbitrium ultionis suæ sciat esse concessum: rectèque sacrilegum prior arceat, qui primus invenit &c. arg. & l. 5. Cod. de executor.

Quemadmodum & tutelam propriam ipsis provincialibus adversus nocturnos depopulatores, sive milites sive aliàs vagabundi sint, concesserunt principes l. 1. & 2. Cod. *quando liceat unicuique sine jud. &c.* non minus propria auctoritate potest aliquis ædificium in fundo suo positum, dum ponens jus non habuit destruere §. 30. inst. de rer. divis. quia utens jure suo non est in dolo nec alteri facit injuriam l. 55. ff. de R. I.

Objecta locum habent in eo casu, ubi aliquis speciali privilegio vel auctoritate principis munitus non est. Quare pro nostro casu militat illud tritum, quod lege permittente fit, nec pænam timet, nec sustinet l. 4. Cod. ad l. Jul. de adult. quîn potius metator sacrilegus dici posset cit. l. 5. d. t. utpote legis sanctitatem violans dum privilegiatum contra mentem principis gravare intendit l. 1. & 2. Cod. de crim. sacrilcg. & l. 1. Cod. ut dignita. ord. servetur.

TITULUS IV.

Quibus metata debeant exhiberi, & quo tempore, aut loco.

S U M M A R I U M.

1. Duplices sunt personæ, quibus metata exhibentur.
2. Æquissimum est principi hospitium præstari.
3. An & Regina?
4. Quia & crimen læsæ majestatis in eam committitur.
5. Ordinatio austriaca, ratione augustissima.
6. Inferiores personæ, quæ regis nutu militant.
7. Ijs etiam qui principis non sunt, v. g. legatis &c. hospitium quandoque assignantur.
8. An militi absenti hospitatio debeat?
9. Censetur adesse, qui licentia superioris abest.
10. Solvitur axioma, & argumenta contraria.
11. An miles ægrotus hospitio legali gaudeat?
12. Exemplum à milite togato.
13. An idem juris in milite atque avvocato ratione salarij?
14. Ratio disparitatis:
15. Miles peste vel lue &c. laborans non hospitatur.
16. In omni obligatione casus fortuiti excepti videntur.
17. An miles dyssentericus admittendus? distingue.
18. An uxores militum hospitiorum jura consequantur?
19. Prohibentur milites multa ministeria secum trahere. v. g. lixas, scorta &c.
20. Cum sit res periculosa, ut legitur in Josue.
21. Nec militibus vagis vel militia discinctis.

22. *Quin nec volonibns oder denen Freu-Neuttern hofpitia patent.*
23. *Quommodo lex adjecta accipiat?*
24. *Militibns noviter confcriptis denen neügeworbenen Soldaten hofpitia competunt.*
25. *Refolvitur dubium.*
26. *Propolæ Marquetenter nullo juro exigunt hofpitia.*
27. *Militibus ergo legitimis, nec non vafallis metata debentur.*
28. *Officiales principis extra comitatum, quales?*
29. *Qui metatorum capaces constitutione austriae.*
30. *Quo loco & tempore metata indicantur.*
31. *An miles vel habitator actione de effufo & de jefto teneatur.*
32. *An miles in metatis exiftens jure militari tefletur?*

A Signatis hofpitijs, pulfant ij, quibus ea debentur, quare confentaneum eft, mox præmiſſo titulo ſubnectere de ijs, quibus metata jure competunt.

I Duplices ſunt perſonæ, quibus metata exhibere oportet, & illæ vel ſunt ſuperiores, vel inferiores.

Superiorum nomine interpetor non tantum principes, qui reipublicæ, verum & epifcopos, prælatosque qui ſacris præſunt, quatenus illi hodie jura territorialia poſſident.

Cum igitur principibus incumbat invigilare ſubditorum ſaluti, contingit quandoque, ut per regiones ſuas excuſionem faciant, ſolem imitentur, & quosquos Zodiaci ſui augulos perluftrant, quod immo neceſſarium; ſiquidem malè, (*ut hofloriographus Petr. Mathæi de vita Henrici lib. 5. narrat. 2. n. 1.*) populo cedit, cujus princeps nunquam loco movetur, qui ne jette (*ait citatus*) les yeux, que ſur ce, qui eſt autour de luy, remettant aux princes & gouverneurs le ſoîn des autres provinces, liç

ilç doivent quelques fois visiter, les parties plus éloignées de leur empire, & faire voir par le soin, qu'ils ont de leur bergerie, qu'ils sont urayement les pasteurs des peuples, latinè qui non jacet oculos, nisi super illud, quod est in vicinia circum, reliâ curâ cæterarum provinciarum suis ministris principibus, & gubernatoribus, debent (sc. reges) quandoque visitare partes longiquiores sui imperij, & notum facere, quod sint tales pro suo grege, quales revera sunt pastores populi, *ad hoc nec tacet Tacitus in libr. 3. annal. c. 34. n. 9.*

Profecto æquissimum puto Principi eigmodi expeditionibus sive bellicis, sive palatinis avvocato præprimis hospitia à subditis esse præstanda. Conatus enim Principis utpote salutis publicæ devotos *Nov. 116. in præfat. reciproca benevolentia excipi, rationi & legi conveniens est, l. 2. vers. in qualibet, vel nos ipsi urbe fuerimus Cod. b. t.*

Huic cum à latere sit Regina: Quæro, utrum & illi eigmodi hospitia præstanda veniant! R. dubium nulum esse, si penes Reginam suprema potestas & jura territorialia resideant, quin ipsi de jure, & propter se competant *Part. in l. ult. Cod. de L. L. Navarr. Capit. novit. de judicijs.*

Si verò tantum per conjugium Regina honoretur, ita, ut solummodo in Rege suprema potestas emineat Dico illam non propter se, & naturam legis, sed privilegio Regis hospitia gratis intrare arg. l. 31. ff. de L. L. ibi. *Princeps legibus solutus est, Augusta autem licet legibus soluta non est, principes tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ ipsi habent.*

Quare crimen læsæ majestatis in Augustam committitur arg. l. 5. Cod. ad L. I. Majest. cum & ipsa pars

corporis Regij sit. Sicut etiam Ministri reginæ eadem fortiuntur privilegia, quæ ministri Regis l. 3. Cod. de pro-
pos. sacr. cubicul. &c.

5 Asserta probat Cod. austriacus in der Quartier-Ordnung fol. 193. Darbey fügen wir euch gnädigst zu wissen / wie daß auf nächst zukünftende glückliche Ankunfft unserer Freundgeliebsten Kayserslichen Gemahlin / die unumgängliche Nothdurfft erfordert / daß Ihre Majestät und Lieben mit sich bringende Hof-Bediente (zu mahlen dieselbe in die unbesreute burgerliche Häuser / und ordinari Quartier nicht untergebracht werden können / in unterschiedliche andere sonsten von denen Kayserslichen Hof-Quartiern besreute Häuser einlogiert / und accommodiret werden / zu welchen Ende Wir dann auch Unsern Hof-Quartiermeister / und Hof-Fourriern dieses offne Patent zustellen lassen / daß sie sich bey euch 2c. vid. Cod.

6 Inferiores personæ sunt, quæ regis nutu militant, & hi vel sunt in comitatu principis, vel extra, in comitatu sunt togati & sagati, id est vel ministri aulici, vel milites stipatores, quod declarat l. uni. Cod. de salgam. hospit. non præst. ubi lego ne quis comitum vel tribunorum, aut præpositorum, aut militum &c. & de his in genere scribit l. 2. ibi, in qua urbe hi, qui nobis militant, commorentur. Cod. h. t.

7 Quandóque etiam illis, qui principis proprii non sunt, eum tamen in itinere comitantur, talia hospitia assignantur, quales sunt exteri comites, vel legati, quorum etiam meminit saepe cit. Cod. aust. Quartiers-Ordnung fol. 197. Damit dann nun nicht allein unser Kaysersliches Hof-Gesind / sondern auch der ausländischen Potentien Botschaffte und Abgesandte der Nothdurfft nach einquartieret 2c. prout annotat Charondas in l. 2. Cod. Henrici: lib. 18. tit. 27. S'ils trovent es quartiers quelques maisons prin-

principales , ou ils pourront loger les personnes des quelques princes, ou Ambassadeurs. &c. en latin, si inveniunt ex hospitij aliquas domos principales, ubi poterunt hospitari personæ quorundam principum, vel ipsi ambasciatores. Cæterum legati, præter alia privilegia immunitatem vectigalium, jura assyli &c. in jure sancti habentur, *sanctione leg. ult. ff. de legationibus. Quos tangere noli cit. l.*

Extra comitatum principis sunt vel officiales, vel milites, sic appellantur *in l. 6. §. 5. ff. de off. præsid. ibi. officia & milites. &c. in l. ult. Cod. de profess. taliter extat, militem vel judicem suscipiat hospitandum*

Quæ autem ratio, & æquitas pro milite pugnet, quod hospitio sit recreandus *superius tit. 2.* satis ostensum puto. Idcirco qualiter militi metata hic debeantur per unam, alteramve questionem deducere duxi. Et imprimis

Quæro : an militi absenti hospitatio sit concedenda, dubitant aliqui moti hoc axioma, *absens, carens* & nituntur *l. fin. Cod. de erogat annonæ milit.* Ubi si miles absit ratione custodiæ, vel (ut ajunt) salvaquardiæ, quæ his conceditur, qui sibi timent de offensione, annonæ, seu victus militi recusatur, quem aliàs è publico percipit. Ergo etiam hospitatio, cum illa quadantenus nomine victûs intelligatur, *cit. l. 44. ff. de V. S.* absenti denegabitur.

Argumento etiam posset esse miles caelestis, seu canonicus, cujus absentia licet per tres menses ipso jure sit privilegiata, non tamen gaudet quotidianis distributionibus, quæ sunt fructus præsentia, seu dantur ob singulas præsentias in choro & officio divino. *Zerola in praxi epis. part. 1. v. primum dubium.*

Cum pariter ipsa hospitatio militis quotidiana sit, & præsentiam videatur exigere, ea non dabitur absenti. Verùm hoc in dubio distinguit. Walther de jur. metat. cap. 7. §. 43. aut milites absunt sine com meatu licito, id est licentia sui capitanei vel cum imperio & licentia illius.

9 Priori casu illis hospitatio non competit, posteriori verò non tantum hospitium, sed & salarium. Quoniam adesse videtur non abesse, qui licentia sui superioris abest, *ajente Baldo* in l. hac lege. Cod. de proximis sacror. scrinior. Et non video, quid absentia licita militi præjudicet, cum hospitatio non præcise ratione præsentiæ, sed expeditionum bellicarum gratiâ concedatur, & sic, qui prætore autore abest, jure suo privandus non est. *arg. l. 137. ff. de R. l.*

10 Objectum axioma loquitur de illegitima absentia, & in d. l. fin. victus suppeditatur, ab illis, quorum gratiâ milites custodiæ deputati *sunt text. cit. l. fin.* Paritas canonici furdo cantat, distributiones enim quotidianæ præcise ob præsentiam in choro vel officio divino indulgentur, itaque licet absentia 3. mensium sit inculpabilis ad lucrandas tamen distributiones specialiter privilegiata non est. *cit. Zerol. part. 1. &c.* Inde pariter resolvitur.

11 Quæstio, utrum militi ægroto hospitium debeat? Et, non obstante, quod talis servire non possit, adeoque pro rata temporis nec hospitium, nec salarium mereri videatur, cum labor & pecunia divisionem recipiant l. 10. ff. de annuis legat. præterea urget, quod habitatori valde periculosum sit morbo infectos in domum assumere.

Concludo tamen hospitium illi eò magis præstandum esse, quia interpretatione d. L. L. 43. & 44. de V. S. militi ægro-

ægroto etiam medicina debetur, ergo vel maximè habitatio, quæ non minus ad tuitionem corporis necessaria est. *cit. L. L.* quod probat Rebuff. in tract. de sententijs provisionalibus artic. 1. gloss. 5. in verbis & medic. &c. accedit, quod miles durante infirmitate nihil ominus servire dicatur *Part. in l. si unus §. cum quidam ff. locati Abb. in cap. 1. de cleric. agrot.* ubi clerico ægrotanti integri redditus conceduntur, ac si ipse sanus esset. *U arg. l. cum hæres 4. §. 5. ff. de statu liberis.*

Rursus exemplum cape à milite togato, seu advocato, qui dum sinistra valetudine vel alio casu impeditus est, quo minus advocare possit, salarium totius anni et si annum morte præveniat (hoc de hæredibus advocati fisci *l. 15. Cod. advocat. divers. jud.*) nihilo minus exigit, aut prærogatum ab eo repeti nequit. *arg. l. 1. §. 13. ff. de varijs & extraord. cognition. cum cit. l. cum hæres §. si stichus. 5. ff. de statu liber. respondente Carpzov. in respons. 2. lib. 3.*

Ecquid aliud in milite? annuente *l. fin. Cod. de erog. annon. militar.* nec aliter loquitur ratione hospitatio- nis ægroti militis, *surdus de alimentis tit. 1. quæst. 76. num. 4. ferret. de milita. just. nu. 12.*

Dixi integrum anni salarium saltem hæredibus advocati fisci, etiamsi ante lapsum anni mortuus sit, deberi. *cit. l. 15. Cod. de advocat. divers. jud.* quod & in domesticis, aliisque protectoribus obtinet. *l. 4. Cod. de domest. protect. l. 11. & 12. eod. de proxim. sacror. scrip.*

Annon idem juris in milite observandum? qui si- 13 militer publico militat, & quidem majori cum periculo?

Verùm contrarium suadet *l. 14. Cod. de erog. annon. milit.* ibi quando militibus erogatur, sine mora præberi oportet, vel si quis eorum, antequam in fata conce-
ferit,

ferit, quod ex utrâque causa ei debeatur, hæredibus ejus restitui. *apertiùs l. p. §. fin. Cod. eod. vers. illud omnibus modis observari decernimus, ut erogator omnes pecunias, quæ mortuis militibus usque ad diem eorum mortis debita fuerant, secundum jam datam divalem dispositionem uxoris vel liberis eorum non dubitet ministrandas.*

14 Ratio disparitatis juxta Cujacium in eo apparet, quod stipendia militum non in annum, sed mensem vel diem, ut more hodierno in 10. dies constituentur, quodque ij, quatenus onera militiæ subjerint, accipiant. immo res foret infiniti oneris, ærarióque principis insupportabilis, in tanta militum multitudine eimodi privilegia, quæ nervum reipublicæ exhaurirent, admittere.

15 Quod asserui de milite ægroto eò extentendum non est, quasi incolæ quocúnque morbo v. g. contagioso, peste, vel lue infectum suscipere teneantur, talis enim potius in hospitale vel nosocomium rejiciendus est, sic opinantur Speckhan cent. 1. q. 10. n. 11. & Carpz. lib. 6. tit. 10. respons. 106.

16 Et quamvis obligati sint ad recipiendos milites, eò tamen adstricti non censentur ut peste infectum admittant, quoniam in omni obligatione casus fortuiti ad quos etiam pestis refertur, excepti videntur, nisi quis verbis expressis ad eos se obstrinxerit. l. 5. §. ult. ff. commodati. l. 1. §. si conveniat. ff. depositi immo in generali concessione non continentur ea, quæ aliquis in specie non esset concessurus. l. 6. ff. de pig. & hypoth.

17 Quid dicemus de milite dysenteria laborante? an & talis contagiosis adjiciendus sit?

Distinquit *sennert. lib. 2. p. 2. sect. 1. c. 7.*

Aut ejus humor non est adeo malignus, aut est in gradu vehementiori, hunc contagiosum judicat, illum non

non æquè , hoc igitur , in passu medicus præcedit iuristam. Et sic rerum peritorum enuntiationi auctoritatem tribuit legislator , *arg. l. 12. ff. de statu hominum. ibi. septimo mense nasci perfectum partum jam receptum est propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis &c.* Hisce inhæret

Quæstio an militum uxores una cum militibus jure metatorum gaudeant. 18

Experimur , quod militi permissum sit familiam ad se vocare *l. 10. Cod. de re militari.* Cujus nomine conjuges , liberi , servi , ex peculio castrensi empti veniunt *cit. l. 10.* quod etiam præsidibus , magistratibúsq; Romanis in provinciam euntibus olim licuerat *l. 4. §. proficisci ff. de off. procons. ibi* proficisci autem proconsulem meliùs quidem est , sine uxore , sed & cum uxore potest , ad hæc.

Resp. Uxoribus , liberisque militum eadem privilegia , quæ militibus , esse concessa *l. 2. Cod. de uxor. milit. l. 9. Cod. de proxim. sacror. scrip.* habitatio enim concessa marito comprehendit uxorem & liberos , juxta *commune D. D. suffragium & l. 10. ff. de usu & habitat.*

Inde verò , quod in *d. l. 10. Cod. de re milit.* familia militis restringatur ad uxorem , liberos , & servos castrenses , eruitur , nefas esse , si miles multa ministeria , id est , ministros & famulos secum trahat , qui hospitibus pass. oneri , detrimentóque sunt , cujus farinae sunt lixæ , calones. S. V. meretrices , quæ sub prætextu adjuvantium militares viros ad concutiendos homines præcedunt , uti refert *ulpianus cit. l. 6. §. 3. ff. de off. præsid.* zu welchen Ende Ihro Erz-Herzogliche Durchleucht Leopold Wilhelm / als sie Anno 1641. das Gouverno eines Generalissimi bey der Kåyserlichen Haupt-Armada angetretten / für allen Dingen durch den bey sich gehalten Vicarium gener 19

neralem ein ernstliches Edict in dem Lager bey Salsfeld publiciren lassen / daß hinführo kein unehrliche Weiber oder Concubinen &c. toleriret.

20 Et quod res periculosissima sit eigmodi hominum faeces, videlicet, cleptas, scorta &c. talia scelera venalia tolerari, probatur *ex lib. Josue c. 7.* ubi filij Israël propter sacrilegium & prævaricationem unius Achan in fugam conversi, & iram dei periclitati leguntur.

21 Certum itaque est, quod pariter militibus vagis, & nulli certæ legioni addictis hospitia nulla debeantur, non obstante, quod *l. 3. §. 13. ff. de muner. & honor* simpliciter statuatur, militibus supervenientibus hospitia præbere in civitate oportet. Hoc enim determinativè intelligendum de ijs militibus, quibus ex dispositione principis supervenientibus hospitia in civitate assignantur. Hinc notandum, quod omnis indefinita oratio determinationem recipiat ex subjecti habilitate & ratione legis. *Peregrin. de fidei. commiss. art. 7. n. 56. Calderin. consil. 494. circa fin.*

Hisce etiam annumera illos, qui discincti militiâ abeunt, vel supernumerarios, qui ultra descriptum numerum involant, *Petr. Gregor. 19. Syntag. jur. c. 8. & capit. pomerian. art. 18.*

22 Quæres annon saltem milites voluntarij, oder die Frey-Neutter hospitationes gratuitas jure petant. Et videtur annuendum, eò quod voluntaria servitiorum militarium præstatio meritum remunerabile contineat, & Commune præceptum naturæ sit, quo ad mutua beneficia beneficentibus adstringimur. *Regg. in thesaur. Jur. verb. benefi. n. 1.* nec leges civiles desunt, quarum *l. 2. Cod. h. t. vers. in qua urbe hi, qui nobis militant, commorentur*, statuit, quod ijs debeantur hospitia, qui imperatori militant atqui milites voluntarij principi militant, ergo & ipsis

ipsis hospitia gratuita jure competunt. Illationi pondus addit, quod volones alia etiam militum privilegia v. g. quoad testamenti factionem participant.

Quibus non obstantibus Resp. huigmodi voluntarios non posse exigere hospitia gratuita, ratio, quia, etsi talibus nomen militis in eo conveniat, quod miles juxta Ulpian. l. 1. §. 1. ff. de test. militar. à malo propellendo dicatur, legitimi tamen milites non sunt: miles enim propriè ille dicitur, qui sacramento rogatus, adactusque & in numerum relatus, cinctusque. Ita Prifon. 2. antiq. lect. 6. sive, qui ad signa juravit, inque certam legionem relatus est l. 42. ff. de testam. milit. ergo etiam beneficia militum alijs onerosa, uti est hospitatio, ad eos non extendenda.

Objecta lex 2. accipienda est de milite legitimo, ac 23 castris adstricto, & licet fas sit beneficienti benefacere, id tamen directè ad metata referendum non est.

Quid dicendum de militibus noviter conscriptis, 24 quos vulgò tyrones, oder Recrouten vocamus, an & his metata præstari debeant?

Possset dubitari, quia isti propriè milites non sunt, ex supposito, quod ad signa nondum juraverint, nec in numerum legionis relati sint, ut apertè docet. d. l. 42. ff. de test. milit.

Afferro tamen hospitia illis competere, quia è publico alendi sunt. cit. l. 42. ideóque habitatio interpretativè ijs debetur arg. l. 4. Cod. de proxim. sacror. serin. l. 6. ff. de aliment. & cibarij. leg. cit. surdus de alimentis tit. 1. quæst. 76. num. 4. ferret. & alij.

Ad dubium respondeo: etsi milites jurati non sint, 25 sunt tamen conducti, & è vestigio avocabiles ad servitia

militaria , & hoc casu cingendus pro cincto habeatur
l. 43. ff. de test. milit.

Opposita *l. 42.* loquitur de tempore ex quo miles jure militari testatur duo enim hîc concurrant, necesse est, imprimis sit miles in numerum relatus *cit. l. 42.* 2dò sit in expeditione bellica. *l. 17. Cod. de testam. milit.* Nec

26 Quæres, utrum propolis militum competat hospitium vulgò denen Marquetentern.

Resp. nequaquam, cum non militiæ sed sordidis mercimonijs, usuris & vilissimis ministerijs vacent, neque nomen militis merentur *sicut Walther de jur. metat. c. 7. §. 47.* sicut etiam legati, qui lucri proprii causâ ultra tempus emanent, non instar aliorum Reipublicæ causâ absentium, beneficio restitutionis in integrum gaudent. *l. hodie 4. ff. ex quibus caus. major.*

27 Milites igitur auctoritate principis conscripti, militiæque sacramento ligati metata sibi vendicant;

Quid modò concludendum de vasallis! qui solenni juramento ad signa militaria nec adstricti nec in matriculam militarem relati sunt; Interea tamen dominum ad castra proficiscentem comitari tenentur, eûmque adjuvare *Lib. 1. feud. tit. 5.* quo sensu vasalli in jure feudali milites vocantur. Et

Resp. Hospitationem illis deberi, quia vasallus sumptibus domini militat *Lib. 2. feud. tit. 107.* quis ergo vasallum ad tam cruenta servitia eoumque adstringet, ut relictis filijs & conjuge, villis, & jugere hospitationem militi necessariam proprijs stipendijs comparet; reluctante: *quod nemo proprijs stipendijs militet. cit. lib. feud.*

28 Dictum fuit: officialibus, seu aulicis extra comitatum principis etiam hospitia deberi, qui ergo horum nomine compellantur, sc. isti, proconsules, præfecti, comites,

tes, tribuni, ministri, judices &c. qui ad regendas provincias, audiendas subditorum querelas, vel jus dicendum sunt delegati, quos ipsi provinciales cum observantia excipere tenentur. *Corras. ad. l. 4. ff. de off. procons. & arg. c. 1. de immunitat. eccles.*

Quibus tamen obstare videtur d. l. 4. ff. ubi inhibentur proconsules onerare hospitij provinciam, nec movet Nov. 134. c. 1. ubi pariter judex nequit imponere angarias & epidemeticas. Enim verò leges istae obtinent, quando proconsul vel Judex propria auctoritate vel sine causa & necessitate hospitij gravaret, aut intelliguntur de abusu metatorum.

Circa hæc metata sc. togata, hinc in austria Vienna²⁹, quæ observatio sit, quive illorum capaces habeantur, exhibet Codex austriacus in der Quartiers-Ordnung fol. 195. & seqq. allwo die hohe Ministri mit denen grösst und besten Quartiern versehen werden / die bey denen Böheimb- Hungarischen / forder und inner Oestreichischen / wie auch Reichs- Cankleyen / und Hof- Rath befindliche Rätthe und Beampte / ingleichen seynd die ordinari Besoldte / R. O. Regierungs- Rath / Secretarien &c. wie auch die Beandigte / und andere würcklich besoldte Hof- Bediente Quartiers fähig &c. *vid. Cod. cit. fol.*

Nunc quo loco & tempore eigmodi metata indicantur³⁰ facile conjicere possumus, videlicet eo tempore, quo princeps in provincias diambulat, & reambulat, vel etiam ad bellicas expeditiones proficiscitur, eò loco, ubi transitus fit, vel princeps perpetuò commoratur *arg. l. 2. C. b. t.* Milites verò campestres vel maximè in abitu & reditu ex acie (ubi gravissimis expeditionibus ferme exspirantes respirium necessarium hauriant) commoditate hospitiorum fruuntur *l. 7. Cod. b. t.* & ut plurimum

hyberno tempore dum miles in castris ægrè sub dio degit.

Postquam ergo miles hospitia occupavit, prodit.

31 Quæstio : an miles, vel habitator teneatur actione de effuso & dejecto, scimus enim, quod prætor (ut securè, ubi vulgò iter fit, commeari possit. *l. 1. §. 1. ff. de his, qui effud. vel dejec.* ratione effusi & dejecti actionem indulserit.

Putant hoc in casu militem teneri, ex ratione, quod partes separatas incolat, & huic alludit paritas; siquidem filius familias, qui tum seorsim habitat, hac actione impetitur, cum aliàs pater ejus nomine stringatur. *inst. de oblig. quæ ex quasi delicto §. si filius famil. 2.* præterea habitator suam tantum, suorumve culpam præstare debet. *l. 6. §. 2. ff. de his, qui effud. &c.* miles autem inter suos habitatoris numerandus non est.

Resp. tamen ipsum habitatorem actione hac conveniendum : ratio est, quod talis actio contra in habitatorem duntaxat sit concessa, atqui miles habitator propriè non est, sed hospes, hospitem verò hoc edictum non angit. *l. 1. §. 9. ff. cit. tit.* paritas multum claudicat, cum filius seorsim habitans, non hospes, sed inquilinus audiat, ultimò suppono militem utpote hospitem inter suos habitatoris dicendum esse, econtra habitator contra militem vel ejus familiam actionem in factum habet. *l. 5. §. 4. ff. cit. tit.*

Ultimò consignat titulum ultima voluntas militis. Et

32 Quærit, an sibi non liceat in hybernis jure militari testari, favent ei rationes, quod, sicut com meatùs venia jus militare non tollit, nec hyberna illud negare debeant *l. unic. Cod. in quibus caus. milit. fori præscri.* non minus im-

imperitia juris , atque simplicitas (quæ militem solenni-
bus testamentorum eximere videtur) militat etiam in
hybernis.

Attamen manifesti juris est, milites hybernantes ju-
re militari in testando uti non posse. Eò, quod jus istud
non semper, & ubique, sed in expeditionis necessitate
militi attribuatur §. *sed haecenus.* *Inst. de test. milit. l. pe-
nult. Cod. & l. divus. ff. eod.*

Imperitia quidem juris, & simplicitas est aliqua
causa sc. impulsiva, non finalis, & sic privilegia etiam
in commeatu retinet miles, si eorum finalis ratio
expeditionis necessitas non sit.

TITULUS V.

In quo metatorum præstatio consistat?

SUMMARIUM.

1. Unde miles alatur, & quo ordine annona erogetur?
2. commercium inter annonarios vulgò denen Proviant-Ver-
waltern & Provinciales inbibetur, quare illi etiam
jurant.
3. Militi pretium loci specierum accipere non licet, si tamen
assignatio alternativa esset facta, optio est penes tri-
buentem.
4. Provinciales præter hospitium ad nil aliud tenentur ratio-
ne metatorum.
5. Nec cænatica, vel aliquid aliud introitus nomine præstant,
accedente text. S. Scriptur:
6. Neque balnea militi aperiunt, exceptis illustribus.
7. Balneorum olim tria genera.
8. Doctores tamen militi aliquid indulgent.
9. Quod rubrica Cod. de salgamo hospit. non præstand abso-
lutè recusat.
10. Consuetudine tamen à rigore hujus rubricæ & nigri reces-
sum legitur.
11. Quid nomine servitiorum, ou services intelligatur.
12. Origo angariarum, oder deren Vorspann.
13. Definiuntur angariæ.
14. Etymon earum.
15. Justiniani provisio: ne provinciales angariis affligantur.
16. Praxis austriæ circa transitum militare.
17. Item circa angarias & hyberna oder Winter-Quartier.
18. Optio

18. *Optio est penes provincialem, si victus non in natura sed pretio, ob penuriam regionis præstetur.*
19. *Milites inquilinum non torqueant, aut divexcent, ideo variè puniuntur.*
20. *Milites sint contenti ad esum suum speciebus in patria repertis, nec animalia pascuis publicis immittant.*
21. *Pacificè hospitentur.*
22. *Milites in provinciales & vice versa nullam potestatem habent,*
23. *Miles delinquens ad eum remittatur, sub quo militat.*
24. *An miles ratione enormis & communis delicti militiam specialiter non concernentis pagano judici subjiciatur?*
25. *Solvuntur objectæ leges.*
26. *An miles contra resistentem inquilinum hospitium sibi legitime inscriptum propria autoritate infringere, atque aperire valeat?*
27. *Solvuntur objectiones.*

PARUM est scire, cui quid competat, si nesciamus, in quo illud consistat; ideòque subjicio nunc: id, quod miles jure metatorum exigere potest, & quomodo in hospitiiis se gerere debeat. At priusquàm rem pressius tangam, prænotandum duxi, unde miles alatur.

Itaque militi quoad esum, *l. 1. Cod. de erogat. annon. milit. l. 14. Cod. de re milit. quo ad potum l. 10. Cod. cit. tit. de erogat. annon. quoad animalium pabulum l. 2. Cod. eod. & ratione fœni, & paleæ l. 8. eod. ex publicis horreis l. 2. Cod. de conditis in publico horreis. provideri debet; penes hæc miles etiam statuto tempore stipendia, seu canones, l. 16. §. 2. Cod. de erogat. annon. milit. pariter vestes, l. 1. & 3. Cod. de militari veste ex publico accipit. Et quod concernit erogationem annonæ militaris tempore expeditionis,*

nis, ordinavit Imp. Constantinus *l. 1. Cod. cit. t. de erogat.* eam alternis diebus hac serie distribuendam esse, ut bucellatus, seu frumentum ad usûs diuturnitatem bis coctum, vulgò Biscuit, oder Zwenback / in duos dies, panis in unum, vinum uno die, alio acetum, alterô lardum, & biduo caro vervecina perciperetur. Circa vinum id observationis est, quòd à mense Novembri de vino novo competens portio mensuretur *l. 10. Cod. d. t.* quoniam veteris vini dispendiosa videbatur erogatio *cit. l. 10.* sic annona singulis diebus vel competente tempore præstanda venit, *l. 6. Cod. eod.*

- 2 Quandoquidem fraudes, & fœnora subrepere poterant, Imperatores Arcadius & Honorius prohibuerunt, nè annonarii die Proviantz Berwalter / qui opinatores, vel exactores annonæ militaris in jure vocantur *l. 11. Cod. eod.* ullum commercium cum provincialibus haberent *cit. l. 11.*

Idcirco antequam opinatoribus istis cura annonæ militaris committeretur, ii, pro justitiæ ratione jurare sunt jussi *l. 16. Cod. eod.* se nimirum omni fraude remotâ singulis militibus eatenus erogaturos, quatenus unusquisque sua competentia habeat solatia *cit. l. 16.*

- 3 In hunc modum anno 1641. Ratisbonæ ordinatum lego in §. Unreichend die Auffrichtung gewisser Magazine / daß hinführo über das Proviant, Weesen getreue und gewissenhafte Leuth bestellet 2c.

Verùm quæ sollicitudo annonarii præfecti sit, exhibet *l. 1. Cod. de conditis in publ. horr.* Et quòd militi annonam per adærationem, id est pretium pro speciebus accipere non liceat, cavet *l. 7. Cod. d. t.* nè annonariis occasio fœnorandi, eaque militi ludendi, vel alio modo in perniciem sanitatis consumendi suppetat.

Nisi tamen assignationes alternativæ publicâ auctoritate essent factæ, ut annona vel in natura, vel pretio erogetur, tum optio erit penes tribuentem, *arg. l. fin. Cod. cit. tit.* quia in alternativis electio est debitoris. *l. 10. §. ult. ff. de jure dotium. l. 5. ff. de conditioni instit.*

Hinc res ipsa concludit, quòd provinciales qui aliunde pro tutela, & protectione Principibus tributa, vectigalia & collectas pensitant, nullatenus præter hospitia, annonæ præstatione onerari debeant *l. 3. Cod. de erog. milit. annon.* 4

Itaque spectato jure veteri manifestæ sanctionis est, militi jure metatorum nihil aliud, quàm nudam hospitalitatem deberi, Die Soldaten müssen mit dem blossen Logiment zufrieden seyn / und dörffen darüber das geringste nicht / ja so gar kein Holz / Liecht / und Eigerstatt / welches sonst nothwendig zu denen Servitien gehörig / von ihrem Wirth fordern / prout videre est in textu *l. unic. ibi: nè quis tribunorum, vel militum culcitrâs, ac oleum à suis extorqueat hospitibus, sed nec volentibus hospitibus in prædictis speciebus aliquid auferat, sed sint provinciales nostri ab hac præbitione securi. Cod. de Salg. hospitibus non præstand.* hanc legem succollant Honor. & Theodos. in *l. ibi: solam sanè hospitalitatem sub hac observatione concedimus, ut nihil ab hospite, quod vel hominum animaliumve pascuis necessarium creditur, postuletur, in tantum enim inhiberi sceleratum morem jubemus, ut ipsis quoque præbentibus (contra *l. un.* quâ unicuique libera tribuitur facultas suis utendi, & fruendi. Cod. de thesaur. & *l. 21. ibi: suæ quisque rei moderator & arbiter Cod. mandati*) impunitum esse non patiamur, si quid sponte probati fuerint obtulisse Cod. *h. t. de metat.**

Nihil denique cænaticorum, vel introitus nomine, vel quo alio obtentu, ac titulo commentitio milites & 5

eorum præpositi à provincialibus accipere conentur. Oportet enim suis commodis, quæ in annonarum perceptione adipiscuntur, contentos esse, nec extrinsecus provinciales detrimentis ullis afficere. *cit. l. 3. Cod. de erog annon. milit.* Et sint milites, qui esse debent, non prædones, sed reipublicæ & populi defensores *l. 5. Cod. de defensor. civit.*

Quod etiam Scriptura probat, juxta illud Joannis Deo acceptissimi *Luc. 3. v. 14. interrogabant autem eum & milites, dicentes, quid faciemus & nos? & ait illis, neminem conculcatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis vestris.* Et hoc quidem, uti dictum, jure civili adeò strictè inhibitum est, ut nè à volente accipere liceat, idque eâ fortassis ratione, quia milites digitò porrectò manum totam rapiunt, ac spontaneas oblationes in consequentiam & obligationem aliquando trahunt.

- 6 Eapropter nè balnea quidem, nec adærationem, seu pretium eorum causâ à dominis ædium postulent, poenâ dupli violatoribus imminente *l. un. Cod. ne rei militaris commit. vel tribun. lavacr. præstentur l. 6. Cod. b. t.*

Excipe tamen illustres, qui balneorum ministeriò gaudent. *cit. l. un. Cod.*

Et hoc intelligendum est de balneis privatorum. Enim verò olim scatebant tria balneorum genera.

- 7 Primum innatabat publicis fluminibus, quod militibus non utique interdictum erat, *l. 12. Cod. de remilit.*

Secundum erat: quod publicis sumptibus & usibus consistebat *l. ult. pr. Cod. de discussoribus. l. 27. §. 1. ff. ad municipalem & de incolis.* atque isthoc omnibus patet, adeò, ut contra impediendam actio injuriarum emergat, *l. 2. §. 9. ff. ne quid in loco publ.*

Ter-

Tertium tandem in privatorum ædibus stagnabat, quódque domini suis sumptibus fovebant. *l. 1. Cod. de ædif. privat.* & ab hoc arcebantur milites, quia non tantum notabilem impensam, sed & conjuncta servitia requirit. *l. unic. Cod. de rei milit. comit. &c. l. 6. Cod. h. t.*

Hisce non attentis, sunt tamen aliqui Doctores, qui 8 tum superioribus, tum inferioribus militibus in commune non nihil indulgent, & permittunt illis exigere salgama rustica, veluti rapas, uvas, mala, ficus, quod eorum vile sit pretium, Petr. Gregor. 19. Syntagm. c. 8. n. 6. & ex eo fortè P. Christinæus *cum alleg. fol. 5. decis. 141. tit. 47.* quia non putant in modico gravamen esse. *l. scio ff. de in integr. restit.*

Attamen, cum milites juxta dicta permisso digitò totam manum in se prorogent, resistit vehementer tum rubrica, tum textus, *tit. 42. Cod. lib. 12.*

Rubrica enim sic præscribit, *de Salgamo hospitibus non 9 præstando* (unde autem Salgami appellatio, & quæ ejus significatio Tit. 1. exenteravi) præfata ergo rubrica simpliciter & absolutè denegat Salgamum præstandum, sicut & nigrum in pluribus candidius se explicat, cum non tantum Salgamum, sed & alias diversas species, culcitræ, lignum, oleum, &c. nomine Salgami (quem exigere jam antea prohibitum puto) removeat, ex jam dicta ratione, nè data militibus vel levi exigendi occasione, illa in immensum abuterentur. *L. 5. sub fin. cod. h. t.*

At quamvis legis hujus tantus sit rigor, ut nè à volentibus quidem accipere liceat. *d. l. unic.* successu tamen temporis de rigore isto paulatim recessum esse meminit Tabor de metat. part. 2. c. 5. fol. 55. n. 10.

Sic Franciscus I. Galliarum Rex constituit, ut suppellectilia militibus concederentur cum inventario, judi-

ce loci autore , ut ex eodem indice hospites domino ea restituant , antequam indè migrent , quid autem nomine suppellectilium veniat , *vid. l. 3. ff. de supellect. leg. ubi lectus, culcitrae, toralia, candelabra, lucernae, &c. specificantur.*

11 Unde etiam mos hodiernam militiam invasit , ut les services veluti jure suo exigant , circa quæ ab Imp. Ferdinando Tertio gloriosissimæ memoriæ communi Statuum suffragio in comitiis Ratisbonæ 1646. talis sanctio promulgata fuit: Unter denen Servitien wird nichts mehr als Die bloße Nothdurfft an Holz / Liecht / Salz / und Pigerstatt verstanden / welche man in natura annehmen / und darfür weder in Gegenwart / noch Abwesenheit kein Geld geben / oder begehren / noch darinnen einige Uebermaß gebrauchen solle / es wäre dann Sach / daß ein Officier / oder Soldat keinen Hauß Vatter hätte / und man derohalben die Servitia von einem andern Orth beschaffen sollte / solches aber ohne Ungelegenheit in natura nicht beschehen kunte / auff solchen Fall wäre vor die Servitien von dem General-Commissariat etwas leydentliches an Geld zu bestimmen / oder aber dahin mit dem Haußwirth zu accordiren / daß er außs meiste von 4. biß 5. Kreuzer für die Servitien täglich geben thäte.

Servitiis oder vulgò denen Services accedunt angariæ & parangariæ , aliàs Vorspan zur Fortbringung der Soldaten: Bagagi dictæ , quæ cùm hodie multum invaluerint, earum originem , definitionem & usum explanare statui.

12 Videntur angariæ originem trahere ab Octavio Augusto , qui referente Sueton. in vita ipsius , primitus hunc in finem ejusmodi cursus publicos disposuit , ut commodius, quidquid in Provincia agebatur, vel ageretur, intimari posset.

Dein

Dein exigente publicâ necessitate ejusmodi cursus pro armis vel in armamentaria, vel ad exercitum transvehendis *Nov. 85. c. 3. & l. fin. Cod. de Fabricens.* non minùs pro annona, atque vestibus militaribus, similibûsque ad limites exportandis introducti fuerunt. *l. 4. Cod. de erogat. ann. milit.*

Describuntur verò angariæ, quod sint onus patrimoniale mixtum *l. 18. §. 4. & 21. ff. de mun. & honor. l. fin. Cod. de collat. fund. fiscal. & rei privatae*, quod ob certum negotium, cui celeriter publicâ necessitate sic exigente ab oneribus vehendis providendum est, publicè imponitur, consistens præstatione jumentorum, plaustrorum, navium præambulorum, oder Weegweisen/ aliarúmve rerum, *Sixt. Lib. 2. de regal.*

Etymon earum linguæ Persicæ tribuit *Joan. Drusius* *lib. annot. in nov. test. fol. 16.* quare angariari idem est ac aliquem cogere, ut tanquam mancipium ac jumentum, aliquid bajulet, juxta illud *Matth. 27. Exeuntes autem invenerunt hominem Cyrenæum nomine Simonem, hunc angariaverunt ut tolleret crucem ejus, Pezam. ad Matth. c. 5.* Ideoque si tempestas belli vel alia necessitas occurrit, impellens Principem, aut rempublicam, ut milites, currulia, tormenta militaria, tabernacula, papiliones, vel reliqua arma & impedimenta itineri, commeatui & expeditioni bellicæ necessaria ad destinata loca transvehere debeat, angariarum onere nemo, imò ne Ecclesiarum possessiones sunt immunes, secundùm jus civile *l. neminem 11. Cod. de sacros. Eccles. l. 2. Cod. de quibus muner. vel præst. nemini liceat se excus.* Et præstantur hæc onera juxta *Thom. Merk apud Caspar. Klok volum. 1. consi. 10. n. 560.* subsidiò Principis, quamvis plerumque gratis expédiantur.

Quare

15 Quare Justinianus Imperator circa usum angariarum in Nov. 17. c. 9. expresse cavit, nè ejusmodi angariis provinciales affligerentur, nec attererentur, sed ut militares præfides propriis subjugalibus, id est, juxta gloss. ibidem jumentis, propriisque expensis iter agere deberent, quod dein ab eodem Gloriosissimo Imperatore confirmatum. lego in Nov. 134. c. 1. ubi textus, *si aliqua necessitas militares viros circumire provincias flagitaverit, expensis propriis hoc facere jubemus, neque verò angariis, aut iis, quæ vocantur epidemeticæ, aut alio quolibet dispendio gravari nostros subiectos patimur, neque consuetudines nominare, quas forsitan aliqui in proprium lucrum injustè adinvenierunt, malè enim adinventæ, malæq; consuetudines ex longo tempore non confirmantur.* Et quod præterea nequidquam aliud militibus occasione transitûs accipere liceat, patet ex Nov. 140. c. 4. ubi in duplum accepti condemnantur Nov. 134. c. 1.

16 Verùm enim verò cùm hodierna praxis à Constitutionibus Justiniani recesserit, consentaneum est, adducere ea, quæ sunt moris sc. Austriaci, & quod imprimis concernit transitum militare, wann die Miliz auff dem Marche ist / observetur artic. 26. fol. 233. in Reglement für die Kays. Soldatesca Cod. Austriaco.

Als haben Wir dermahlen Unsern gnädigen Willen / wie es mit der Miliz auff dem Marche ausser der Campagne gehalten werden solle / jedermänniglich / dem es angethet / oder angehen kan / hiemit kund thuen wollen / und kombt der Unterhalt der Miliz auff dem Marche ausser der Campagne auff die Reichung deren Etappen an / welche Wir künfftig hin solcher gestalten gnädigst ordiniret / und gehalten wollen haben / daß keine Miliz, sie marchire einzler / Troupen / oder Regimenten. Weiß / die Etappen nicht begehren / weniger erzwingen sollen / ausser sie haben darauff ihre

ihre ordentliche Anweisung / welche entweder durch einen mitgehenden Commissarium, oder durch einen ordentlichen Etappen-Zettl gegeben werden muß / also / daß wann ein Kriegs-Commissarius bey dem Marche der Troupen gegenwärtig ist / selbiger nicht allein den Marche der Troupen nach der Ordnung / als selbige entweder von unsern Hof-Stellen / und dem General-Kriegs-Commissariat-Umbt respectivè an die Miliz, das Land / und die Kriegs-Commissarien vorgeschrieben / und intimirt zc. dem Provincial Capi deren Districten / durch welche der Marche gehet / bey Zeiten notificiren. Die Route, und die von Tag zu Tag determinirte Nacht / und Still-Lager anzeigen / was an Brod / Fleisch / Bier / oder Wein / Haber / Heu und Stroh vonnöthen / determiniren / wie auch / wann man ohne Vorspan nicht fortkommen kan / die Wägen und deren Bespannungen in Conformität Unserer vor diesen ergangenen Ordonanzen specificiren / daß von Orth zu Orth zc. sondern auch selbst / vorausgehen / zu richtiger Abreichung deren Etappen / und ordentlicher Verschaffung / auch Ablösung der Vorspan / NB. so niemahl als in unempörlichen Fällen / wann es nemlich Unser / und des gemeinen Weesens immediater Dienst erforderet / und solch ohne Erfolglassung der Vorspan evidenter leyden müste / gegeben werden solle) die Anstalt machen / und die Vergütung deren Etappen / und Verhüt- oder Ersetzung aller Excessen und Schadens abtragen solle zc. einlogirende / sodann müssen sie ihre Etappen-Zettl haben / in was aber die Etappen bestehen / legatur Codex Austriacus eod. artic. Nemlich vor dem Mann / es sey Kopff- oder Portion-Weiß in ein Pfund Fleisch gesotzen / oder gebraten / 2. Pfund Brod / ein halb Maß gemeinen Land-Wein / oder ein Maß Bier / und vor das Pferd in 6. Pfund Habern / 8. Pfund Heu / und ein halben Bund Stroh /

Stroh / vor welche Wir dem gemeinen Soldaten / so die Montirung ohne Entgeld seines Solds von Uns bekombt / auff den Kopff / oder Portion eine tägliche Löhnung innen halten / und dem Land dafür / so viel habitâ ratione temporis & victualium &c. an denen Contributionen zu guten rechnen &c.

- 18 Circa angarias, oder Vorspan / isthæc ordinatio habetur: daß keine Vorspan ohne Bigliet, oder Vorspanz Zettl von dem in District befindlichen Kriegs- Commissario &c. wie die Abwechslung von Orth zu Orth geschehen solle &c. gegeben werde / *vid. att. 27. eod.*

Die Hybernal- oder Winter- Quartier betreffend / wird folgende Ordinanzen in Obacht genommen / daß denen Obristen / Obrist-Lieutenant / Obrist-Wachtmeister / Quartier-Meister / Auditor, Caplan, Secretari Proviantmeister / Adjutant, Wagenmeister / Prosos sambt seinen Leuthen / Hauptmann / Lieutenant / Fendrich / hiemit allen dieses Stabs und in prima plana Personen in denen Quartieren das Land nicht das geringste / wo es Mahmen haben mag / zu reichen / als vorgemeldter massen / Dach und Fach zur Wohnung / und Stallung vor die Pferdts.

Denen Feldwäbeln / Führern / Fourierrn / Musterschreibern / Feldscherern / Corporalen / Gefreyten / Spielleuthen / Fourierschützen / und Gemeinen solle in denen Quartieren von dem Quartiers-Mann die Hausmanns-Kost / so gut sie der Hauswirth mit denen Seinigen genießet / oder das Äquivalent dafür Kopff für Kopff und beynebst in Geld monatlich ex cassa bezahlet werden wie folgt &c. *vid. Reglement fol. 224. cit. cod.*

- 19 Im Fall daß pro penuria regionis die Kost in natura nicht zu præstiren ist / bleibt die Option, oder Willführ bey dem Quartiers-Mann / und muß vor die Kost dem einquartir-

tirten Soldaten / er sey von Infanterie, oder Cavallerie, monathlich ein Gulden/ dreyßig Kreuzer in Geld / und täglich 2. Pfund Rocken / oder solches Brods / wie er selbst genießet / geben / *2c fol. 228. art. 5.* Solle aber die Haußmanns Kost ex integro auffgehebet seyn / *ut fol. 238. art. 1.* & 2. noviter constituitur, hat der Soldat nichts als die Services, die von General-Stab aber gar nichts / als Dach und Fach zur Wohnung / und Stallung für ihre Pferdts zu begehren.

Cavendum ergo est hospiti activo, nè inquilinum, ¹⁹ seu inhabitatorem, aut familiam ejusdem lædat, plagis, aut injuriis divexet, cùm pro diversarum regionum constitutionibus gravissimè puniatur, sic jure militari Hollandico, si quis militum strictò gladiò membrum excusserit, vel sanguinem effuderit, manus ei amputatur; & in Gallia hujusmodi excessus realem ferè suspensionem incurrit. *Cod. Henric. lib. 20 tit. 39. l. 12.* pariter hìc in Austria exemplariter puniri jubentur. *art. 13. fol. 242. Cod. Aust.*

Cæterùm prohibentur etiam milites exigere species ²⁰ aliquas, quæ in regione difficilè aut planè non reperiuntur, sed contenti esse debent iis, quæ in unoquoque religionis loco parabiles sunt *Nov. 130. c. 2.* Ideòque tales regulariter *arg. l. 27. §. 3. ff. de usufr.* suâ pecuniâ licitantur milites *Can. 5. caus. 23. q. 1.*

Et ratione pabuli nec audent milites animalia sua pascuis publicis, vel privatis immittere, *l. 2. & 3. Cod. de pascuis pub. & privat.* Cives autem eò discreti sint, ut æquo pretio necessaria communicent, *vid. constit. Carolin.*

Hiscæ milites pacificè hospitentur, nec evagentur ²¹ per regionem, ut præscribit *l. 11. ibi: tribuni vel milites nullam evagandi per possessiones habeant facultatem, sed cum signis propriis in mansionibus solitis maneant, at si quis tam ne-*

cessaria scita contempserit, de eo ac tribuno ejus ad nostram scientiam rectorum, ac defensorum relationibus protinus referatur, quatenus severissimè in eos animadvertatur. Cod. de re militari.

Quidni? & domi summam innocentiam ab hospite tum palatino, tum militari desideramus, ut non solum ab omni exactiōe (velut dixi) sed & maleficio sibi temperet. Ideoque Belliduces, Commissarii, tribuni, & locum tenentes abstinere imprimis debent à turbatione jurisdictionis, 2dò à concussione, & exactiōe illicita, sunt enim milites capitanei, qui simul, dum metata intrant, illico dominium absolutum sibi arrogant, jurisdictionem tum criminalem, tum civilem pro suo arbitrio moderantur contra notissimam l. 42. Cod. de decurion. lib. 10. tit. 31. cujus formalia: *militaribus viris nihil sit commune cum curiis*, Die Soldaten haben nichts in dem Rath oder Burger-Haus zu schaffen / *nihilque sibi licitum sciant, quod suæ subiectum non est potestati*, nullum injuriā, nullum verberare, es ist ihnen auch nicht erlaubt / Die Burger gleich denen Soldaten mit Straffen zu belegen / *nullum gravi pulsatione tribunus duxve ille, aut comes sit, curialem, principalemve contingat &c.*

22 Inde pendet, quod sicut viri Illustres, comites, & magistri peditum, equitumve in provinciales nullam penitus potestatem habeant, ita nec amplissima præfectura, sive magistratus pagani in militares viros quidquam jurisdictionis prætereundere audeant, l. 1. Cod. de off. magist. milit. l. fin. Cod. de re militari.

23 Hinc si milites deliquerint, ad eum remitti debent, sub quo militant. l. 9. ff. de custod. & exhibition. reor. ibi: *de militibus ita servatur, ut ad eum remittantur, si quid deliquerint, sub quo militant &c.*

Jam

Jam posset quæri : an miles saltem ratione enormis²⁴ & communis delicti ipsam militiam specialiter non concernentis Magistratui loci, sc. pagano judici subjiciatur, v. g. si homicidium, stuprum, rapinam, latrocinium &c. commiserit.

Negant aliqui, eò quod ex jam cit. l. 1. Cod. de offic. magist. milit. item ex l. 2. Cod. de militar. jud. clarè pateat, quod magistratus loci (ubi homicidium vel aliud crimen à milite perpetratur) ad inquisitionem & coërcitionem haud admittendus sit, sed tota causa ad judicem militarem, an den Auditorn / oder Kriegs-Rath / vel magistratum militiæ remittenda sit. l. 6. Cod. de Jurisdiction. omn. Jud.

Attamen his non obstantibus assero cum Carpzov. part. 4. const. 9. defin. 11. n. 4. militem ob enorme delictum militiam non concernens in loco delicti accusari posse, quod etiam docent textus luculenti l. ult. ff. de accusat. ubi dicitur: alterius provinciæ reus apud eos accusatur, & damnatur, apud quos crimen contractum ostenditur, quod etiam in militibus observandum, generaliter rescriptum est, Forum enim quis sortitur ratione delicti, & ubi quis deliquit, puniri potest, l. 1. ibi: quæstiones criminum, ubi commissa sunt, & ubi reperiuntur rei, perfici debere satis notum est. Cod. ubi de crimin. agi oportet. & illic criminum judicia agitentur, ubi facinus dicitur commissum. Gothofr. in glos. sic etiam in l. 1. Cod. ubi senatores vel clariss. civilit. vel criminalit. conveniuntur, habetur: quicumque in aliqua culpa scilicet crimine fuerit deprehensus intra provinciam, in qua facinus perpetravit, Legibus subjugetur, nec fori præscriptione utatur, omnem enim bujusmodi honorem reatus excludit, & conveniunt DD. annuente l. 3. ff. de re milit. ibi: præterquam si quid gravius admiserit, tum ibi plecti convenit, ubi faci-

facinus admissum est, huc referatur l. unic. Cod. in quibus caus. milit. fori præscript. uti non possint. ubi miles, si pro functionibus debitisque publicis in judicium vocetur, vel privatis negotiationibus & mercimoniis occupetur, coram ordinario loci apparet. Et hanc decisionem procedere suppono præsertim, ubi stabilis aliquis & ordinarius magistratus militaris non existit, hinc ei vix locus esset hîc Viennæ Austriæ, ubi non minùs summum belli dicasterium der Hof- Kriegs- Rath / quàm subalternum præsidarii regiminis judicium Regiments- Schultheiß residet, ac contra personas militum, & in causis militaribus jurisdictione gaudet, daher wurden sie ihnen in ihr Jurisdiction nicht eingreifen lassen / imò passim hodie receptum esse, ut milites ad magistratum militum remittantur, etiam si communiter delinquant, testatur Bernard Scotanus *part. 2. digestor. adduct. tit. cod. in quibus causis militantes fori præscriptione uti non &c.*

- 25 Objectas leges resolvit Capzov. quæ neutiquam generaliter accipiendæ, sed ad delicta leviora solam militiam spectantia restringenda sunt. e. g. si miles arma vendiderit *l. 3. §. 13.* excubias deseruerit, *cit. l. §. 5.* à castris emanferit, *ead. §. 2.* aufugerit, *item §. 10. ff. de re militari,* vel si quæ sunt alia crimina, ut *cit. l. memorat,* quorum cognitio & coërcirio pro more militari ad solum magistratum militiæ pertinet, sicut Accurs. explicat in *d. l. 6. cod. de Jurisdic. omn. judic.* æquum enim est, militem à magistratu quoque militari, qui solus notitiam habet rerum militarium, puniri. *Henric. Bocer. de bell. & duell. c. 12. n. 4.*

Finem imponit

- 26 Quæstio: an miles hospitium sibi legitimè adscriptum vi, & propriâ authoritate aperire, atque infringere possit, casu quo ab inquilino non admitteretur.

In

In affirmativam trahit *l. 3. §. 15. tamen ff. de libero homine exhibendo*, ubi in dolo nemo videtur, qui jure suo utitur, neque injuriam facit *l. 13. §. 1. ff. de injuriis. l. 55. ff. de R. J.* & esto, quod miles vim inferat resistenti, eam tamen, cum jure suo utatur. *arg. l. 1. Cod. de metat. & cit. l. 13. §. 1. ff. de injuriis.* inferre non videtur, juxta *l. 155. ff. de R. J.* ibi: *non videtur vim facere, qui jure suo utitur.* Præterea scimus, quod ipsa æquitas suadeat, ut idem juris contra se ferri quis patiatur, quod ipse contra alios impetravit, *tot. tit. ff. quod quisque Juris &c.* atqui immunis ab onere metatorum potest militem, qui hospitationem violenter extorquet, propriâ authoritate repellere, ac sua jura tueri *l. 5. Cod. de metat.* ergo vice versa poterit miles contra eum, qui metata legitimè inscripta recusat, arma invertere, & vi sua jura prosequi. Hæc utcunque moveant, nihilominus

Negativam amplector, nixus illô decantatô, quod nemo in propria causa sibi jus dicat, *Cod. ne quis in sua caus. jud. &c.* & notorium est, quod ille jus crediti amittat, qui per vim extorquet, quod sibi debetur. *l. 13. ff. quod metûs causâ &c.* idipsum confirmant. *l. 7. Cod. unde vi & l. 14. ff. de vi & vi armata.* ubi violentus invasor rei suæ dominium amittit, consequenter, quis dederit? quod miles, cum prædictæ leges vel maximè ob turmas, & seditiones inductæ sint. *l. non est singulis concedendum ff. de R. J.)* hospitia vi infringere possit, ubi tamen auxilio prætoris ea pacificè intrare licebit. *arg. cit. l. 7. cod. unde vi.*

Objectionibus respondeo: quod ille quidem qui jure suo utitur, modô & formâ debitâ nemini faciat injuriam, secus, si formâ & modô indebitô, ast nego suppositum, quod talis jure suo utatur, qui per vim extorquet, quod sibi debetur, contra *cit. l. 13. ff. quod metûs caus. & regu-*

regula 55. intelligitur, quòd aliquis in suo ædificare possit, etiamsi alteri noceat. *L. altius. l. in suis. cod. de servitut. & aq.* dummodo facto hominis in rem vicini nihil immittatur, & hoc fiat in utilitatem jure suo utentis, secùs esset, si alteri tantùm noceretur. *arg. L. 1. §. denique ff. de aq. pluvi. arcend.* tum malitiis hominum indulgendum non est. *L. 38. ff. de R. V.* Similiter non obstat, quod neque vim facere videatur, qui jure suo utitur, velim enim ulterius regulam legas; ibi: *& ordinariâ actione experitur*, en! quòd talis censeatur jure suo uti, qui viam legis ambulat, & prætoris autoritate agit.

Ultima retorsio sc. quod quisque juris &c. locum habet, ubi aliquis apud inferiorem judicem jus iniquum impetravit, quod in casu inverso adversus se ferri patietur, aliter res se habet, in nostro casu, ubi nullum jus, aut privilegium iniquum usurpatur. *cit.*

L. 5. cod. de metat.

TITULUS VI.

*De iis, qui metata imponendi, vel remittendi
jus habent.*

S U M M A R I U M.

1. *Jus metata imponendi, vel remittendi videtur esse prae-rogativa superioritatis territorialis.*
2. *Territorium variè accipitur.*
3. *Definitio territorii pro moderno imperii statu.*
4. *Exponitur definitio.*
5. *Regalia obtinens nihilominus jurisdictionem territorialem adeptus non videtur, aliter è converso.*
6. *Altam seu bassam jurisdictionem habens superioritate territoriali hìc definita non gaudet.*
7. *Jus inquantandi est regulariter penes principem superiorem non recognoscentem.*
8. *Hodie concessa superioritate territoriali, & jus inquantandi conceditur.*
9. *Ideo, quod princeps absolutus jure majestatis, id principes subordinati jure superioritatis territorialis possunt.*
10. *Naturale est; quibus jus inquantandi, etiam illud remittendi competit.*
11. *Praxis austriae circa ministerialem metatorum distributionem.*
12. *Quomodo jus territoriale acquiratur?*
13. *An tale jus praescriptione acquiri possit?*
14. *Quae auctoritas imperatoris in Imperio, ea imperii statuum in suis territoriis.*
15. *Ideo subditos armis instruunt, armamentaria erigunt, for-
talitia*

talitia muniunt, jure apertura utuntur, milites conscribunt, bella off- & defensiva gerunt &c.

16. *Item juxta aliquorum opinionem decimas ex novalibus propriè talibus percipiunt.*

17. *Circa bujzsmodi decimas aliud jus de jure canonico, & observatione austr.*

18. *Novalia etiam impropriè sumuntur.*

19. *Ductoribus Campi oder denen Feld- & Gerren ex præscripto suorum principum jus inquartandi duntaxat competit.*

1 **Q**uoniam jus metata immittendi, remittendique prærogativa territorialis superioritatis videtur, prout paulò pòst à dinumeratione actuum jurisdictionalium demonstrabitur, ideóque de iis, quæ territorii vocabulum involvit, prætexere visum est.

2 Vocem territorii æquivocam aliqui enunciant, & imprimis

Notum est, illam in legibus nostris sumi pro universitate agrorum *L. 239. §. 8. ff. de V. S. qua re Isidorus 14. orig. 15. etymon territorii interpretatur quasi tauritorium, utpote tauris tritum, cui accedit opinio Caton. in orig. lib. 5. qui territorium ab aratro & bove derivat, vocitátque illud terribovium; pariter Frontinus in Lib. de agror. qualitat. & Cujacius ad l. 53. cod. de decurion. territorium à terra denominant. Hinc*

Secundò accipitur non tantùm pro campo & possessione, sed & pro regno, provinciáque, *Frider. Hiltrop. de autocratia c. 1. n. 13.*

Tertiò territorium idem significat, ac jus terrendi *cit. l. 239. §. 8. ibi: territorium est universitas agrorum intrà fines cujusque civitatis, quod ab eo dictum quidam ajunt, quod Magistratus ejus loci intrà ejus fines terrendi, id est, summo-*
vendi

vendi Jus habent. ff. de V. S. l. 2. §. 2. ff. de rebus cred. ubi mutuum non est, si ex meo tuum non fiat, nec territorium dici potest, dum cessat jus terrendi.

Ultimò appellatur territorium aliud per prius, aliud per posterius, per prius est, ubi ducatus, principatus, vel castrum cum universitate quadam designante honorem, & districtum, id est, territorium superius conceditur, & tum necessariò venit omnimoda jurisdictio, quæ territorio inesse videtur. *arg. l. 1. §. 4. ff. de offic. præfect. urbi.*

Per posterius est, quando concessio fit per nomina v. g. in prædio, fundo, domo, castro, pro minima universitate acceptò &c. quæ universitatem per posterius constituunt, & tantum universitatem prædiorum atque possessionum, non verò jurisdictionem universalem denotant.

Post hæc nemo dubitat, quin territorium superius, sive per prius, quod cum dignitate regali est, jurisdictione, imperiò, & superioritate materialiter & passivè saltem adeò implicatum sit, ut ista sinè illo non secùs, ac servitus realis sinè prædio subsistere nequeat, *Bart. in l. 1. n. 13. ff. de Jurisdic. Meichs. tom. 2. lib. 2. decis. 4. nu. 116. decis. 36. nu. 36. imò non datur territorium propriè sumptum, cui non inesset jurisdictio. Surd. decis. 129. n. 14. cùm jurisdictio territorium deponat, L. extra territorium ff. de Jurisdic. & territorium communiter pro jurisdictione ponatur. Borell. cons. 86. nu. 12. arg. cit. l. fin. ff. de Jurisdic. ubi extra territorium jus dicenti impunè non pareretur, ergo jurisdictio inhæret territorio.*

His prælibatis sequitur nunc ipsa Jurisdictionis, sive superioritatis definitio, quæ nihil aliud est juxta modernum imperii nostri statum considerata, quàm: *Superioritas*

tas certi alicujus districtus, per quem aliquis Jura eminentiora tam in personas, ibi commorantes, quam bona obtinet, neminemque hoc respectu propriè superiorem recognoscit inter homines præter Imperatorem & Imperium. vel est secundum Wesenb. cons. 27. n. 29. & Modest. Pistor. cons. 24. n. 1. Jus & potestas summi post Imperatorem Imperii, & dominatus, sublimi regiâque Jurisdictionis lege, sub nomine & qualitate der Lands: Fürstlichen Obrigkeit concessa & legitimè quæsita regulariter in omnes territorio inclusos ordinario & proprio Marte competens. Die Lands: Fürstliche Obrigkeit bestehet in denen den Reichs: Ständen von Kaysersl. Majestät verliehenen Landen/ dieselbe wohl zu regieren / und legitimè zu possediren/ wora durch sich verificiret / daß niemand dieses habe / als die Kaysersliche Majestät / als von der aller Gewalt / Würden und Herzlichkeiten ihren Ursprung nehmen / und folglich diese allein Jurisdictionem territorialem concediren / und verleyhen können / 2c. Bald. ad c. 1. n. 2. de allod. & in c. 1. col. 2. de bis, qui feuda dare possunt. Roland, à Valle cons. 100. n. 3. 4. & seqq. vol. 4.

4 Superioritas in definitione allata significat idem, ac Jus præcipuum, sive superius in territorio, quod *Knichen de Jure territoriali* vocat die Lands: Fürstliche oder hohe Lands: Obrigkeit / per verba certi alicujus districtus denotatur quaecunque spatium terræ Jurisdictioni subiectum, ubi cæteris paribus Jurisdictio territorialis subsistere potest.

Enimverò non amplitudine provinciæ, sed actuum sublimitate discernenda est Jurisdictio. Residua verò definitionis exhibent genuinam territorialis superioritatis differentiam. Siquidem non alia Jurisdictio datur, quæ jura eminentiora, & quidem tali ratione, ut in districtu Insuperiorem præter Imperatorem, & Imperium investitus non

non recognoscat, impertitur, ac ipsa territorialis superioritas.

Ideoque etsi aliquis regalia, ejusmodique Jura possideat, nihilominus jurisdictionem territorialem habere. 5
non videtur. *Borcholt ad c. un. quæ sunt regal.*

Cùm tamen è converso argumentari liceat, tenet principatum, sive jus territoriale, ergo & regalia, saltem ea, quæ juri territoriali connexa sunt, *Peregrin. de Jure fisci lib. 1. tit. 2. n. 76. Rosenthal. de fend. c. 5. conclus. 13. 14.*

Non minùs in confesso est, quòd ille, qui jurisdictionem altam, die hohe Bottmässigkeit / quæ merum, & mixtum imperium, die peynliche Sachen / id est Jus gladii includit, sive bassam, die nidrige Bottmässigkeit / oder causas civiles & pecuniarias dijudicandas obtinuit, superioritatis Jura nullo modo sibi vendicet; cùm merum & mixtum imperium solummodò actus particulares sint, qui à Jure territoriali seu universalis dependent. 6

Hæc postquam prænotavi, notum imprimis, & indubitatae veritatis esse reor: quòd regulariter quidem, soli Principi absoluto Majestatis Jure Jus inquantandi competat, *L. 2. cod. b. t. lib. 12. tit. 41. Bald. in l. observare 4. n. 2. ff. de off. procons.* Jura enim Majestatis præcipuè, & essentialiter in his tribus, nempe legibus, armis & magistratibus consistunt, quare sicut defensio, quæ armis, æquè, ac legibus innititur *Aristot. 7. polit. 8.* ad supremam Majestatem pertinet, ita non minùs Jus inquantandi eò reduci debebit, quod pariter ad defensionem Reipublicæ pertinet. *Arnif. lib. 2. de Juribus Majest. præsertim cùm Jus metatorum sit belli accessorium, & bellum ad reservata supremæ Majestatis pertineat. L. 3. ff. ad l. Jul. Majest. Bodin, c. 10. n. 156. Gail, lib. 1. de pace publ, c. 4. n. 6. &*
O 3 seqq.

seqq. utique accessorium, id est, metata suum principale sequentur. *C. accessorium de R. J. in 6to.*

8 Veruntamen, ubi hodie Imperatores Germano-Romani (prout ex superius adducta superioritatis territorialis descriptione colligi potest) Statibus Imperii vel expresso consensu, id est, privilegio, vel tacito per consuetudinem, & præscriptionem, superioritatem, seu jurisdictionem territorialem communicârunt, ut refert *Christoph. Ming. de superiorit. territor. th. 2.*

Hoc Jus inquantandi etiam præter alios quàm plurimos sublimis jurisdictionis actus superioritati territoriali immatriculant. *test. Caspar. Leopold. de concurrent. jurisdic. apud Arum. 1. discurs. 13. quæst. 12. pag. 100.*

Rem probat author allegans die Churfürstliche Trierische rechtmäßige Manutenenz pag. 42. n. 134. ibidem: So haben doch Ihre Churfürstl. Gnaden nicht weniger / als andere des Heil. Römischen Reichs Churfürsten / und Stände / auch Ihre Lands : Fürstliche Obrigkeitliche Hochheit / und was derselben anhangt / ein wachendes Aug gehabt / gestalt dann bey derselben vor unerdencklichen Jahren die Convocation, der Anschlag / Quotation, und Anlegung der Contributionen / Auftheilung der Zihlen / & post multa alia das Jus inquantandi, und andere der Lands : Fürstlichen und Obrigkeitlichen Hoheit anflebende Actus &c.

9 Sic, quod Princeps absolutus Jure Majestatis, id Principes subordinati, seu dependentes jure superioritatis territorialis concessæ efficere possunt. *Besold. 3. cons. 118. n. 55. prælim. assert. actor. Trevir. pag. 22. n. 61.* quia omnia alia jura tanquam minora sub Majestate tanquam prærogativa maximæ eminentiæ includuntur.

Hinc quibus casibus belligerandi facultas Imperii Statibus permissa est, iis etiam Jus inquantandi in suo distri-
ctu

Atu haud dubiè competet. Quandoquidem si Jus belli-
gerandi alicui conceditur, eidem annexa, concomitan-
tiâque Jura concessa videntur, *Elect. Sax. apud Abelin. ann.*
1531. p. 295. §. daß Krieg ohne Durchföhrung. & l. 2. ff.
de Jurisdic. Nemo autem ignorat in quartationes militum
esse annexas bello, cum milites belli causâ peregrinan-
tes hinc inde hospitiiis egeant.

Ideo rectâ methodo insequitur, quod ii, qui Jus im-
ponendi metata habent, ea quoque remittere valeant,
juxta illud triviale, quod contrariorum eadem sit discipli-
na. *arg. l. 1. cod. de decret. decur. lib. 10. tit. 46. & cujus juris*
est actus, illius etiam distractus. l. 35. ff. de R. J.

Memoravi *supra tit. 3.* distributionem metatorum 11
immediatam saltem jure ministeriali ad cujusque loci ma-
gistratum pertinere, secundum allatas ibidem rationes, spe-
ctato verò Jure Austriaco ejusmodi metatorum impositio
annumeratur prærogativis der Dorff-Obrigkeit / *legatur §.*
4. tit. 3. von der Dorff-Obrigkeit fol. 586. Cod. Anst. ibi:
Ingleichen gebühret auch der Dorff-Obrigkeit die Panthân-
tung / und Wands / Kirchtag = Behuet / Einnehmen des
Stand-Gelds / Absicht der Rauchsang / Bestellung des ge-
meinen Dieners / Wächter / und Stundrueffer / wie auch
Weeg / und Steg / rain / und Stain / Waid / und Gehülz /
Einquartir- und Berpflegungs-Werth / jedoch allein bey de-
nen Durchzügen 2c. & hoc intelligendum est de pagis jux-
ta ipsam vocabuli significationem, nam in civitatibus &
oppidis ministerialis metatorum impositio adhuc ad ma-
gistratus constitutos pertinet.

Quæ verò amplius concernunt remissionem metato-
rum, occasione immunitatis metatoriæ *tit. seq. exponen-*
tur. 12

Jam quid moris circa acquisitionem superioritatis territorialis invaluerit? palam esse puto: Et

Acquiritur illa apud Principes Ecclesiasticos per electionem. *Gial. lib. 1. obs. 20. n. 10.* Apud sæculares verò per successionem. *Knichen. c. 1. n. 88.* huic accedit

- 13 Quæstio: utrum ejusmodi superioritas præter concessionem ab Imperatore factam etiam præscriptione temporis saltem immemorialis, quod loco tituli & privilegii &c. in jure habetur *l. fin. ff. de aqua plu. arcen. l. 3. §. 4. eod. de aq. quotid. &c.* acquiri valeat?

Imprimis dubitatur ex eo: quod talis superioritas utpote particula Majestatis ossibus Principis superiorem non recognoscentis inhæreat. *Covarr. præf. quæst. c. 4. n. 1.* & sic divelli nequeat.

Præterea adversus functiones publicas nulla videtur currere præscriptio. *l. 6. Cod. de præscript. 30. vel 40. ann.*

His tamen parùm obstantibus asserunt Bartolus *ad l. 5. ff. de Jurisdic. n. 9.* & Hieron. *Trentler. vol. 1. disput. 3. thes. 6. aliique* eam præscribi posse, innixi procardico Juris, quod illa, quæ sunt concessibilia, etiam sint præscriptibilia. *Felin. in cap. cum de præscript. Cravett. de antiquit. tempor. part. 4. mater. n. 97.* atqui superioritas territorialis est concessibilis, ergo & præscriptibilis: esto! Jura Majestati intrinseca non violentur: e.g. Majestas Imperii, obedientia &c. *Borcholt. de Regal. n. 15. Rosenthal. de feud. cap. 5. conclus. 16. n. 3.*

- 14 Ad objecta respondeo: quòd superioritas quidem territorialis Principi adhæreat, ita tamen, ut salva Majestate Imperii communicari possit, & objecta *l. 6.* intelligenda est, quòd præscriptio contra subjectionem & obedientiam Principi debitam non currat.

Cer-

Certum igitur est, superioritati territoriali Jus in-¹⁵
quartandi competere, nec quis mirabitur, cum quilibet
Status Imperii tantam auctoritatem in suo districtu, quan-
tam ipsissimus Imperator in Imperio præferat. *Besold. 1. polit. c. 8.*

Inde Statui Imperiali liberum est, vi superioritatis
territoralis, subditos armis instruere, *Bidenbach. quæst. no-
bil. 1. p. 57.* armamentaria erigere, *Arniseus de Jure Ma-
jest. lib. 2. c. 4. n. 2. pap. 334.* fortalitia circumvallare, &
circummunire, *Knichen de Jur. territ. c. 3. n. 258.* Jure
aperturæ uti, *idem de Jure territ. c. 4. n. 554.* milites con-
scribere, bella off- & defensiva (si tamen justa causa mi-
litet) & prædicta non cedant in Imperii perniciem, ac
non tendant ad refractariam machinationem, gerere, quæ
aliàs inhibita lego in *aur. bulla c. 7. §. fin.* & præcipuè præ-
ter numerosos actus superioritati annumerantur homagia
ab incolis & subditis præstanda. *Knichen de Jure territ. c. 3.
n. 4. n. 115. & 276.* Perceptio vectigalium, *Besold. de Ju-
risdict. quæst. 18. vers. hisce pariter fol. 54.* Jus foresti, oder
Wildbahn / und Holz-Gerechtigkeit. *Besold. thesaur. pract.
verb Forst 2c.*

Induciæ moratoriæ, Anstand- oder Eisen-Brieff. *Matth.
Stephan. de Jurisdict. lib. 2. part. 1. cap. 7. n. 389.* potestas
census & collectas provinciales indicendi, Land-Steuer /
oder Schätzungen anzulegen / *Besold. verb. Land-Steuer.* Jus
stapulæ, die freye Niederlag / oder Staffel-Gerechtigkeit.
idem verb. Staffel-Gerechtigkeit. Exactio angariarum, der
Worspann / *Textor in suis disput. Acad. disput. 6. quæst. 132.*
Jus cudendi monetam, *Matth. Stephan. de Jurisdict. lib. 2.
part. 1. c. 7. n. 4.*

Item perceptio decimarum ex novalibus propriè ¹⁶
dictis, id est, ex agris primo ligone eradicatis, ubi e. g.
P sylva

sylva exustis, excisisque arbuſtis vomere ſcinditur. l. fin. §. fin. ff. de termino moto, das iſt die Einnehmung deren Behenden von denen Neubrüchen gehören dem Landſ: Fürſten. *Matth. Stephan. de Jurisdic. lib. 2. part. 1. cap. 7. n. 418. Thom Michaël de Jurisdic. conclus. 49. lit a. Besold. de Jurisdic. imperial. quaest. 18. vers. quo etiam refero fol. 53. theſ. pract. verb. Neubrück.*

17 Verùm! ne iſthac in re hæreſim incurram, profeſſus religionem SS. Canonum, defendo, quod SS. Canones ſtatuunt, nimirum decimas novalium propriè dictorum ad parochiam (intra cujus fines exſurgunt) procul dubio pertinere, quia & jure communi illius ſunt. *c. quoniam 13. & 19. de decimis & oblat.* quod & imitatur Jus Austria-cum, wo die Neubrück / und Neugereuth die jenige Gründ genennet werden / allda zuvor weder Fuhr / Strang / noch Kräfteſten geſehen / auch nie was angebauet worden / die Auf-brück aber jene Gründ / welche vorhero zwar angebauet ge-wesen / aber kurz oder lang hernach in einen andern Bau verkehret worden / was nun die ersten nemblichen die Neu-brück und Neugereuth anbelangt / ſollen dieſelben denen Geiſt: und Weltlichen Behend: Herren / welche auff dieſem Grund die Behend: Gerechtigkeiſt haben / wann ſolche zu Acker gebauet worden / die ersten 5. Jahr / da ſie aber zu Weins Gärten außgeſetzt wurden / die ersten 8. Jahr keinen Be-hend / ſondern erſt nach Verfließung deren / denenſelbigen Jährlichen zu reichen ſchuldig ſeyn 2c.

18 Aliàs novalia etiam alia ſignificatione accipiuntur, ſive improprie, & ſunt illi agri, qui alternis annis no-vandarum virium cauſâ ab aratro & ſemine quieſcunt. *l. 30. §. 3. ff. de V. S.* ſimiliter exarat *Virgilius in Georg. lib. 1.*

Alter.

*Alternis idem tonsas cessare novales ,
Et segnem patiêre situ durefcere campum.*

Itaque decimas prorsus illi depromunt, qui hæte-
nus jus decimandi possederunt. c. 30. *de decimis & ob-
lat.*

Hísce quamvis plures superioritatis actus in promptu
forent, territorium claudo, nè forum egrediar. Cæte-
rùm ex deductis facilè colligere datur, quòd nulli, vel
duci exercituum, vel campi ductoribus, vel tribunis le-
gionum jus metata imponendi competat, nisi ex jure &
præscripto superiorum, qui jura territorialia sibi ar-
rogant. l. 4. ff. de off. procons. Nov.

134. c. 1.

TITULUS VII.

De iis, qui à metatis immunes habentur.

SUMMARIUM.

1. De his, qui metata subire debent.
2. Ab onere metatorum nec ætas, nec sexus, nec liberorum numerus, vel ulla excusatio, v.g. statûs, quæ alias in publicis functionibus relevat, immunitatem præbet.
3. Æquum, est ut omnes metata subeant.
4. onus universum plurium concursu facilius portatur, ideo certo casu ne prædia ecclesiarum excusantur.
5. Exponuntur duæ l. 11. de S. S. eccles. & 2. Cod. de quibus muner. nemin. &c.
6. Objeçtio circa prædia ecclesiastica.
7. Resolvitur objeçtio.
8. Viduæ non gaudent immunitate maritis defunctis concessa, nec obstant l. ult. Cod. de incol. & l. 13. cod. de dignit.
9. Titularis dignitas, quæ est sine actuali functione non eximit à metatis.
10. Hospites publici, oder die Wûrths = Häuser præprimis inter cives metata sibi inscribi patiuntur.
11. An potius conductor, quàm locator onera hospitalitatis sustinet?
12. Argumenta contraria.
13. Eorum resolutio.
14. An usufructuarius ædium præ ipso proprietatio metatis alligatur?
15. Respondetur objectionibus.
16. Creditor rem sub pacto retrovenditionis possidens ad metata tenetur.
17. Pa-

17. Pariter emptor post contractum perfectum ea subibit.
18. Quid juris? si fundus sit venditus ea lege, ut onera realia maneant penes venditorem.
19. Negativa Statuitur.
20. Refelluntur objectiones.
21. An, si unus, alterve ob hospitacionem militum onera inæqualia ferat à civitate vel oppido relevari debeat?
R. sub distinct.
22. An, si unus pagus sit planè depauperatus, illius quota cæteris idoneis pagis accrescat? iterum distinguitur.
23. De his, qui à metatis immunes sunt, & de ratione immunitatis.
24. De quotuplicitate immunitatis.
25. Definitur immunitas in genere.
26. Definitur ea in specie.
27. Distinguitur iterum in universalem & singularem.
28. Immunitatis hujus sunt quatuor causæ sc. lex. pactum, consuetudo, præscriptio.
29. Habita immunitate onerum publicorum nihilominus metata sustinentur, nisi quis speciali privilegio &c. sit munitus.
30. De personis, quæ immunes sunt, v.g. clerici, professores, consules &c.
31. Personæ ecclesiasticæ sint religionis catholicæ!
32. Qui hæretici putentur.
33. Immunitas clericis concessa, ad eorum ministros atque necessario cohabitantes extenditur.
34. Dubitatur, utrum ad ædes patrimoniales clericorum, si illas commodioris habitationis gratiâ in colant. porrigatur immunitas?
35. Immunes sunt professores omnium facultatum.
36. Post Theologos primi sunt legum professores, ii singulari encomio ab Imp. decorantur, extollunturque.

37. *Sequuntur medici, archiatri, item professores philosophiæ, grammaticæ, atque rethoricæ ordinarii.*
38. *Poëta hac immunitate non gaudent, pariter & musici.*
39. *Pictores tamen melioris sunt conditionis.*
40. *Ratio finalis hujus immunitatis,*
41. *Ideo ad uxores viduas professorum non extenditur.*
42. *An nomine professorum ii tantum veniant, qui actualiter legunt, & docent? vel etiam illi, qui in foro perorant.*
43. *Affirmativam forensibus teneo; vide argumenta!*
44. *Palatini unde dicti? qui sagati vel togati, actuales, vel titulares.*
45. *Actualis dignitas immunitatem tribuit, quæ iterum varia est.*
46. *Unde consules, patricii præfectorii, magistri militum, magistri officiorum, quaestores, comites domesticorum, comites sacrarum largitionum comites rerum privatarum, vir spectabilis, decem tribuni, cubicularii & ex cubicularii proximi scriniorum &c. dicantur.*
47. *Istæ personæ omnes non tantum aliis muneribus, sed & metatis in specie eximuntur, cit. LL. 10. & 11. Cod. de metat.*
48. *Qui nomine præfatarum personarum bodie intelliguntur?*
49. *An immunitas hæc extendatur ad consiliarios dimissos argumenta pro- & contra.*
50. *Objectiones solvuntur.*
51. *Quoad immunitatem consulum municipiorum, scabinorum, præfectorum civitatis, & senatorum consuetudo cuiusque loci inspiciatur.*
52. *Milites sagati altioris & inferioris ordinis.*
53. *Inferioris ordinis actu merentes excusantur.*
54. *An etiam milites veteranni, seu emeriti? arg. pro & contra.*
55. *Reconciliantur leges contrariæ.*

56. Qui-

56. *Quidni altioris ordinis etiam immunes erunt?*
57. *Huc pertinent vasalli.*
58. *Nec non silentarii.*
59. *De immunitate universali, quæ rei intuitu conceditur, varia agriculturæ privilegia.*
60. *Exponitur l. 5. Cod. de metatis ratione immunitatis prædiorum rusticorum.*
61. *Sola hospitalitas admittitur, quæ poena exorbitantium.*
62. *De immunitate reali particulari.*
63. *Loca religiosa variè sumuntur.*
64. *Quod pertinent Synagoga Judæorum? removetur objectio.*
65. *Loca profana tum publica, tum privata, ad publica refero prætoria, palatia principum: &c. quæ immunitate gaudent.*
66. *Ad privata spectant domus privatorum, quales sunt fabricensium, molitorum, apothecariorum &c. qui pariter excimuntur.*
67. *An immunitas hæc ad viduas, pupillos, puerperas, obstetrices &c. porrigatur.*
68. *Negativæ statur, & respondetur argumentis contrariis.*
69. *Dubitatur, utrum princeps immunitatem metatoriam alicui concedere possit? En argumenta contraria!*
70. *Affirmativam teneo adductis rationibus.*
71. *Objectionibus respondeo.*
72. *An immunitas hæc præscribi possit? vide arg. contraria.*
73. *Affirmativè concludo.*
74. *Exponuntur argumenta contraria.*
75. *Quantum temporis ad hanc præscriptionem requiratur.*

Axioma est, contraria juxta se posita magis elucescunt. *inst. de bis, qui sui vel alien. Jur. Propterea de illis*
in

in antecessum differere volui, qui oneri metatorum subjungantur; postea de his, qui eorum libertate gaudent.

Cùm ergo munus hoc metata sive hospitia præstandi reale, ac patrimoniale sit. *l. 3. §. 14. ff. de muner. & honor. cum ll. supra tit. 1. adductis.* Munus verò patrimoniale omnes subire oporteat, *l. 2. & ult. Cod. de mun. patrim. l. unic. Cod. de vacat. mun. publ.*

Quare concludo: regulariter omnes possessores ædium sc. hospites passivos (nisi specialiter exemptionem probent) metata sustinere debere, *Thomat. de collect. p. 199. n. 28.*

2 Ideoque nemo, ut isthoc onus excutiat, talem excusationem prætendat, quæ aliàs in publicis functionibus relevat, v. g. ætas, numerus liberorum, sinistra valetudo, sexus, vel status &c. à muneribus enim, quæ patrimonii sunt, nè ullus quidem excusatur. *l. 2. Cod. de quibus muner. l. 5. cod. de muner. patrim. l. 6. §. 4. ff. muner. & honor.* Quare minores onera patrimonialia subeunt, *l. 7. Cod. de mun. patr. nec mulieres ratione sexûs ejusmodi gravamen abjiciunt, l. 9. Cod. d. t.*

Et quamvis juxta *Terent. Phorm. lib. 4.* senectus morbus sit ipsa, attamen senio, atque aliâ infirmitate confecti non excusantur. *l. 2. §. 7. ff. de vacat. & excus. mun. pariter status viduitatis gravatur. arg. l. 8. & 10. Cod. b. t. quoniam nec immunitas simpliciter concessa, aut aliud privilegium exonerat, ut exhibent formalia. l. 3. Cod. de muner. patrim. ibi: qui immunitatem munerum publicorum consecuti sunt, onera patrimoniorum sustinere debent, in quibus causis & hospites recipiendi. ratio verò hujus rigoris est in præcedente l. 2. & ult. Cod. d. t. l. 6. §. 4. ff. de mun. & honor. quod munera hæc patrimonialia publicæ utilitatis gratiâ ad salutem & defensionem, tranquillitatémque omnium imponantur; qua-*

quare immunitas ab oneribus publicis simpliciter concessa, corporalia seu personalia munera tantum denotat, non verò patrimonialia. *d. l. 3. Cod. de muner. patrim.* quò facit quoque *l. 2. Cod. de quibus muner.*

Nec ratio æquitatis fert, ut quis lucrum tantum, 3
neque onus sentiat. *l. 10. ff. de R. J. l. un. §. 4. Cod. de cad. toll.*

Siquidem onus suscipiendi militis ad defensionem omnium prædiorum pertinet; illud etiam ab omnibus, cassato omni privilegio æqualiter sufferatur. *Thomat. de collectis pag. 200. adde l. 2. ff. ad l. Rhod. de jactu.*

Certè onus universum singulorum concursu levius 4
& tolerabilius sustinetur decidente *Imp. Justin. in Nov. 43. c. 1. §. 2. vers. porro.* Indè nè quidem prædia & ædes Ecclesiarum, certo casu, hoc onere relevantur, assertum, probat *L. 11. Cod. de SS. Ecclesiis*, ubi Impp. Theod. & Valent. in hæc rescribunt: *Neminem ab angariis vel parangariis (de quibus præmisso tit. 5.) vel plaustris, vel quolibet munere excusari præcipimus, cum ad felicissimam expeditionem nostri Numinis omnium provincialium per loca, quæ iter accipimus, debeant solita nobis ministeria exhiberi, licet ad sacrosanctas Ecclesias possessiones pertineant.* Idem ut liquidius constaret, repetunt prædicti Impp. in *L. 2. Cod. de quibus muner. vel præstation. nemini &c.* Ratio iterum datur, quòd ejusmodi onera, utpote de reservatis Majestatis non tantum salutem Principis, sed & totius Reipublicæ emolumenta respiciant.

Modò, ut præallegatæ *l. l. 11. & 2.* exponantur, ne- 5
cesse est, illæ enim restringunt, & ampliant; restringunt, cum ad solam Majestatis imperialis expeditionem, & ad tempus expeditionis principalis se referant, ampliant, quòd non tantum ad domus ipsius Augusti, Augustæque, sed

sed etiam ad quaslibet domus illustrium personarum extendantur. *L. 21. Cod. de cursu publico.*

Nomine autem domûs Augustæ vel Augusti non intelliguntur ædes basilicæ, sive palatia regia, quia hæc ab omni usu privatorum exempta sunt. *l. un. Cod. de palat. & dom. domin.* sed possessiones domûs augustæ, vel rei privatæ. *l. 1. 2. & 4. Cod. de privileg. domûs augustæ.*

Meminit quidem rubrica domûs Augustæ, sed tantum ratione privatarum possessionum *Imp. cit. l. 1. & 4. l. unic. Cod. de conductor. & procurat. sive act. præd. fis. item l. prædia domûs 8. Cod. de locat. præd. civil. vel fiscal. seu templ.*

6 Attamen circa Ecclesiastica videtur hallucinari conclusio, dum l. l. adductis è diametro & Jus Civile & Canonicum refragantur. Et

Imprimis constat ex Constantino *Imp. l. 1. Cod. de Episc. & Cler. ad vers. præterea neque hospites suscipietis, pariter: l. 2. §. 3. ad parangariarum quoque præstationem non vocentur, nec eorundem facultates, atque substantia. Cod. eod. & auth. item nulla communitas, vel persona publica, vel privata collectas, vel exactiones, vel angarias, vel parangarias Ecclesiis, vel aliis locis, aut Ecclesiasticis personis imponere, aut invadere ecclesiastica bona præsumat &c. Cod. eod.*

Non minùs adversùs dicta canonant Canones in c. 4. & 7. ~~X~~ de immunitat. Eccles. primum sic oppugnat: non minùs in diversis mundi partibus consules civitatum, & rectores, nec non, & alii, qui potestatem habere videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris conditionis factum sub eis sacerdotium videatur, quàm sub Pharaone fuerit, qui Legis divinæ notitiam non habebat, ille quidem omnibus aliis servituti subactis, sacerdotes, & possessiones eorum pristina libertate dimisit, & eis alimoniam de publico administravit, isti vero onera sua fere universa imponunt Ecclesiis, & tot angariis affli-

affligunt, ut eis, quod Hieremias Threnor. 1. deplorat, competere videatur: princeps provinciarum facta est sub tributo &c.

Alterum sc. cap. 7. sub poena anathematis inhibet onera Ecclesiis imponere, quibus succurrit c. 1. *de immunit. Eccles. neque missus, neque comes, vel iudex publicus, vel minister, quasi pro consuetudine placitum, vel hospitium vendicent, &c.*

Nec non fulminat bulla cœnæ domini in violatores immunitatum Ecclesiasticarum §. 18.

Verùm ad removenda hæc obstacula, sciendum est, 7 quòd citati textus loquantur vel de cæteris muneribus, quæ à consulibus, rectoribus, aut communitatibus, Ecclesiis, earumque rebus indicuntur, non verò de iis, quæ jure publico in casu necessitatis atque principalis expeditionis (ad quem dictas l. l. restringendas dixi) imponuntur; vel distinguendum est inter res, & personas Ecclesiasticas, quod personas tangit, illæ non coguntur in suis ædibus vel devotionum, vel professionum, vel officiorum, *deßgleichen die Pfarr-Hös und Profess-Häuser seyn &c.* metata suscipere. *d. l. 1. & auth. Cod. de Episc. & Cler. nè à meditationibus, orationibusque avocentur, & quod res Ecclesiasticas absolutè consideratas concernit, subdistinguendum puto: vel sunt ædes divino cultui dedicatæ, ut Ecclesiæ, oratoria, aliæque pia loca, qualia sunt orphanotrophæa, Xenodochia, quorum usum primùm Zoticus invenisse dicitur. L. 35. Cod. de Episc. & Cleric. illæ omnino libertate, immunitatēque gaudent cit. l. 1. Cod. cit. tit. vel sunt possessiones v. g. prædia, domus ad Ecclesias spectantia cit. l. 11. Cod. de SS. Eccles. & ista licet generali exceptione aliàs sint munita in præcit. auth. item nulla l. 2. §. 5. Cod. d. t. in præfatis tamen casibus sc. necessitatis,*

Q 2

vel

vel expeditionis principalis non erunt immunia. *l. 3. Cod. de d. t. l. 5. Cod. eod.*

Quandoquidem eo casu omnia privilegia adversus Jus publicum cessant, cessabit & privilegium Ecclesiarum. *L. ult. Cod. si contra Jus vel utilit.*

8 Hinc etsi alias mulieres viduæ honore, ac prærogativâ maritorum, donec saltem viduæ manserint, dotatae persistant, *L. ult. cod. de incolis & L. 13. Cod. de dignitat.* onera tamen patrimonialia, quorum immunitas forsan earum maritis ratione officii vel professionis competebat, sustinere coguntur, *L. 8. cod. b. t. L. ult. eod.*

Præfatæ *LL. de incolis & dignitat.* accipiendæ sunt tantum de honoribus & dignitatibus, nullatenus vero de muneribus patrimonialibus.

9 Pariter illi, qui duntaxat honoribus & dignitatibus titularibus (& ut alii vocant) codicillaribus sive honorariis *Nov. 70.* sine actuali, & reali functione illustres eminent, oneribus his non eximuntur, ut sonant vocalia verba *L. 10. ibi: si qui illustres honorarias dignitates quasunque sine actu cælitus* (id est à numine Imperatoris, arg. *L. 3. cod. de Episc. audien. L. 3. §. 2. cod. de summa Trinit.*) impetraverunt, æquo animo suas domos hospitibus post hanc Legem pandant, pro tertia, quæ Legibus præfinita est, portione &c. item *L. 9. §. cæteris verò, quibus illustris dignitas sub cingulo vel citra cingulum pro suo solo honore delata est, excusandarum adium licentiam penitus denegamus &c. cod. b. t.*

10 Inter cives verò imprimis hospitium aperire tenentur hospites publici, prout praxis abundè docet, ratio est, quòd caupones, & his similes hospitia publicè profiteantur, & vi *Legis uni. §. ult. ff. si furti adversus naut.* inviti cogantur quoscunque viatores recipere, ergo & milites. Interea tamen, ut reliqui concives (nè ejusmodi hospites soli

soli gravamina exantlent) pro rata conferant, æquitas & Jura suadent. *L. in fraud. 7. Cod. de anno. & tribut. arg. l. 1. & 2. Cod. de mun. patr.*

Cùm igitur generaliter universi metata subeant, ratione locati & conducti subintrat

Quæstio:

Utrùm onera metatorum conductor, aut potius locator sustinere debeat, & respondeo simpliciter loquendo, hisce oneribus potius locatorem, quàm conductorem adstringi. Ratio est: quia metata onera sunt realia, seu patrimonialia. *L. 3. §. 14. ff. l. fin. §. pen. & ult. ff. de mun. & honor. item l. 11. ff. de vacat. & excus. mu.* onerum verò patrimonialium proprium est, ut dominos rerum teneant. *cit. l. fin. §. 21. præterea in l. 13. ff. de impens. in res dotal. fact. & l. quæro 28. ff. de usu & usufruct. leg. tributa in genere definiuntur onera fructuum, at fructus saltem civiles è domo percipit locator, ergo etiam ad onera tenebitur.*

Conclusioni tamen obstare videtur *L. 2. vers. erga-12 steria*, ibi: *solis dominis, conductoribusque deserviant. Cod. h. t.* ex quo eruo, quòd aliàs conductores, sicut ipsi domini, exceptis ergasteriis, in reliqua habitatione ad hospitia teneantur, nec interest, domus sit propria, an conducta, ubi de habitatoris onere quæritur. *L. 1. §. habitator ff. de his qui dejecer. huc facit etiam L. sine hærede §. Lucius 6. l. ex conducto 15. §. si vis tempestatis 2. ff. locati*, ubi *damnum coloni esse dicitur, si nihil extra consuetudinem acciderit*, dein adjicitur, *si exercitus præteriens per lasciviam quid corruerit, idem dicendum*, ergo adhuc conductor subjacet oneri metatorum.

Quæ ut liquida reddam, advertendum est, quòd conductor quandoque ex speciali conventionione cum loca-

tore inita ad ejusmodi onera teneatur. *L. 23. ff. de R. J. vel quòd in regione taliter usitatum sit. L. 32. §. 6. ff. administrat. tut. vel quòd cit. ll. 1. & 2. procedant, ubi onera ut inhabitatoribus terræ imponuntur, & sic illa conductor, ut incola sustinet. Ultimò demum sciatur, utrùm miles, dum loca transit, in iis pro quiete temporaria, velut in diverforio hospitium ad unum vel alterum diem, & absque indictione publica sua lascivia damnum causet, vel an publica impositione metata sint adscripta, & priori casu damnum videtur conductoris, arg. *l. 22. §. 6. ff. de administ. tut.**

14 Inde patet, quid respondendum sit circa usufructuarium ædium, num ille, vel proprietarius ad onera metatoria sit obligatus? dixi quidem metata esse onera realia, *cit. ll. 3. §. 14. & l. fin. §. ult. & pen. ff. de mu. & bon.* quibus ipsa prædia subjiciuntur, & *l. 7. ibi: in vectigalibus ipsa prædia non personas conveniri ff. de publ. & vectig. item l. 1. Cod. sine censu &c.* ubi onus rei dominium sequitur, cui iterum apertè suffragantur *l. 30. §. qui hortos. & l. pen. §. fin. ff. de leg. 3.* prior sc. *l. 30.* fingit hunc casum, Titius conduxit quosdam hortos à republica in quinquennium pro quibusolvere convenit certam mercedem, vel vectigal, ille condidit testamentum, & in eo sibi instituit hæredem Sempronium, hortorum verò fructus usque ad lustrum, quò conducti erant, legat Aufidio: præterea jubet hæredem conductionem dictorum hortorum Aufidio dare, & finire eum uti & frui. Quærebatur, quis teneretur ad mercedem, & ad vectigal solutum, & respondet J. Consultus, quòd hæres teneatur mercedem hortorum Reipublicæ præstare, & non legatarius.

Posterior *L. sc. penultima*, format hunc: Cajus scribit testamentum, & à Titio hærede instituto legat liberto suo

suo Seio militiam illam, quam Cajus testator habuit. Quæsitum est, an onera omnia, & introitus militiæ ab hærede Titio sint præstanda? responsio est affirmans: ergo non legatarius, sed hæres, non usufructuarius, sed propriarius ejusmodi oneribus distringitur.

Verùm hisce non attentis: si causam proximam, qualis est possessionis utilitas præ illa remota sc. dominio, inspiciam, cùm onera non tam propter rem, quàm spem, seu fructus imponantur, ut *Anto. Faber in rat. decid. ad l. 27. §. 3. ff. de usufr. & cit. l. 13. ibi: præstantiones tributorum & similia impendia fructuum onera esse dicuntur ff. de impens. in rem dotal. fact.*

Onera potiùs ad usufructuarium, quàm propriarium pertinere judico, sicut primò apertè docet dict. l. 27. §. 3. ibi: *& si quid ad collationem viæ, puto hoc quoque usufructuarius subiturum: ergo quod ob transitum exercitûs conferatur ex fructibus &c. ff. de usufruct. & quemad.* Secundò l. 20. ff. de usufructu legat. indicat usufructuarium teneri ad solvendas indictiones. Adjuvat tertio conclusionem (ut l. 7. §. penult. & ult. ff. de usufr. & alias præteream) summa æquitas & ratio, quæ vult illius esse onera, cujus sunt commoda l. secundum naturam ff. de Reg. Jur. atqui usufructuarius sentit omne commodum l. item si fundi ff. de usufr. & l. 66. §. fundo ff. de legat. 2. ergo debet etiam sentire incommoda.

Nec obstant superiùs allata, verum quidem est, quòd metata sint onera realia, sed ratione fructuum percipiendorum. & cit. l. 20. loquitur de oneribus, vel de vectigali solvendo pro habendis fructibus hortorum conductorum à republica, hæres ergo præstat onera pro Jure percipiendorum fructuum, quoniam aliàs legatarius nullum com-

commodum, si ipse ad mercedem præstandam cogeretur, ex legato consequeretur, & sic nihil valeret legatum.

Idem respondeo ad *L. pen. §. fin.* ubi, si ipse liber-
tus teneretur ad omnia onera, & ad solvendum militiæ
pretium pro introitu, certè nullam reciperet utilitatem
ex legato, & sic iterum esset inane legatum.

Nostra autem quæstio est de oneribus, quæ impo-
nuntur habito jam illo Jure, pro fructibus vel prædio,
scilicet de oneribus publicis, quæ imponuntur, postquam
quis adeptus est fundum, unde fructus percipiat.

16 Idem Juris obtinet in creditore ratione pignoris seu
hypothecæ, v. g. fundi vel domûs à debitore constitutæ,
ubi sub pacto de retrovendendo creditor fructus percipit
ob identitatem rationis. *And. Rauchb. part. 1. quæst. 46. n. 18.*

17 Quapropter etiam emptor post perfectum Jure con-
tractum emptionis, v. g. alicujus domûs tenebitur ad one-
ra metatorum ex manifesta *Lege 13.* sic textus: *fructus*
post perfectum Jure contractum emptoris spectare personam
convenit, ad quem & functionum gravamen pertinet. Cod. de
action. empti & vend. namque cujus est functio, ejusdem est
& fructus. *Gothofr. ibid. in gloss.*

18 Dixi vendito fundo onera ad emptorem pertinere.
Modò explorandum: quid Juris sit, si fundus eo pacto
sit venditus, ut omni reali onere penes venditorem ma-
nente fundus sit immunis, an nihilominus emptor onerari
queat. Et sentiunt aliqui, quòd non: ex ratione,

Primò quia pacta dant legem contractibus. *L. 23. ff.*
de R. J. &

Secundò iniquum non est, volentem alterius onere
gravari. *L. scienti 27. de R. J. in 6to.* contractus enim ab
initio sunt voluntatis, ex post verò necessitatis.

Ter-

Tertiò tandem apparet, venditorem evictionis nomine emptori obstringi, cujus natura est, ut venditor rem emptam absque oneribus liberam præstet talem, qualem vendidit. *L. 6. Cod. de evict.*

Attamen hisce in contrarium statuitur, nec pactio fieri posse, ut emptor à munere reali, & consequenter etiam metatorio immunis sit, quemadmodum sæpe rescriptum est, fundum sine onere comparari non posse. *L. 1. Cod. sine censu vel reliq. l. 2. ibi: nec licet cuiquam rem sine censu comparari, Cod. eod.* pressius rem tangit *L. 3. hisce formalibus: non adjuvantur, si venditor, aut donator apud se collationis sarcinam pactione illicitâ voluerit retinere, Cod. dict. tit.*

Enim verò ipse venditor sua privata pactione fiscum adeò coarctare nequit, ut is necesse habeat ab alio, quàm possessore tributa petere, en clarum textum in *L. 42. ff. de pact.*

Interea licet talis conventio, quoad Principem seu fiscum impossibilis & invalida sit; quoad contrahentes tamen, ita, ut promissor stipulatorem relevare teneatur, validam esse, opinantur nonnulli, *Mandell. cons. 115. nu. 9. in fin. accedente l. 52. §. 1 ff. de pactis.*

Ad primam objectionem dico, pacta quidem dare legem contractibus, si non sint præjudiciosa fisco, cui invito alius pro alio debitore non obtruditur; vel nisi repugnent legi publicæ, ut hîc, *cit. l. 42. ff. de pact.* quæ responsio etiam secundæ objectioni applicari potest; ultimam objectionem intelligo taliter, quòd venditor quidem teneatur de evictione, sed tantum ratione onerum ignotorum & occultorum, quæ in potestate sua sunt. *l. 27. Cod. de evict.* ast publica onera nullatenus incognita sunt, nec sunt in potestate venditoris, quia nec conventionem ejus-

modi onerum evictionem in se recipere potest, utpote contraveniens juri publico, *dict. l. 1. 2. 3. Cod. sine censu &c. & cit. l. 42. ff. de pact.*

21 Quid dicendum? si omnes quidem metata sustineant, sed unus & alter prægravatur, seu inæqualia onera patitur, an talis refusionem damni à civitate, vel oppido &c. exigere possit? & in hoc casu ope distinctionis res rescanda venit: aut milites sibi ipsis sinè assignatione à magistratu facta hospitia sumunt, vel hospitibus legitimè assignatis torquendo, & expilando habitatores abutuntur, privatâ lasciviâ eò adacti. Aut damna contingunt ex assignatione, & iniqua distributione magistratûs. Priori casu injuria militis soli nocet, qui damnum passus est, reputatur enim casus fortuitus, *l. 13. §. exercitus, & l. 15. §. 2. ff. locati.* quem nemo luit, nisi qui sentit, *l. 30. ff. ad l. aquil.* hujus speciem exhibet *l. 2. §. si navis ff. ad l. Rhod. de jact.*

Posteriori casu, quod amplius uni civium impositum à civitate, aut à concivibus repensari æquissimum est, tum, ut servetur æqualitas inter cives utpote vinculum concordiae *l. fin Cod. quemad. mun. civil.* tum jure societatis, quæ est inter cives, quorum onera communia esse debent. *l. 63. ff. pro socio.*

22 Dictum est, quomodo prægravatus onere sit relevandus, quid statuendum? si unus certus pagus planè sit exhaustus, atque desolatus, an juri & æquitati consentaneum, ut illius quota, seu assignatum cæteris idoneis accrescat. Et videtur primâ fronte dicendum, quod non: quoniam grave est alterum alterius onere & odio gravari. *l. si quis in suo. §. legis. Cod. de inof testam. l. sancimus Cod. de pænis,* & iniquum est alienis debitis molestari. *lege textum l. 4. Cod. de executor. ibi: nullam possessionem alterius pro alienis debitis publicis vel privatis præcipimus conveniri,* præterea ipso

ipso jure alius pro alio non tenetur. *l. unic. Cod. ut nullus ex vicin. pro aliis &c.*

Pro responsione sic distinguo, aut onus reale imponitur civitati, territorio, satrapiae &c. simpliciter, & tum illud, quod non potest unus, & alter, solvat tota civitas, civitas enim semper manet obligata per *l. 7. ff. quod cujusque univers. nomine. & l. 4. Cod. de censibus &c.* vel imponitur cuilibet, sive singulis de civitate, & hoc casu unus pro alio non tenetur ipso jure, *dict. l. uni. Cod. ut nullus ex vicin. cum l. 4. Cod. de executor.*

Sanè si intuitu oneris realis singulis impositum unus pro altero solvat, ei licitum erit possessionem invadere, pro qua solvit. *l. 8. Cod. de omni agro deserto.*

Modò, ut munus meum pro tituli bipartiti ordine²³ ritè peragam, de iis, qui à metatis immunes sunt, dissero, & quamvis munera hæc, qualia sunt metata, regulariter ab omnibus, adeò quidem necessariò subeunda dixerim, ut (sicut detractores ratione aliorum munerum realium, captatione pignorum, *l. 1. & tot. tit. Cod. de capiendis, & distrabendis pignor. tributor. caus.* cùm princeps universa bona possessorum tacitè hypothecata habeat. *l. 1. Cod. in quibus caus. pig. vel hyp & l. 7. ff. de publ. & vectig.* ad publica munera coguntur) ita etiam ii, qui metatis resistunt, metu gravissimæ animadversionis coërceantur. *l. 1. Cod. hoc tit.* & quod non minùs immunitas onerum realium, v. g. metatorum juribus summè contraria videatur, depingit rubrica codicis, quæ est in *lib. 10. tit. 25. de immunitate nemini concedenda.* Attamen rationes sat ponderosas reperire datur, quæ nonnullis immunitatem ejusmodi onerum indulgent; siquidem, ut non omnium in republica personarum, ità nec eadem est rerum conditio, quare

Ipsæ res ex usu & destinatione discrimen, prærogativam, & immunitatem nanciscuntur. *l. sancimus 22. ibi: cur enim non facimus discrimen inter res divinas & humanas? & quare non competens prærogativa cælesti favori conserve-tur? Cod. de sacrosanct. Eccles. & l. seq. d. t. ut inter divinum publicumque Jus, & privata commoda competens sit discretio, ideòque, & æquitas, justitiæque suadet differen-tiam inter cives à meritis, & præmiis constitui. Nec graviores civitatum turbines, aut frequentiora rerumpub-licarum naufragia periclitati sumus, quàm si promiscuè peccare licitum, & bonis, fortibusque viris præmia nul-la decreta fuerint. hoc volunt *Impp in l. ult. Cod. de statutis & imag. & experientiam in testem sistit Bodinus lib. 5. de re-publ. c. 4. in pr. omnes reipublicæ his duobus fundamentis, præ-mio, inquam, ac pœnâ stare ac omnino niti videntur. Inter honestissima autem præmia meritò numerantur vacatio-nes à muneribus publicis, & immunitates à vectigalibus, atque tributis. ait cit. Bodinus. nec vacant vacationes istæ æquitatis ratione l. 1. ff. de vacat. & excus. mun.**

24 Verùm antequam ad speciem immunitatis metatoriae propiùs accedam, de vocabulo, quotuplicitate, ac defini-tione in genere præmittere volui.

Immunitas ergo synonymicè vacatio munerum dici-tur, prout hæc vocabula in Jure vicissitudinariè usur-pantur. *l. 2. §. 6. & 8. ff. de vacat. & excus. mun. l. 5. §. 7. ff. de jure immunitatis. quod autem in digestis Lib. 50. separa-tis titulis sc. 5. & 6. de vacatione munerum, & jure immu-nitatis agatur, ac si vocabulum istorum sensus longè di-versus esset, est, quod in tit. 5. de causis immunitatis l. 1. & seqq. ff. de vacat. & excus. mun. & in tit. 6. de effectu, sive jure immunitatis, an ea hæredes, & liberos immisceat, ser-mo fiat, l. 1. §. 1. item l. 4. ff. de jur. immunit.*

Cùm

Cùm verò immunitas directò muneribus opponatur, quatenus vocabulum munus pro sua triplici significatio-
ne onus indigitat. *l. 18. ff. de V.S. nec non res munes one-
ri publico obnoxias interpretemur. l. 8. §. 1. ff. de publican.
& vectig*

Pariter immunitas ex adverso haud dubiè vocabitur
ex eo, quòd immunitate gaudentes à munere, sive one-
re publico sint muniti, interprete *cit. l. 18. ibi: onus,
quod cùm remittatur, vacationem militiæ, muneris que præstat,
indè immunitatem appellari. Imminibus enim rebus res
munes sunt contrariæ. dict. l. 8. §. 1. & Ravardus cap. 2.*

Accipitur etiam immunitas sensu improprio, sive lar-
gè, taliter cives rerum inopiâ suppressi immunes & vacui
ab oneribus saltem realibus naturâ ipsâ, non lege Princi-
pis jubentur. Enimverò non entis nullæ sunt qualitates
L. 22. ff. quando dies leg. ced.

Et cantat vacuus coram latrone viator.

Hinc inanis est actio, quam inopia debitoris excludit, *L.
nam is 6. ff. de dolo malo.* & manifestum est illud frequens
& solenne germanis diverbium, wo nichts ist/ da verliert
der Kånser das Recht.

Qua ratione neminem contributiones solvere pro re-
bus sterilibus ob quasi paupertatem tradunt Doctores *L.
4. §. 1. ubi: Illam æquitatem debet admittere censitor, ut offi-
cio ejus congruat, relevari eum, qui in publicis tabulis delato
modo frui certis ex causis non possit. quare & si agri portio
chasmate perierit, debebit per censitorem relevari. si vites mor-
tuæ sint, vel arbores aruerint: iniquum, eum numerum inseri
censui. Ge. ff. de censibus.*

Rursus immunitas est eadem puritati, seu immuni-
tati à peccato, prout aliqui (cum quibus & ego) Deiparæ
ter sanctæ, & Virgini sinè labe conceptæ immunitatem à

peccato originali inscribunt, quo termino etiam utitur. *cap. ult. de purgat. canon.*

Hiscē immunitas videtur multiplex tum à causa efficiente, quia vel à lege, vel ab homine proficiscitur. *L. 8. §. 3. ff. de vacat. & excus. mun.* ab illa expressè, vel tacitè, videlicet consuetudine *L. 7. Cod. de excus. mun.* vel præscriptione *arg. l. 27. Cod. de Episcop. & Cler.* ab homine, sc. magistratu summo vel subordinato, alia, tum à sub- & objecto, effectûque, quæ ideo vel universalis, vel singularis, scilicet universitatis, civitatis, &c. vel singularium personarum, ac ædium deprædicatur, *L. 5. §. pen. ff. de jure immunit.* cujusmodi speciem ab objecto & effectu perhibet. *L. 13. §. 1. ff. de vacat. & excus. mun.* ibi: *duo genera tribuendæ muneris publici vacationis sunt, unum plenius, cum & militia datur, aliud exiguius, cum nudam muneris vacationem acceperint.* id est juxta *L. 11. Cod. de assessor. & Halicarnass. lib. 5. c. 1.* Immunitas alia est plena, quæ utriusque generis militarium, & civilium munerum vacationem, alia minùs plena, quæ civilium tantùm exemptionem præstat. Ità

25 Immunitatem in genere acceptam definiunt, quòd sit *vacatio munerum à Jure, vel Principe concessa*, & par est privilegio, quò quis à necessitate munera præstandi, ac onera subeundi eximitur, vel placet laconicum Ulpiani in *L. 13. §. 1. ff. de vacat. & excus. mun.* qui immunitatem, vacationem muneris publici compendiat. Hæc de immunitate in genere.

26 Nunc contiguum est subjungere de immunitate in specie, quæ est metatorum, cujus definitionem cum divisione breviter deduco, atque illam juxta *Budæum ad tit. de mun. & honor. pag. 262.* sic efferre possum, quòd sit *Jus vel beneficium principale à necessitate hospitii recipiendi liberans,*
vel

vel ut arguit *L. 4. Cod. de excus. mun. lib. 10. tit. 47. Est immunitas, qua provinciæ, urbes, aut habitationes singulorum à necessitate hospitibus recipiendi Jure liberantur.*

Inde immunitas hæc à subiecto considerata distingui²⁷ potest in universalem, & singularem, universalem intelligo, quæ est de tota provinciâ, diœcesi, districtu, aut urbe. Particularem de singulis domibus, seu domiciliis, & habitationibus.

Post hæc res urget, ut immunitatis hujus fontem²⁸ (quo scaturit) aperiam, & dico illius esse quatuor causas, è quibus ut plurimum resultat.

Prima est lex, nec non privilegium. Secunda pactum. Tertia consuetudo. Quarta præscriptio. ita *Klock in cap. 16. Sect. 1. n. 2. de contribut.*

Enimverò Princeps utpote fons omnium concessionum, privilegiorumque, & consequenter etiam immunitatis, vel lege, sive constitutione universali, aut particulari. *L. fin. Cod. de fruct. & lit. expens.* immunitatem concedit, & hanc vel expressè, vel tacitè (*ut ex prædict. ll. patet*) v. g. per consuetudinem. *L. 7. Cod. de excus. mu. lib. 10. tit. 47.* dum integræ provinciæ, districtus, urbésve ejusmodi immunitati assuescunt.

Item præscriptione, vi cujus singula collegia, vel personæ eximuntur. *arg. l. ult. Cod. de fund. patri.*

Pactò acquiritur immunitas, dum illud immediatè cum Principe, vel mediatè cum magistratibus municipalibus (quamvis hujusmodi immunitates à magistratibus dari non posse, multi contendunt, quia immunitas non est civitatis, aut magistratûs, sed Principis, cui debentur munera, & aliæ hujusmodi functiones, alii verò affirmant, si exempti portionem alii subire velint, wann sie ihn übertragen) aut cum iis, quibus metata debentur, initur, in hunc

hunc sensum canit. *l. 9. ad vers. sive quolibet pacto satisfecerint. Cod. h. t.*

Utrum verò tales immunitates, cum in onus, & gravamen aliorum inclinare videantur, jure sustineri queant? inferius dabo. His antea actis illos succenturiare visum est, qui immunes à metatis jure dicuntur.

29 Quamvis enim aliqui immunitatem munerum publicorum consecuti sint, attamen onera patrimoniorum, aliàs sustinere debent, in quibus & hospites, id est, milites armati recipiendi veniunt. *l. 3. §. 14. & l. 10. in pr. ab his oneribus, quæ possessionibus vel patrimonio indicuntur, nulla privilegia præstant vacationem. ff. de mun. & bonor. l. 3. Cod. de mun. patri.*

Nisi expressa legis constitutione, vel privilegio immunitas à metatis doceatur, sicut in corpore juris tum personales, tum reales exemptiones traduntur, intelligitur, aliam immunitatem à metatis esse, quæ intuitu personarum, cum onus oppositum molestiam quandam, & afflictionem personæ simul contineat, conceditur, aliam, quæ finè personarum intuitu, sed duntaxat rerum gratiâ. v. g. templorum, prætoriorum, constituitur.

30 Imprimis ergo de personis juxta §. *fin. Inst. de Jur. nat. gent. & civil.* & quidem militiæ togatæ sermo erit, quas vel ecclesia, vel schola, vel palatium Regis commendat.

Quare

Præ cæteris plurimum venerabilis clericorum ordo hac metatorum immunitate gaudet, secundum *l. 1. Cod. de Episc. & Cler.* ubi Constantinus Imp. Clericos perhumanè salutatur, iisque immunitatem hisce formalibus porrigit: *Juxta sanctionem, quam dudum meruistis, & vos, & mancipia vestra nullis novis collationibus obligabit, sed vacatione gaudetis, præterea neque hospites suscipietis, cit. l. 1. pariter hoc de*

de jure gratulantur sibi c. 1. *de immunitat. Eccles. & c. 1. eod. in 6to.*

Me hercule! si Imperatores ejusmodi immunitate, alias personas pro diversa ratione dignantur. l. 33. §. 7. *Cod. de Episcop. & Cler.* Cur non & personas ecclesiasticas, quarum favor etiam Pharaones emollivit. *Genes. c. 47. vers. 22. ex 27.*, ut legi divinæ absque turbulenta sollicitudine vacare possint. *L. 2. paralipo c. 31. v. 4.* tam molesto onere non eximant, prout vult cit. *L. 33. §. 7. cod. & l. ult cod. de Episcop. aud.*

Ad hoc notandum puto, dictam immunitatem 31 personis tantum catholicæ religionis competere *L. 1. ibi. privilegia, quæ contemplatione religionis indulta sunt, catholicæ tantum legis observatoribus prodesse oportet. Cod. de hæreticis & Manich.*

Et hic non tantum excluduntur, sed magis subjiciuntur hæretici, dum pergit textus cit. *L. 1. hæreticos non solum ab his privilegiis alienos esse volumus, sed etiam diversis muneribus constringi, & subjici.*

Ast quibus nomen hæreticorum inhæreat, describunt 32 quidem Impp. *L. 2. §. 1. ibi hæreticorum autem vocabulo continentur, & latis adversus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel levi argumento à judicio catholicæ religionis, ex tramite detecti fuerint deviare. Cod. cit. tit.*

Ego autem, nè falx mea alienam in messem ruat *C. ult. §. 1. §. de parochiis. de iis, qui vel levi argumento à fide catholica deviant, loqui superfedeo.*

Interim præfata immunitas etiam ad conjunctas per 33 sonas clericorum se extendit, quales sunt perhibente *L. 2. §. ult. cod. de Episc. & Cleri.* Ministri clericis cohabitantes, liberi, uxores, quas tamen hodie casta, ex verè

sancta Ecclesiæ sanctio à clero tanquam immaculati agni immolatore verecundè repellit.

Indè nullus dubitabit, quin ædes parochiales quas personæ ecclesiasticæ inhabitant, sint exemptæ. Sed

34 Dubium potest moveri ratione ædium patrimonialium, quas jure hæreditario, vel alioquocúnque acquirerunt, si ob defectum commodioris habitationis publicæ in illas immigrare necesse fuerit, utrùm ibidem metatorum onere vacent?

Et quamvis aliàs bona patrimonialia ab ecclesiasticis multùm differant, nec pari cum iisdem privilegio utantur. *Matt. coler. de process. p. 1. c. 3. n. 206.*

Dico tamen hoc in passu clericum esse immunem: ratio est, quod immunitas à metatis intuitu personæ clericalis indulgeatur, nam si hoc privilegio tantùm in rebus ecclesiæ gauderent, nihil haberent ex suo privilegio, sed tantùm ex privilegio ecclesiæ, atqui datum est hoc privilegium non tantùm ecclesiæ, sed etiam in specie, & seorsim ipsis clericis, ergo ut privilegium suum ipsis non sit inane, cum privilegia ita interpretari oporteat, ut aliquid operentur, *L. un. cod. de thes. lib. 10. tit. is Mev. p. 5. decis. 183. n. 3. & 5.*

Pari modo clerici etiam in propriis bonis immunitatem habebunt; siquidem personæ eorum principaliter hic considerantur, bona verò per modum accessorij, secus foret; si bona principaliter, & personæ accessorie spectentur. *Vinc. Caroc. decis. 127. n. 10. Mart. Neapol. de juris dict. p. 4. cent. 1. cas. 47. n. 3.*

Ecclesiis vicinæ sunt scholæ, sive ministris, & doctoribus ecclesiarum à tergo sunt magistri, & doctores scholarum, ex quibus.

Imò, immunes se proclamant professores omnium³⁵
 facultatum. *L. 6. cod. de profess. & med. lib. 10. tit. 52.*
& l. ult. §. fin. ff. de mun. & honor. Pariter studiorum an-
 tistites *L. 1. cod. de decret. decur. super immunit.*

Qui autem titulo professorum post Theologus glo-³⁶
 riantur, sunt præcipuè legum, & juris professores, isti
 enim singulari, & merito quidem honore ab Imperatore
 Valent: condecorantur *L. un. cod. de profess. qui in urbe*
Constantin. Immo præcæteris majori dignitate fulgent
 quare à Gratiano Imperatore salutantur nobilissimi. *l. 7.*
cod. de postul. ab Anastasio Imp. clarissimi l. 4. cod. de advocat.
divers. jud. Ab Imperator Valent. theodos. & Arcadio.
 celsiores viri. *l. 2. cod. de officio divers. jud.* item amici
 principis, & ejus patres *Alpbonsus de Azevedo in constit.*
Reg. Hispan. lib. 6. t. 2. n. 76. à Justiniano oratores ma-
 ximi, justitiæ duces, judiciorum Athletæ, atque guber-
 natores §. *discipuli in præmio digestorum* nec non justitiæ
 & reipublicæ ministri §. *fin. ibid.* à Leone & Anthem. S.
 R. I. milites, humanarumque fortunarum, rei, spei, vi-
 tæ, posteritatisque defensores. *L. 14. cod. de advocat di-*
vers. jud. Jam surgant alij, fedent advocati cum ju-
 dice. *L. fin. cod. de offi. divers. jud.*

Professores legum sequuntur Hippocrates saluberri-³⁷
 mi, quos Juris-Consulti Imp. autoritate atque ipsi legis-
 latores variis quoque ornârunt privilegiis *L. 11. §.*
3. ff. de mun. & honor. & tot. tit. Cod. de profess. &
medic.

Itémque archiatri, quorum nomine appellantur
 generaliter omnes ii, qui conducti ex publico gratuito æ-
 grotis mederi tenentur *L. 6. cod. de profess. & med.*

His assistunt philosophiæ, & artium professores or-
 dinarij. *l. 6. cod. d. t.* nec defunt grammatici, ac ora-

tores ab ordine probati. *l. 11, cod. d. t. l. ult. §. ult. ff. de mun. & honor.*

- 38 Poëtæ quamvis olim lauros & statuas mererentur. *referente Chemnit. pag. 4. exam. concil. trid. p. 15. col. 2.* Nihilominus, ut verum fatear, nulla immunitatis prærogativa juvantur. *l. 3. cod. de profess. & med.* Forſan ex eo, quod altiùs, id eſt principes, & gentium deos taxando, canerent, ſicut plorat elegia ovidij ad Auguſtum Cæſar. *lib. 2. triſt.*

*Quid mihi vobiſcum eſt, infelix cura libelli;
Ingenio perij, qui miſer ipſe meo.
Cur modò damnatas, repeto, mea carmina muſas,
An ſemel eſt, panam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoſcere Vellent,
Omine non fauſto jœmina, vîrque meo.
Carmina fecerunt, ut me morésque notaret
Jam pridem inviſa Cæſar ab arte meos, &c.*

Poëtis affocia muſicos. *l. hydraula 4. cod. de excuſ. mun.* Ubi cuiacius nomine Hydraulæ *ad l. 6. §. 1. ff. de excuſ. tut* Muſicum notat quò etiam referemus Venatores. *l. 6. cod. de excuſ. mun.* Et licet alias Poëtæ pictoribus cõambulent juxta illud,

*Pictoribus atque poëtis.
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.*

- 39 Pictores tamen quoad immunitatem metatoriam, cum prædictum carmen eos tantum à fictione compareret, melioris conditionis habentur *l. 8. cod. de metat. & epid.*

Quæ autem ratio finalis ſit? quod profeſſores artium

tium liberalium ejusmodi oneribus eximantur, explicatur in l. 6. ibi. quod facilius liberalibus studiis, & memoratis artibus multos instituant. cod. de profess. & med. huic concordant Impp. in l. habente 18. Cod. Theodos. de Medicis & profess. ibi: hos pro necessariis artibus, & liberalibus disciplinis hospitali molestia liberari precipimus. Isthoc ergo privilegium professorum non tantum ad domos Academicas, sed etiam provinciales, ubicunque illae sitae sint, se porrigit. l. 11. nec eorum domus ubicunque posita, militem, seu Judicem suscipiant hospitandum, Cod. de prof. & med. juncta lege 6. Cod. eod. ibi: neque in provinciis hospites recipere. ratio ulterior assignatur, ut ne, dum alibi bono publico operam navant, interea domi suae dispendia patiantur. arg l. 9. ff. de vacat. & excus. mun.

Nemo tamen (si rationem immunitatis metatoriae⁴¹ mox allatam bene perpendat) opinabitur, ad uxores viduas professorum tale privilegium extensum iri, nisi speciali denuo privilegio adjuventur, cum ratio cesset, prout inferius separatim de viduis latius exponetur. Ex hactenus deductis pullulat

Quaestio, utrum nomine professorum, quos a meta⁴² tis immunes jactavi, intelligantur solum ii, qui actu legunt, & docent, vel utrum illi etiam, qui extra umbram Academicam, vel scholasticam in meridie forensi patrocinando, consulendo, judicando literas, & scientiam legalem exercent, atque in aulis, curiis, foro, judiciisque, velut in administrationis reipublicae sibi concreditae pistrino strenue laborant. Ad haec si

Respondeat Paulus JC. audietur negativa, cum ad l. medicos 6. Cod. de prof. & med. in fine concludat, immunitatem nisi in doctoribus actu legentibus, non autem in advocatis locum habere, eo, quod dictae immunitatis ratio

tio (quæ est, ut suprà datum est, quò faciliùs liberalibus studiis, & memoratis artibus multos instituant. d. l. 6. cod.) in advocatis non obtineat, & sic non promiscuè omnibus in aliquibus collegiis competit privilegium, nisi qui actu artem exercent, secundum textum l. semper §. quibusdam, ibi: nec omnibus, qui promiscuè in his collegiis assumti sunt, immunitas datur, sed artificibus duntaxat. ff. de jure immunitat.

34 Ego verò, pace tanti viri, in affirmativam surgo; atque extollo rationes, quæ pro milite avvocato militant, cum

Primò ipsissima rubrica tit. cod. de prof. & med. non tantum professores, sed etiam medicos inscribat, & sic discrimen ponit inter li professores & medicos, quod

Secundò sub eadem rubrica concepta l. 6. pulchrè declarat, dum ibi Imperator Constantinus præter grammaticos & professores &c. etiam legum Doctores eximat, certè, si Imperator voluisset talia privilegia solis professoribus affingere, satis fuisset professorum mentionem inferuisse, nè ergo verba in tritam Juris regulam peccent, & inania ponantur, Imperatorem de advocatis sensisse haud dubium est. asserente Ripa in l. 1. nu. 133. ff. solut. matrim. & respons. 2. de numer. & bonor. n. 9. vers. alioquin Imperator.

Præsertim, quia & ipsi consultores, atque advocati Juris professores intitulantur l. 2. §. juris civilis. ibi: juris civilis scientiam plurimi, & maximi viri professi sunt. ff. de orig. Juris. Et superfluum est adducere Leonis & Anthemii Impp. verba in l. 14. cod. de advocat. ubi: Advocati tantis meritis, quæ publico conferunt, exornantur, ut rationem prædictæ immunitatis non tam adæquare, quàm superare videantur; patrocinator non minùs

Ter-

Tertiò, illud principium juris, quòd, si legis initium sit generale, & sequatur in fine specialis dispositio, lex generaliter sit legenda. *Dec. cons. 299. & cons. 502. at in d. l. medicos 6.* initio generalis est terminus sc. legum Doctores: ergo generaliter quoque legatur finis legis. Pro

Quarto pono dilemma, aut immunitas est concessa ratione dignitatis doctoralis, & tum quilibet Doctor ritè approbatus eâ gaudebit, aut data est exercitio, & quis practicum se magis exercere, quàm theoricum legentem negabit? annon finis Doctorum? ut sint, qui Jura exerceant, juxta proëmium *instit.* nec absolum est occinere, quod illa verba finalia *d. l. medicos 6. ut memoratis artibus multos instituant*, non legentibus solùm, opinante Bartolo, sed & advocatis meritò conveniant, qui inconsultos clientulos, ac judices eorum scientiâ instruunt. *arg. c. si rector 1. dist. 43.*

Militiæ literatæ concertant palatini, in specie quidem sic dicti, quòd in palatio Principis alicui muneri sint præfecti, qui non minore jure immunitatem metatoriam sibi arrogant, ac literati, sacratique, de quibus mox actum est.

Sunt autem palatini vel togati, vel sagati, de sagatis dein, de illis impræsentiarum dissero. Et

Hi rursus actuali, aut codicillari sive honorariâ dignitate fulgent, quòd verò honorariæ, sive codicillaris dignitatis viri immunitate non gaudeant, expressè dictat *l. 10. §. ult. cod. b. t.*

Dignitas ergo actualis, hoc est, dum quis actuali munere fungitur, metatis eximit, qualis est consularis, vel patricia *d. l. 10.* vel consularis & patricia simul *ead. l. 10.* alia iterum est præfectiorum, & magistrorum militum, alia magistrorum officiorum, seu quæstorum, item comitum

tum domesticorum, & protectorum, & sacrarum largitionum, & rerum privatarum, nec non viri spectabilis primicerii notariorum. *cit. l. 10.* pariter decem tribunorum post primicerium *l. 11. C. b. t.* etiam cubiculariorum, atque excubicaliorum, *l. 2. Cod. de prepos. sacr. cubicu.*

Priusquam verò de istorum immunitate fermociner, exponam, quales sint

46 Consules à consulendo sic appellati sunt, eò quòd civitati consulant, & sint quasi parentes Principis *l. 2. cod. de consul. & non sparg.* Patricii dicuntur, qui in consistorio consiliis Principis secretioribus interfunt, *Guntberius lib. 2. c. 19. pag. 382.* ad quem honorem ex constitutione Zenonis nemini ascendere licuit, nisi prius consulatum, aut præfecturam prætorii, vel urbis administrationem, aut officium magistri militum vel officiorum gessisset. *l. 3. cod. de consulibus.* Ideoque, dum consularis & patricia dignitas in unum concurreret, omnes illustres personas antebat. *l. 26. §. 1. vers. ideoque cod. de usur.* dicebanturque tales, *culmina maximarum dignitatum. l. 12. cod. de excus. mun.* erant enim patricii & consules superillustres. *test. cit. Guntber. lib. 1. c. 11. l. 3. cod. de consul.* cæteri solùm illustres.

Præfectorios interpretantur viros, qui præfecturam gerunt prætorii, erat enim moris apud Romanos, ut ille, qui consul, vel prætor esse desierat, perpetuò consularis, præfectorius, splendorem dignitatis retinendi gratiâ, *l. ult. cod. de decur.* esset, ac reliquos omnes, qui ante se in eadem dignitate non fuissent, præcederet *l. fin. vers. vacantes, cod. ut dignitatum ordo servetur. lib. 12. tit. 8.*

Magistri militum sunt viri illustres, quibus militaris disciplina committebatur. *l. 1. cod. de off. magist. milit.*

Ma-

Magistri officiorum dicuntur, ad quos disciplina morum, sive officialium in palatio pertinet.

Quæstores puto, qui laterculi minoris, in quo notitia minorum dignitatum continebatur, curam habebant, & per eos Princeps largiebatur minores dignitates, cum autem variatis temporibus etiam consiliis principum interessent, variè describuntur veluti, precum arbitri, & legum conditores, ità justitiæ, & legum custodes &c.

Priores comitantur comites domesticorum & protectorum, quibus Imperator. Pro l. 3. Cod. ubi senatus, vel clariss. Domesticorum scholam regendam mandavit.

Comites sacrarum largitionum declaro illos, quibus committuntur thesauri, & opes fiscales, quæ in necessitates publicas liberaliter erant erogandæ.

Econtra, comites rerum privatarum sunt, qui propriam substantiam, seu patrimonium Principis regunt.

At quis indigitatur vir spectabilis, primicerius notariorum? annon protonotarius? per quem Princeps majores dignitates elargitur.

Pariter decem tribuni videntur decem primores notarii post Primicerium.

Hos sequuntur cubicularii, & excubicularii, qui penetralibus aulæ principis inhærent, vel cum gratia dimmissi sunt. l. 3. Cod. de præpos. sac. cubi lib. 12. tit. 5.

Proximi sacrorum scriniorum sunt, qui in gestorum scriniis militant, scrinia verò appellantur, in quibus annotationes vel pragmaticæ sanctiones, cognitiones, preces,

ces, vel rescripta Principis eduntur, reponuntur, & servantur. *L. ult. cod. de aqueduct.*

Hæ itaque personæ non tantum alijs muneribus, sed etiam metatis in specie eximuntur prout. *l. 10. & 11. cod. b. t. in ordine lego: hac lege sancimus, ut, si quis consularum, ac patriciam meruerit dignitatem, tres domos proprias, dum superest, habeat hospitum immunitate securas, hæredes vero ejus filii, aut pater aut mater, nepotes, aut frater, aut soror, aut uxor duarum domorum suarum excusatione potiantur; si quis vero consulatu tantummodo gloriatur, duas semis domos suas immunes habeat, post fata verò ejus memorati hæredes unam semis domum suam habeant nullis hospitibus prægravatam, pari privilegio perfruatur cum memoratis hæredibus, qui solius patriciæ dignitatis sine consulatu decoratur insignibus, præfectorii verò, nec non, & magistri militum duas domos suas habeant, quoad vixerint, hospitibus liberatas, hæredes verò eorum memorati unam defendant domum suam simili excusatione munitam. Magistri verò officiorum, vel quaestores unam semis domum suam, quoad vixerint, habeant hospitum onere liberatam, hæredes verò eorum prædicti unam ab hospitibus jure defendant, comites autem domesticorum, & protectorum, & sacrarum largitionum, & rerum privatarum, & vir spectabilis primicerius notariorum singulas domos suas ab hospitum gravamine, dum vivunt, gaudeant esse securas, memorati verò hæredes eorum mediam partem unius domus suæ sciant excusatione muniri &c.*

Et pergit. *L. 11. cod. decem post primicerium tribunos in domibus, quas in hac regia urbe, seu Constantinopoli possident, metatorum jussimus vacationem mereri.*

Quod porrigitur etiam ad proximos scriniorum sacrorum, quorum domus quoque in provinciis me-

metatorum liberantur molestia. L. 9. Cod. de proxim. sacror.

Per ejusmodi dignitates, immunitatésque hodierno⁴⁸ statu spectato intelligi possent, Principes, ut superillustres, comites, velut illustres, Barones, & cæteri imperii status quasi spectabiles viri, qui residentias (ut dicunt) suas prætoria atque palatia à metatis immunia vendicant, recess. imp. spirens. de anno 1570.

Dixi: quod inter cæteros consilarii Principis à metatis immunes sint, cit. l. 10. inde oritur.

Quæstio: an immunitas eorum extendenda sit ad⁴⁹ consiliarios dimissos, qui officium deposuerunt.

Negativam suadet l. 5. §. 3. ubi negotiatores, qui annonam urbis adjuvant, immunitatem à muneribus publicis consequuntur, quam diu in ejusmodi actu sunt. &c. ff. de jure immunit. En! immunitate eousque gaudent, donec officio, negotiôque actualiter insudant, at ex supposito consilarii dimissi actu ipso tales non sunt dicendi, ergo nec erunt amplius privilegiati; accedit, quòd ejusmodi immunitas talibus personis hac ratione concedatur, quòd bono publico, suis interea domi neglectis, operam navent, tenui, ut plurimum salario solati, dum alii sua privata compendia quærunt, exaggerante cit. §. 3. l. 3. nam remunerenda pericula eorum, quin etiam exhortanda præmijs meritò placuit. &c. Ast consilarii exautorati publicis laboribus, siue consiliis non amplius fatigantur, ita videtur cessare immunitatis ratio, ergo & ipsa immunitas.

Ut ut appareat negandum; indubiæ tamen sum opinionis, consiliariis dimissis privilegia quondam competentia salva manere. Sic vult l. fin. ff. de decurion. ibi divus Pius rescripsit, etiamsi desierit decurio esse, tamen non

esse torquendum in memoriam prioris dignitatis placet. Immo potius ejusmodi viri in recompensationem exantlati laboris condigno honore, & præmiis afficiendi sunt, stante l. ii. ibi: qui palatio nostro adhæserint, nihilominus adesse sibi competentia privilegia glorientur, & aptius l. 14. eam legem, quam extraordinariis, sordidisque muneribus expressis vocabulis functionum, & insignibus dignitatum sine ulla ambage præscripsimus, ita circa eos, in quos nostra munera redundant, esse præcipimus servandam, ut iisdem beneficiis non quamdiu militarunt, sed quam diu Vixerint, perfruantur. cod. de excus. muner. huc facit: l. un. cod. de comit. qui provin. reg. Nec non c. 16. de R. I. in 6to. Tandem conclusionem probat ipsissima cit. l. 10. Cod. h. t. Ubi præfectorij, qui vel dimissi consules, vel prætores &c. sunt, & sola dignate splendent, immunes perdurant.

50 *Objectam l. 3. §. 3. resolvo, quæ loquitur de tali onere, quod sine honoris vel dignitatis gradu imponitur, & peractum, nè ullum quidem vestigium in onerato relinquit; quare tale munus, dum peragitur, ab aliis muneribus excusat, nè quis duplici onere gravetur, aliter se res habet in consiliariis, qui dimissi (ut superioribus l. l. demonstravi) eadem dignitate fruuntur, & consequenter etiam privilegiis.*

51 *Quod concernit consules municipiorem (priora enim de consulibus regie urbis, veteris, & novæ Romæ intelligenda sunt, cit. l. l. 10. & 11. item scabinos die Schepffen / aliosque civitatum præfectos, Richter und Rathsherrn / inspicere debet cuiusque loci consuetudo l. 5. §. 1. legem, id est consuetudinem, quoque respici cuiusque loci oportet, ff. de jur. immunit.*

52 *Palatinos excipiunt milites sagati, quorum alii sunt altioris, alij inferioris ordinis, & discescuntur in gregarios,*

rios, & egregios, five cæteris præfectos arg. l. 4. cod. de veste milit. lib. 12. tit. 40.

Gregarii rursus vel actu merentur, vel sunt emeriti, five, qui legitimo militiæ tempore impleto dimittuntur l. 2. §. 2. ff. de his qui notant. inf.

Militibus, qui actu merentur, præest generalis; sci-53 licet textus: l. 3. §. 1. ff. de mun. & honor. ubi bis, qui castris operam per militiam dant nullum municipale munus injungi potest, cui opportunè succurrit l. 10. §. 2. ff. de vacat. & excus. mun. quæ sic habet, necessitatem recipiendi hospitis æquè militi. ut liberalium artium professoribus remissam esse.

Sane! quis ab æquitate alienum putet? si qui sudoribus suis aliorum securitatem, atque otium sollicitant, ipsimet quóque in familiis suis ab omni molestia sint immunes, & tranquillitate gaudeant.

Hæc itaque de militibus actu merentibus Certa sunt,54 an etiam hujusmodi privilegia ad emeritos, qui aliàs veterani appellantur, extendentur?

Quod affirmat. l. ult. §. 29. ibi neque ab hospite recipiendo, neque à nave, neque à capitatione, exceptis militibus & veteranis, excusari possunt. ff. de muner. & honor. item l. 1. cod. quibus mun. excus. ii. qui post implet. milit. lib. 10. tit. 55. ubi unam domum onere suscipiendorum militum supervenientium liberam habent. Quod intellige de veteranis, qui impletis militiæ stipendiis dimissi, vel causaria missione honestè liberati sunt.

His tamen obstare video l. 11. ff. de vacat. & excus. mu. ubi dicitur, nec merita militiæ jure tribuere excusationem ab hospite recipiendo, & reclamation l. 18. §. 24. ibi: ab hujusmodi muneribus, neque primipilaris, neque Veteranus,

aut miles &c. excusatur ff. de muner. & honor. Quod attingit.

55 Imprimis cit. l. ii. oportet merita expletæ militiæ à meritis militiæ simpliciter, & absolutè consideratis discernere, prout arguit. l. i. cod. de excus. Veteran. Meritis expletæ militiæ tum aliquis juvatur, quando stipendia & militarem ætatem juxta legem, & morem antiquorum adimplevit, quæ pro instituto servij Tulli, & lege Grachana ab anno 17. ad annos 46. excurrerat, quamvis hoc in passu sub Augusto, Tiberio, aliisque Imperatoribus variatum fuerit.

Dein emeritis istis æquiparantur illi, qui legitimum quidem militiæ tempus non complêrunt vigesimum tamen annum militiæ excefferunt, & justâ causa v. g. finistræ valetudinis, vel recrudescentium Vulnerum, sacramento soluti fuerunt. l. 8. §. 2. ff. de excus. tut. Debuerunt verò in legione, aut vexillatione militasse, namqui in cohorte tantum militârunt, ab illis separantur & nè quidem munerum personalium vacationem habent. L. ult. cod. de his, qui non impletis stipend. &c. juncta l. 2. cod. de re milit. Ii verò, qui intrâ annum 20. dimissi, privilegia Veteranorum non consequuntur cit. l. 8. §. 3. ff. de excus. tut. Adeoque meritis eorum, qui ante 20. annum sunt missi. loquitur cit. l. 11. ff. de vacat. & excus. mu. altera sc. l. 18. §. 24. est capienda hoc sensu, quòd nec veterani, nec milites onere patrimoniali excusentur, nisi ab eo specialiter sint muniti. Jam

56 Si gregarii tantis prærogativis pollent, quis cogitet? milites egregios seu Præfectos militares deterioris esse conditionis, quorum plurimos etiam sua dignitas eadem immunitate condignatur, prædicta l. i. cod. quibus mu-

ner excus. bi qui post implet. Sc. lib. 20. tit. 55. cuius textus: iis, qui in locis versantur dignitate aliqua præditis suam immunitatem obtinentibus &c. & subjicitur ratio quod illa constitutio priora beneficia augeat, non minuat, idem probat. cit. l. 10. cod. h. t. ibi si quidem honore præditus excusationis jus habeat. Ist hæc, quæ de militibus exposui, dant locum

Quæstioni, an milites improprii, id est, Vasalli pa-⁵⁷rilis sint privilegij? & quamvis illi *tit. 23. §. fin. lib. 2. feud.* Usufructuariis comparentur, qui haud dubiè (ut supra conclusi) metatoria onera subeunt, quare paritatis ratio vasallos quóque eò adstringere videtur.

Attamen, excepto supremæ necessitatis casu, vasallos immunes judico, motus hac ratione, quod vasallus domini infeudantis subditus non sit, & tantum ad servitia personalia domino præstanda obligetur, adeoque alio, id est, duplici onere contra *l. 34. §. 5. ff. de legat. 2.* eum gravare nefas esset. *Besold. tr. de jurisdict. Rom. Imp. n. 20. fol. 61.*

Vasallus quidem usufructuario comparatur, sed non ut sic, & adæquate, verum secundum quid, & inadæquatè cum illum quoad jura aliquot parasangis ante vertat, & cum usufructuario comparatio non plus importat quàm dominii directi exclusionem, seu quod vasallus vi dominii utilis instar usufructuarii commoda rei feudalis percipiat. Ad hoc.

Cum jura vigilantibus sint scripta, Ulp. in *l. 6. §. 58*
7. & scævola in l. 24. ff. quæ in fraud. credit. Nec silent silentiarij, eò sic appellati, quod ad fores principalis palatij silentium curârint, ibique excubuerint, & audientiam fecerint *Priss. de V. S.* Horum plerumque 30. ordinariè numerabantur, divisi in 3. curias, ita, ut singulis

lis 10. decurio unus præficeretur, hi demum inter alia privilegia etiam immunitatem à metatis sibi vendicabant, postquam per 30. annos inculpatas excubias peregissent. *l. 3. cod. de silentiar. & decurion. &c.*

59 Hæc de immunitate metatoria personali, id est, quæ principaliter personarum intuitu conceditur, dicta sufficiant nunc ad realem, & quidem universalem, quæ sine intuitu, personæ, ferme rebus datur, pennam declino. Et certo vix non tonsoribus, & lippis notum est, quod agricultura specialibus præsepta sit privilegiis, ut legere datur in *Jur. Can. C. ult. §. de treug. & pac.* & *Jure Civili l. 7. item auth. agricultores. C. quæ res pignor. oblig. his infervit tot. tit. cod. ne rustici ad ullum obsequium devocentur.*

60 Verùm his omnibus missis solùm hic immunitatem, quæ generaliter in omnibus prædiis rusticorum radicatur, inquiram, imperante *l. 5. cod. h. t. ubi devotum sc. subditum fidelem, lieben Getreuen / possessorem* id est agrorum, *arg. l. possessores 12. cod. de fund. patrim. ab omni inquietudine*, puta metatoria imprimis, argumento à rubrica, sub qua lex posita est, desumpto, *liberamus, primò igitur omnium ad nullum prædium* (en prohibitionem legis] *publicum, vel privatum domûs nostræ*, alij enim sunt fundi, qui ad rem privatam principis vel ad domum divinam, aut rempublicam pertinent, *arg. l. cod. de privileg. domûs august. & rei privat. vel cujuscunque juris*, etiam privati & singulorum, *ullus metator accedat, si à quoquam fuerit designatus*, sequitur nunc remedium adversus attentata militum, *licentiam enim domino, aëtori*, intellige procuratorem seu actorem prædij den Mayr / *arg. l. 16. ff. de institor. act. ipsique plebi, seu agricolis*, aliàs tò plebs ci-
ves tantùm denotat juxta, *l. plebs 238. ff. de V. S. serenitas*

ritas nostra commissit, ut eum, qui præparandi hospitij gratiâ ad possessionem, id est prædia, venerit, expellendi habeat facultatem, sicut etiam principes adversus nocturnos depopulatores tutelam propriam provincialibus admittunt, l. 1. & 2. cod. quando liceat unicuique sine iudice &c. nec crimen aliquod v, g. violentiæ in personam publicam exercitæ, rebellionis contumaciæ, pertimescat, cum sibi arbitrium ultionis suæ sciat esse concessum &c. Nimirum, auctoritate, & consensu Principis, ideoque lege permittente, simplex agricola ipse sibi iudicem agit. L. 4. cod. ad l. Jul. de adult. Nec non poena contra mox cit. l. 5. aliquid attentantium, immediate subjungitur, hisce administrantem verò, puta magistros officiorum, & similes, ejusque officij proceres, intellige magistratus majores cohortales &c. quorum præceptio inhibitam personam, sc. metatoris vel militis, ad agrum aliquem destinaverit, sive immisserit, in tempus proscribi debere censuimus, id est, temporali relegatione puniri. l. 7. §. 2. & seqq. ff. de interdict. & relegat. Quamvis aliàs nomine proscriptionis deportatio communiter denotetur, rubrica & l. 7. cod. de bonis proscript, ibi enim expressè bona publicantur hìc autem determinatio temporis, sc. in tempus proscribi generaliorum acceptionem videlicet relegationis, meretur.

Tandem prædicta l. 5. hospitalitatem quadantenus sive hospitium sat temperatum in domibus rusticolarum admittit, lege textum, solam sanè hospitalitatem, seu nudum hospitium, & si qualitas domus ferat, juxta dimensionem l. 2. cod. h. t. sub hac observatione concedimus, ut nihil ab hospite, id est agricola, quod vel hominum, vel animalium pascuis necessarium creditur, postuletur, hìc abrogatur salgamus, vulgò les services, omniumque sit acceleratum iter,

atque continuum, nec ulli liceat residere, five non bis pernoctet ne diuturnitas commanentium ulla ex parte prædium, seu villam, vexet, subjectâ poenâ, decem etiam librarum auri multa ferietur, quisquis administrator, rogator, apparitorve ullus. militans scilicet, vel iter agens ullo in loco aliquid ab hospite postulaverit. &c.

Hodie moderamen hujus legis (ut jam memini) vix obtinet, & videtur tum vel maximè floruisse, cum mansiones (de quibus supra) veteribus in usu fuissent, ad quas viatores interventu noctis recipiebantur *Peinius lib. 12. cap. 14.*

Rationem verò tam severi interdicti, ne milites quid exigant, in concussionis metu positam arbitror, parùm enim preces potentiorum à Violentia distant,
Et quasi nudato supplicatense potens.

62 Universali proxima est immunitas realis particularis, quæ non tam urbo, idest aratro, vel ruri. *l. 239. §. 6. ff. de V. S.* quàm urbi familiaris est. Enimvero dantur in urbe, vel loca religiosa, vel profana, illa intuitu religionis, hæc privilegio dignitatis à militari inquietudine liberantur, *l. 10. cod. de sacrosanct. eccl.*

63 Loca religiosa hîc latiùs leguntur intelligunturque ea, in quibus pietatis, vel misericordiæ opera exercentur, illius generis sunt templa, oratoria monasteria, hujus verò sunt orphanotrophæa, nosocomia, ptochotrophia, aliàque loca exercendæ misericordiæ dicata, *Decian. lib. 6. tr. crim. cap. 25. n. 17.* quæ omnia vi superius citatæ authenticæ item nulla *cod. de Episcop. & Cler. & lib. 1. cod. eod.* Metatorum onere eximuntur.

64 Immo ad hæc pertinent etiam Synagogæ Judæorum *l. in Synagogam 3. cod. de Judæis.* Et subjungitur ratio,

tio, quod privatorum domus, non loca religiosarum habitationum hospitibus deputanda sint. *cit. l. 3.* Quamvis obstare videatur *l. 5. vers. hæreticorum conventicula, quæ ipsi audacter ecclesias nuncupare conantur cod. de hæreticis.* Unde eruitur Synagogas Judæorum ecclesiis, & locis religiosis annumerandas non esse, & ecclesiis orthodoxæ religionis tantum dicta privilegia videntur concessa. *l. 12. cod. de sacros. eccles.* ut brevis sim, hoc tantum ex adductis colligo, quod si generaliter ecclesiis quid immunitatis indulgeatur, ea ad synagogas Judæorum non extendatur, secus esset, si specialis constitutio reperiretur, quæ synagogas utpote religionis qualitercunque in republica toleratæ protegat, ut *hic cit. l. 3. & 14. cod. dict. tit.*

Post hæc prodeundum est ad profana, quæ tum in publica, tum privata dispertiuntur.

Publica sunt v. g. prætoria judiciis exercendis destinata, item palatia Principis.

Prætoria igitur, sive illæ ædes publicæ, Rath: und Richt: Häuser / in quibus præfides, atque prætores non tantum Jus dicere, sed & habitare solebant, gaudent immunitate metatorum. *l. 3. C. b. t. ibi: cunctos judices scire volumus à prætoriis ordinariorum judicibus præsentibus abstinendum esse.* hanc legem taliter exponendam censeo, quod rectoribus provinciarum quidem, nec non vicariis illustrissimæ præfecturæ dum provincias circumeunt, juxta *l. ult. Cod. de offi. rector. provin.* in civitatibus prætoria, atque sacra palatia tanquam competentia sibi hospitia intrare fas sit, sed tum, cum illa ab ordinariis judicibus occupata non sunt, ut mox *cit. l. 3. vers. à prætoriis ordinariorum Judicibus his præsentibus abstinendum esse:* Ratio iterum in promptu est, sc. ut negotia justitiæ sine tumultu

multu tractari queant, *arg. l. 7. Cod. de operibus publ.* haud aliter immunitate istâ vel plurimùm gloriantur ædes palatinae, sive palatia summorum Principum *l. unic. Cod. de palat & domi. domini. lib. 11. tit. 76. ibi: consecratas nobis ædes, id est inclyta palatia ab omni privatorum usu, & communi habitatione excipimus*, causam hujus demum privilegii ex paulò antè adductis collige, quia non minùs principes negotiis justitiæ, utilitatisque publicæ distrahuntur ac ipsi præfides, & judices.

66 Quare nunc à publicis ad privata, cùm & fabricenses, seu armorum fabri, die Wassen-Schmidt/ qui in publicis armificatoriis deputati sunt, *nov. 85. cap. 1. ut operam publicis utilitatibus necessariam exhibeant, l. 5. §. 12. ff. de Jure immunit.* quoad domus suas privatas eodem privilegio juvantur. *l. 4. C. b. t.* huc pro variorum locorum consuetudine & statutis referunt aliqui molendina. *lege Codicem Austriac. litt. M. fol. 17. part. 2. Mühlen seynd des nen Kriegs-Rechten nach / und Krafft dieses Kaysersl. Generals von Einquartirungen befreyet.* Ejusdem farinae sunt teste *Besold. in thesaur. pract. verbo Burgsrid / die Alpotecken / Eisen-Hammer / Salz- und Erz-Hütten / Schmidten / und andere gefreyte geist- und weltlicher Persohnen Häuser / 2c. idem ratione deren geist- und weltlichen Frey-Häusern obtinet in Austria inferiori: vide Quartiers-Ordnung fol. 192.* Hisce tum de personali, tum reali immunitate evolutis moventur aliqui, &

67 Quærunt, an immunitas metatorum saltem non etiam ad magistratus municipales (ut suprà jam memini) ad viduas, orphanos, seu pupillos, puerperas, obstetrices, hominésque senectute eviratos &c. porrigenda veniat?

Primò: magistratibus municipalibus patrocinator *l. 21. Cod. de decurion. lib. 10. tit. 31. ubi: curiales omnium civi-*

civitatum nullam pro re privata nostra debent inquietudinem sustinere, nec hujusmodi oneribus velut extraordinariis occupari, quoniam satis est, si civitatum munera per eos congruè compleantur, huic subvenit. l. pen. Cod. de susceptor. Verum quia cit. l. 21. hunc sensum fovet, quòd decuriones civitatum, & municipiorum munera tantum pro re privata sc. patrimonio principis, aut domo dominica sustinenda, nè quidem prætextu extraordinariæ collationis, nullatenus subire cogantur, & dicta l. penult. solum munera personalia excutiat.

Affero magistratus municipales Jure communi ab onere metatorum, utpote totum publicum concernente immunes non esse. 68

Idem intelligo etiam de viduis, quæ etsi radiis maritorum (donec ad alias nuptias non transeunt, fulgeant, & quasi matrimonium durare videatur, hoc tamen privilegiis duntaxat honoris, & fori tribuendum existimo.

Quare pro argumentis contrariis v. g. l. 8. & 9. ff. de senator. & l. 13. Cod. de dignitat. cum l. 9. Cod. de incolis, item l. 2. §. ult. cod. de episc. & cler. distinguam necesse est, vel privilegia conceduntur maritis officii, dignitatis, aut functionis intuitu, vel sola nobilitatis contemplatione. Primo casu, nisi specialiter viduis prospectum sit, ut l. 10. Cod. b. z. non transeunt, durant tantum, donec mariti vivunt. l. 13. cod. de excus. mun. altero casu transeunt, durantque, quousque viduæ permanferint, cit. l. 13. & 9. Cod. & l. 8. ff. de senator. sic loquor, ratione immunitatis metatoriæ, etiam de pupillis, obstetricibus, seniculis &c. innixus huic principio generali, quòd ii, qui speciali lege ab oneribus patrimonialibus immunes non sunt, illa subire teneantur. arg. l. 2. & 3. Cod. de mun. patri. atqui prædictæ personæ specialiter exemptæ non sunt, ergo: quod

probat l. 5. neque tempore ætatis, neque numero liberorum à muneribus, quæ patrimoniorum sunt, excusationem quis habere potest. Cod. de mun. patri. & confirmant l. 7. & 9. cod. ubi nec minores, nec mulieres excusantur. Nihilominus prudentis metatoris esse reor, si ejusmodi personarum gratiâ inter milites inducendos discrimen faciat.

69 Assertioni, quâ immunitatem metatorum à Principe condonari statui, non nulli resistunt, eò, quod talis immunitas bono publico adversari, & consequenter nullius momenti esse videatur, *Lege tot. tit. & in specie l. ult. Cod. si contra Jus, vel utilitat. publ. & C. cum ordinem 6. de rescript.*

Præprimis verò citant Apostolum *Epist. 2. ad Corinth. c. 8. vers. 13. non enim, ut aliis remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate in præsentì tempore, vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestra inopiæ sit supplementum, ut fiat æqualitas sicut scriptum est.* Hisce verbis inhiberi putant, nè quis cum præjudicio, & aggravatione onerum proximi, suum, suorumque emolumentum privatim quærat, sed ut in muneribus, sive oneribus publicis æqualitas servetur, & nemo, dum alii quiete gaudent, molestiis afficiatur, cum obvietur amorì proximi contra dictum Apostoli, *Epist. 1. Corinth. c. 13. v. 5. charitas non quærit, quæ sua sunt. nec non ipsissimum Jus naturæ vim pati existimant, cujus summa ratio nil nisi æqualitatem sapit, juxta illud Matth. 6. 7. v. 12. omnia ergo quaecunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis, hæc est enim lex, & propheta, cui innititur l. 1. ff. quod quisque Juris &c. ubi in- & æqualitatis discernendæ gratiâ causam alterius ex propria causa metiri jubemur, num idem Jus in nos, quod in alium exerceri decernimus? idem *Leo Imp. in l. un. Cod. de thesaur. & Ulpianus in l. 4.**

L. 4. in fin. ibi: in summa quoque æquitatem ante oculos habere debet judex &c. ff. de eo, quod certo loco dari oportet, animis duxerunt. Accedunt præterea rationes politicæ, quæ sunt, quòd inter cives societas quædam intercedat, & sic æquali vinculo reipublicæ obligentur, & dictat naturalis æquitas, periculum commune ab omnibus esse præstandum, cujus propulsionem, si qui viâ immunitatis subterfugiant, non nisi dissensionibus, seditionibúisque portas aperiunt, & odia subditorum agminatim in principes provocant, Boccalin. centur. 1. Rag. 6. & 11.

Præteribo ea, quæ sunt Juris nostri, quòd onera publica civibus pro quantitate bonorum imponit *L. 1. & quidem omnibus L. 2. Cod. de mun. patrim.* & hunc in finem commendat æqualitatem *Lex 7. ubi: circa omnes igitur par, & æqualis illationis forma teneatur. Cod. de annonis, & tributis, quare odit immunitatem. L. 19. ibi: vacuatis rescriptis, per quæ munerum civilium non nullis est vacatio præstita, omnes civilibus necessitatibus aggregentur &c. Cod. de decurion. ejusdem sensus est, L. 9. immunitates specialiter data in functionem pristinam redeant. Cod. de agricolis, & censitis. nec dissentitur L. 2. Cod. de quibus mun. vel præstat. nemini liceat se excusare, ubi: nec Lege pragmatica, nec divina adnotatione sacræ oraculo excusatos volunt Impp. Theodos. & Valent. & pro coronide principaliter huc facit rubrica Codicis de immunitate nemini concedenda.*

Ista licet moveant, attamen defendo, immunitatem metatoriam à Principe posse concedi. *L. un. cod. de bis, qui à Principe vacat &c. l. 2. in fine, l. 11. & 12. item l. fin. cod. de excusat. muner. l. grammaticos final. cod. de profess. & medi. l. sunt munera 11. ff. de vacat. & excusation. l. un. cod. de vacat. mun. publ.*

Nec

Nec defunt rationes, vi quarum aliquibus, quas superius recensui, immunitas confertur, sunt enim personæ, quæ noctu, diuque bono publico, suis interea domi neglectis insudant, modicam aliquando pensionem ferentes, dum alii sua interim privata emolumenta conquirunt, & abdomini domino serviunt; idcirco æquissimum iudico, ut talium personarum officii onus ex aduerso in aliis oneribus supportandis subleuetur, & bene alibi meritæ, hinc sollicitudinis suæ compensationem recipiant, auctoritate *L. 5. §. 3. ff. de jure immunitat.* ubi: *nam remuneranda pericula eorum, quin etiam & hortanda præmiis merito placuit, ut, qui peregrè muneribus, & quidem publicis cum periculo & labore fungentur, à domesticis vexationibus & sumptibus liberentur.* idem repetit Justinianus in *L. 3. in fin. cod. de quadr. præscript.*

71 Argumenta contraria in effectu non contrariantur, &

Primò dictum Apostoli non indistinctè, & sinè mica-
salis immunitatem absorbet, aliàs hoc modo quæque
privilegia uno ictu rescanda forent: Apostolus quidem
monet communem sollicitudinem, ut & proximi commo-
dis studeamus, *c. 2. ad Philipp. vers. 4. & cit. Epist. ad Corinth.*
sed idem declarant aliqui, & præprimis Huunius *ex epist.*
2. ad Corinth. vers. 8. sic nimirum aliis benefaciendum
esse, nè nobis interim, nostrisque aliquod luculentum
damnum afferamus. *arg. l. 6. cod. de servitut.* Et consilium
Apostoli obtinet tum, cum cætera sunt paria, nullatenus
verò: ubi intercedit notabilis personarum inæqualitas ra-
tione statûs, dignitatis, conditionis, functionis, & officii;
nec obviatur amoris proximi, contra illud: *charitas non*
quærit, quæ sua sunt, Epistol. 1. ad Corinth. c. 13. vers. 5.
hoc enim solummodò vult, nè proximum ideo amemus,
ut

ut aliquid ab eo consequamur, sed tantum propter Deum, inde tamen non sequitur, ut nobis neglectis aliena promoveamus, cum ordinata charitas à se ipsa incipiat. *Baldus & cit. l. 6. cod. de servit.* Jus naturæ commendat tum æqualitatem absolutam, tum comparatam seu respectivam, illam in æqualibus personis, istam in inæqualibus. Edictum verò quod quisque *Juris* oppositum est tantum injustis petitionibus & impetrationibus coercendis, & nullatenus beneficiis ex merito & condigno indultis. *arg. l. 8. de prætor stipulat.* Et verum quidem est, quod cives quasi ratione societatis ita complicati sint, ut ejusmodi immunitas inter illos vix locum habere possit, attamen nec à Jure, aut æquitate abhorret talis immunitas intuitu operæ ac industriæ, alicui concessa; cum societatem uno pecuniam conferente, aliò operam posse contrahi magis obtinuisse patet. *ex l. 1. cod. pro socio.* Et plerumque opera supplet, quod per comparisonem patrimonij deest, *l. 5. §. 1. & l. 29. §. 1. ibi: plerumque enim tanta est industria socij, ut plus societati conferat, quam pecunia, ff. pro socio.*

Nec obstant citatæ *L. l. 1. & 2. cod. de mun. patr.* Ubi pro facultate possessionum omnibus realia munera impendent, intellige, nisi speciali privilegio excusentur, *arg. l. 1. in fine cod. de rebus cred. & quamvis l. 3. cod. cit. tit. de muner,* etiam illos qui immunitatem consecuti sunt, metatis oneret, cogitandum est, quod citata lex loquatur de immunitate generaliter concessa, cujus nomine onera tantum personalia seu corporalia censentur remota *l. 10. ff. de vacat. & excus. muner.*

Quare, ut doceamus immunitatem metatorum oportet, specialissimè à principe sit indulta *cit. l. 10. §. 2. ff. de vacat & excus. mun.* quam magis declarat *l. 11. ff. eod.*

vers. hospitis suscipiendi munus, nam nec bujus quisquam excusationem præter eos, quibus principali beneficio concessum est, habet.

Nec non longe aliter interpretanda est citata. *l. 7. cod. de annonis, & tributis*, quæ se refert tantum ad privatos, videlicet exactores collectarum, qui propria auctoritate aliquem in suis tabulis immunem profiteri nequeunt; at cælô diversa res est in numine, sive majestate principali, quæ cum vi Juris sui positivi metata imponat, ea quôque datâ causâ remittere potest.

Ejus enim est sustulisse, cujus est legem tulisse, *arg. l. 35. ff. de R. l. Pariter cit. L. l. 19. cod. de decurion. & l. 9. cod. de agricol. & censitis.* Loquuntur de privilegiis à magistratu municipali, vel à Principe simpliciter concessis, non verò de illis, quæ specialiter à principe sunt indulta. Item adducta *l. 2. cod. de quibus mun. vel præst. nemini &c.* Eò trahetur, quò suprema necessitas, quæ prorsus nulli privilegio parcat, appellat, sicut ab initio hujus tituli asserui, quod omnia privilegia etiam ecclesiis inscripta extremæ necessitatis tempore sint cassa & irrita. Ultimo tandem rubrica, quæ est, *de immunitate nemini concedenda*, cum illis titulis & legibus, quæ immunitatem legitimè impetratam jure merito sustinent, sic reconciliari debet, quòd ea, licèt generaliter sit concepta, solummodo erubescat immunitatem illegitimam, quando sc. officiales propria auctoritate aliquem immunem scribunt, aut subdolam, fraudulentam, atque prohibitam, declarante *l. 1. cod. ejusd. tit. in verbis: Si cujusdam fraude, ambitu &c.*

Dicta igitur de immunitate à Principe, & quidem in gravamen aliorum concessa procedunt, si justa causa subsit aliter se res habet, dum princeps pro lubitu sine
justa

justa causa alicui immunitatem simpliciter communicaret, eo enim casu immunitas data verget in præjudicium principis, non in odium privati, nisi ex certis clausulis enixa principis in gravamen tertij concedentis voluntas appareat.

Titulum hunc claudit resolutio dubij, quod est, 72
quia præscriptionem inter modos acquirendæ immunitatis recensui; utrùm immunitas præscribi possit? & negandum videtur ex ratione, quòd

Primò sit contra utilitatem publicam (ut ex titulo 2. patet) adversus quam præscriptio non currit. arg. l. 10. cod. de sacros. eccles.

Secundò contra functiones publicas, prout est officium militis suscipiendi non admittitur præscriptio l. 6. cod. de præscript. 30. vel 40. ann.

Tertio apertè repugnat L. 6. ibi præscriptio temporis Juri publico non debet obistere cod. de operibus publ. Et

Quarto juxta doctrinam Anchorani in clementina 1. de jure Patronatûs, nec Imperator in præjudicium rei publicæ cuiquam remittere potest. Præterea

Quinto Jus Canonicum testatur, quod jus procuratoris, & onus, quod visitationi (ut in tit. 1. deduxi) cohæret, præscriptione aboleri non possit. C. 11. §. de præscript. & c. 16. eod. Procuratio verò cum metatis affinitatem constituit. Attamen

Ut ut hæc immunitatem onerent, contrarium suadet 73
illud DD. Procardicon, quod omnia privilegio concessibilia, sint & præscriptibilia. Modest. pist. consil. 4. n. 30. vol. 1. Schrader de feud. p. 10. n. 238. Knichen de Sax. jure provoc nescio. verb. jus C. 1. n. 121. Paris enim potentia est consuetudo, vel præscriptio cum privilegio L. 3.

§. ductus aquæ 4. ff. de aq. Cottidian. & æstiv. l. ult. ff. de aqua pluvi. arcend. Item consuetudinis & præscriptionis circa acquisitionem libertatis à munerum præstatione eadem est virtus *L. ult. cod. de fund. patri.* idem vult *L. 7. vers. secundum veterem consuetudinem ab omni munere immunes esse cod. de excus. mun.* Sed ex superioribus patet, immunitatem privilegio principali posse acquiri, *Cit. l. 11. ff. de vacat. & excus. mu.* Ergo & præscriptione.

74 Argumenta contraria hac mente intelligo, & imò: *cit. l. 10.* loquitur de eo casu, ubi inevitabilis & extrema necessitas urget, quare observatio privilegij absolutè vergeret contra utilitatem publicam, & sic privilegium præsumitur ob & subreptitium, ut mox subjuncta *l. 11. eod.* arguit. Noster autem sermo non est de casu absolutæ necessitatis, neque de privilegiis, quibus præstantior ipsa præscriptio habetur. *Cravett. de antiquit. temp. p. 1. vol. 1. n. 43. Ludov. Molina Jesuita, de majoritat. disput. 584. n. 3. eò,* quod non tantum principis, sed omnium statuum consensu sc. tacito præscriptio inducatur.

Dicta *l. 6.* id unum vult, quod iis non præscribatur, quæ in signum veræ subjectionis, & universalis dominij debentur, aliter sentit de illis, quæ in signum singularis privilegij Imperatoris sunt, ut e. g. vectigalia, collectæ, &c.

Altera *l. 6. de oper. publ.* Excludit solum præscriptionem longi temporis. *Arg. Nov. 30. c. 7. & l. 2. cod. ne rei domin.* aliàs offenderetur *l. 4.* ibi nullumque Jus privatum, vel publicum in quacunque causa, vel quacunque persona, quod prædictorum 40. annorum extinctum est jugi silentio, moveatur, *cod. de præscript. 30. vel 40. annor.* Et quod Imperator in præjudicium reipublicæ, vel tertij cuiquam onus publicum remittere non possit; trans-

transmitto, folùm ingemino, quod præscriptio v. g. immemorialis privilegio fit præstantior ex ratione superius allata.

Inter procurationem verò & metata *tit. 1.* differentiam adduxi, immo dixi procurationibus juxta consilium tridentinum præscribi.

Quantum verò temporis ad ejusmodi præscriptio-⁷⁵ nem requiratur, variant Doctores, aliqui arbitrantur sufficere præscriptionem 40. annorum per *l. ult. cod. de fund. patr.* Alij desiderant tempus immemoriale *l. ult. cod. de rei privatae.* Non nulli medium eligunt, & distinguunt sic, vel præscribens nititur solo temporis cursu, & tum requiritur tempus immemoriale *d. l. ult. de fund. rei privat.* ibi *excepto vetustatis auxilio*: hìc licet aliqui per vetustatem quadragenariam præscriptionem interpretentur, at tamen, cùm res dubia sit, communio-rem, & famosior-rem significationem sequuntur, *arg. l. 69. ff. de legat. 3.* nimirum tempus immemoriale; vel præscriptio currit innixa causæ alicui, ex qua superioris consensus conjicitur, & quadragenarium tempus sufficere statuunt.

TITULUS OCTAVUS ET ULTIMUS.

De bujus immunitatis interpretatione, usu & amissione.

SUMMARIUM.

1. *Quid, & quotuplex interpretatio sit? item à quo ea fieri debeat.*
2. *Subdivisio illius.*
3. *Officium interpretis.*
4. *Qualis in obscuris & ambiguis.*
5. *Quid juris? si mos privilegiantis sit diversus à consuetudine regionis.*
6. *Limitationes aliqua circa interpretationem, en unam & alteram regulam!*
7. *Quando significatio impropria locum habet?*
8. *An particula Et in privilegiis copulativè vel disjunctivè accipienda? distingue.*
9. *De interpretatione simplici, declarativa seu autentica, ejusque definitione.*
10. *Circa hanc dubium movetur:*
11. *Interpretationi quamvis duræ standum est.*
12. *De interpretatione extensiva.*
13. *Ut species sub genere, ita omnis casus, cui militat eadem ratio sub privilegio continetur.*
14. *Quando locum habeat? traduntur quædam regulæ.*

15. à Persona tamen ad personam, nisi privilegii usus inanite-
tur, non fit extensio.
16. De interpretatione restrictiva.
17. Quo casu ista obtineat?
18. De interpretatione correctiva.
19. Immunitas onerum publicorum simpliciter concessorum intel-
ligitur tantum de personalibus sive corporalibus, atque
extraordinarius.
20. Ideo philosophi etsi ab omnibus muncibus publicis exci-
mantur à realibus tamen, excepto onere metatorum,
immunes non sunt.
21. In dubio immunitas hæc præsumitur personalis.
22. Secus est, si causa privilegii sit expressa.
23. Nec non si conjecturæ vel præsumptiones realitatem privi-
legii commendent.
24. Immunitas ex contractu descendens ad contractum alium
non trahitur.
25. Immunitas tamen præscriptione acquisita realis putatur.
26. Idem obtinet circa immunitatem remuneratoriam.
27. Notetur, quod immunitas hæc simpliciter concessa in præ-
judicium concedentis non tertii sit explicanda.
28. An immunitas hæc indefinitè & simpliciter bonis vel adibus
concessa ad futura bona extendatur, lege arg. contraria.
29. Affirmativè decido.
30. Contraria resolvo.
31. De usu hujus immunitatis tum ex parte concedentis cum
impetrantis.
32. De amissione hujus immunitatis.
33. Primores civitatis à metatis liberæ recipiendo milites singu-
lis non præjudicant, vide arg. contraria.
34. Quæ resolvuntur.

35. *Quanto temporis spatio immunitas per non usum vel usum contrarium amittitur?*
 36. *Immunitas ad beneplacitum principis concessa morte concedentis non expirat.*
 37. *Arg. contraria solvuntur.*

Cum in præmisso titulo exposuerim, quæ & quotuplex immunitas hæc sit, item quomodo illa acquiratur, quibûsque competat, expedire judico ea, quæ de illius interpretatione sunt, imprimis eviscerare;

I Et quod respectat interpretationem, circa eam animadvertatur, quid, & quotuplex sit, item à quo ea fieri debeat?

Ideo juxta *Sebast. medices tr. de leg. & statut. p. 3. qu. 16.* Eam definitio, quod sit orationis obscuræ declaratio, vel juxta *Hahn ad Wesenb. tr. de LL. n. 8. congrua verborum expositio.* Hæc iterum est varia;

Aliam dicunt usuaalem, quæ ex consuetudine, sive jure, quo civitas in ejusmodi casibus retro usa fuit, depromitur. *L. 37. ff. de l. l.* hinc consuetudo est optima legum interpres, juxta *cit. l. 37. & l. 38. eod. c. 8. §. de consuetud.*

Aliam doctrinalem, quæ assessorum, vel doctorum peritiâ, facundiâ, & subtilitate nititur, *L. unic. cod. de profess. qui in urbe constantinop. &c. L. 1. ff. de offi. assess.*

Hæc toties locum habet, quoties privilegiorum obscuritas, ex certis, minimèque dubiis rationibus, & adminiculis rectæ interpretationis declarari, ac plane removeri potest. Quæ duplex est, puta: certa, sive necessaria, dum ea legum authoritati, earûmque rationibus in-

inhæret *L. 2. §. 5. ff. de O. I.* Indè axioma sonat, quod una lex in alia sui interpretationem sæpè inveniat. *l. 26. & seqq. ff. de ll.* vel est probabilis, quia ex probabili ratione, aut alterius Doctoris sententia deducitur, hæc suos pro argumentorum, & rationum pondere, è quibus descendit, gradus relinquit, ità, ut probabilem, non etiam necessariam fortiatur auctoritatem, nisi esset recepta, vel à legislatore confirmata, & tum legi æquivaleret.

Aliam authenticam, quæ oraculo Principis emicat *l. 1. & 9. Cod. de ll.* ad hanc provolamus, dum legislatoris, seu privilegiantis mens nequaquam ex verbis legis, vel privilegii investigari potest, *cit. l. 9. & fin. Cod. dict. tit.* ergo deficiente usuali, nec subsistente doctrinali tandem ad interpretationem authenticam confugimus. *cit. ll. Cod. de ll.*

Hanc divisionem insequitur denuò alia, quæ declarativa sive simplex, extensiva, restrictiva, item correctiva dicitur. Itaque priusquam de singulis in specie differam, quædam in genere de modo interpretandi privilegia, præmonebo.

Ut ergo interpres probè officiò suò fungatur, necesse est, omnem obscuritatem, quæ in verbis privilegii occurrere potest, exactè remove, quod fiet hoc modò, si privilegium obscuritate involutum sæpiùs relegat, illudque animi perspicacitate rimetur, singula verba, & sententias, seu res enucleet, & præprimis verba, cùm ea sint animi, & voluntatis notæ (prout *l. 7. §. Servius 2. ff. de supellect. legat. notat.*) examinet, & in dubio, quoad possit, verbis inhæreat, *l. 1. §. 20. ff. de exercitor. act. l. 21. ff. de testam. milit.* nec à proprietate verborum recedat, *l. 9. ff. de legat. 3.* sicut enim facies è speculo, ità ex qualitate verborum mens privilegiantis rejicitur, & absit præsumptio, quòd in bono viro mens à verbis sit aliena, *l. nepos*

125. ff. de V. S. omne enim verbis expressum antea cogitatum intelligitur. cit. l. 7. §. 2. id Tubero ff. de supellect. legat. Quare sudori parcat interpretes, si aliunde tam aperta foret mens privilegiantis, ut voluntatem ejus assequi valeamus. arg. l. 12. 21. & 22. ff. de rebus dubiis. Radicem verò obscuritatis legalis rispatur Aristoteles lib. 1. c. 1. de reprehens. Sophist. quæ est, quòd unum nomen, vel eadem oratio plura sæpè denotet, unde facilè dubitamus, quâ significatione privilegians loquatur; contingit verò ex eo, quòd una vox plurium significationum sit, quia res plures, quàm voces. arg. l. 10. & 12. ff. de ll. inveniuntur, & res apud omnes eadem persistunt, voces autem variant. Velim igitur notes! quòd verba eodem modo, quo à privilegiantem prolata sunt, exaudiri debeant. l. 50. §. fin. ff. de leg. 1. atque ex hac lege 50. præscribunt regulam

4 Primò: quòd in obscuris, & dubiis semper consuetudo loquentis ipsius; deinde loci vel civitatis, post hæc regionis vel reipublicæ, postremùm totius nationis inspicienda sit, nec non attendatur, an privilegians sit peritus, vel imperitus, ille sermonem vulgi, iste eò modò, quo peritus usurpare intelligitur.

Secundò in ipsissimis ambiguis distinguendum esse docemur à Bartolo ad l. omnes n. 18. ff. de J. & J. & quidem utrum verbum aliquod plures habeat significationes proprias, an verò unam naturalem, seu propriam, vel etiam impropriad. Primo casu illa significatio eligatur, quæ substratæ materiæ aptior convenit, arg. l. 4. ff. de usur. quemadmodum si in contractu empti & venditi forsan per stipulationem adjiciatur, ut res *detur*, quod dominium transferre significat, idem est, ac si diceretur, ut res *tradatur*, id est possessio transferatur, ad quam venditor, si rei dominium non habeat, tantùm tenetur; quia verosimile

mile est, quòd venditor non plus promiserit, quàm ex natura contractûs, seu iudicio venditi præstare compellitur *cit. l. 4.* Posteriori casu verba capienda sunt secundum propriam significationem. *l. non aliter 69. ff. de legat. 3. l. 8. ff. de aur. & arg. legat. l. 6. ff. de præscript. verbis.* propriæ autem significationis vim à communi usu loquendi trahimus. *L. 52. §. 4. ff. de legat. 3. & eit. l. 69. eod.* Sed

Quid Juris est? si mos privilegiantis loquendi sit, 5
diversus à consuetudine regionis, respondeo magis inclinari oportere in morem privilegiantis, quàm regionis, ex ratione, quia ea, quæ magis sunt specialia, attendi debent. *L. 15 servo manumisso. ff. de peculio legato.* Vocabuli autem proprietas durat, quousque vocabuli usus, & consuetudo; ideòque si omnes, vel major pars voce metaphorica, tanquam naturali, & propriâ utatur, metaphora erit eadem, quæ proprietas vocis, reflectere nos tamen debemus ad tempus concessionis, num vox etiam tunc hujusmodi significationis fuerit.

His cognitis: neminem latet vix ullam regulam dari 6
siné exceptione, quare & hæc limitatur,

Primò: nisi privilegium servatâ proprietate vocis virtute & effectû omninò destitueretur, in quo nec verbum supervacaneum sit. *arg. l. 1. §. hæc autem verba ff. de petit. hæred. & gloss. ad l. 4. ff. de usur.*

Secundò: nisi privilegium favori datum in odium privilegiati retorqueretur, privilegiis enim adjuvari, non decipi oportet. *L. 17. §. 3. in fin. ff. commodati. l. 25. ff. de ll. l. 6. Cod. de ll. c. 61. de R.J. in 610.*

Tertiò: nisi valde ingens præjudicium tertio inferretur, *grammat. decis. 103. n. 237.* in dubio enim princeps non censetur alterum velle gravare.

Quartò: nisi injustitiam, atque absurditatem sapiat, *l. scire oportet. 13. §. 2. ff. de excus.*

Quintò: vel ultra intentionem concedentis insigne quid operetur. *Berlich. decis. 15. n. 5.*

7 Quod concernit significationem impropriam, ea locum habet toties, quoties mens concedentis alia apparet, quàm verborum proprietas suadet, aut si aliqua injuria committeretur, vel privilegium planè nihil operaretur, vel sequeretur gravissimum damnum.

8 Finaliter incidit quæstio ratione particulæ *Et*, quæ juxta *l. 29. ibi: conjunctionem enim nonnunquam pro disjunctione accipi Labeo ait. Sc. l. 53. ibi: sæpè ita comparatum est, ut conjuncta pro disjunctis accipiantur. Sc. ff. de V. S. copulativè & disjunctivè accipitur, an & illa in privilegiis significationem variet?* pro resolutione dubii, distinguunt DD. si illa reperiat in materia purè favorabili, tum conjungit, adjicit, & ampliat, si in materia odiosa, tum disjungit, restringit, & minuit; & hoc vel maximè, si absurdum sequatur, vel aliquid contra intentionem concedentis. *Bart. ad l. ea tamen 46. ff. de leg. 3.*

9 Nunc de genere ad speciem, & quidem ad interpretationem simplicem, seu declarativam, quæ pariter authentica dicitur, intellige, respectu Principis, cujus est interpretari authenticè, vocatur autem simplex ratione privati interpretis, cùm simpliciter, absque alia interpretatione legi declaratæ inhærere debeat. *l. 25. §. 1. ff. de leg. 3. hæc nihil aliud est, quàm verborum minimè ambiguum declaratio, simul privilegiantis mentem indicans.*

10 En! filum sermonis interrumpit dubium! dixi antea, quòd authentica interpretatio locum habeat, quando mens privilegiantis minimè investigari potest, ergo falsum est, quòd talis authentica sit *minimè ambiguum verbo-*

verborum declaratio; nam si *verba minimè ambigua* forent, perquàm facilè mens privilegiantis investigari posset.

Ad dubium repono, quòd hæc authentica sit minimè ambiguum verborum declaratio, si hoc (antequam declaratio sit facta) accipiatur respectu Principis, qui Jura in scrinio pectoris fovere præsumitur, concedo definitionem, respectu privati interpretis, nego eam: vel etiam respectu privati, concedo: postquam declaratio sit facta.

Et quamvis ejusmodi declaratio authentica sit dura, ei tamen strictè inhærendum, juxta *l. 12. §. 1. ff. qui & à quibus manumiss. &c.* Præcipuè verò tum declarationi duræ est standum, quando ejusmodi particulas *ex plenitudine potestatis, ex certa scientia, non obstantibus &c.* insertas habet, quia exinde resoluta, & enixa mens Principis apparet, excluditque exceptionem ob- & subreptionis, necesse tamen est, ut revera causæ cognitio præcesserit, & sic improbare illud, quod Princeps ex certa scientia statuit, est crimen sacrilegii *l. 2. Cod. de crimin. sacrileg.*

Quoniam pariter ille temerarius & absurdus audit, qui privilegia extendenda restringit. *l. fin. Cod. de propos. agent. c. 16. de V. S.* res petit ut subjungam

De extensiva interpretatione.

Quæ est, quando privilegium ad alios casus extenditur, qui secundum figuram verborum sub privilegio contineri non videntur, ex mente tamen, & voluntate privilegiantis sub privilegio continentur, ideo etiam enucleativa, seu comprehensiva ejusdem casûs, qui sub eadem privilegii ratione latet, denominatur. *l. 6. §. 1. ff. de V. S. & Gothofr. in l. 19. Cod. de SS. Ecc. es.* hinc dicimur legem fraudare, dum verba legis amplectimur, intel-

Etum verò, sententiam, & rationem Illius negligimus l. 29. ff. de ll. Exemplum rei subministrat l. item si filiusfamilias 7. §. 3. ibi: *mutui dationem, non solum numerata pecunia, verum omnium, quæ mutua dari possunt, an accipere debeamus, videndum est?* sed verba videntur mihi ad numeratam pecuniam referri: ait enim senatus mutuam pecuniam dedisset. l. 1. eod. sed si fraus sit senatûsconsulto adhibita, puta frumento, vel vino, vel oleo mutuo dato, ut his distractis fructibus uteretur pecuniâ, subveniendum est filiofamilias ff. ad senat. Macedon. Ecce! quamvis senatûsconsultum strictè loquatur de numerata pecunia, attamen, si aliæ res mutuae dantur hoc fine; ut illis distractis filiusfamilias pecuniâ utatur, in legem peccatur, quia contravenitur menti & rationi legis, l. 17. ff. de ll. idem putat l. si sponsus 5. prin. & §. 5. ff. de donat. inter vir. & uxor. l. quamvis 8. §. si cum essem 14. ff. ad Senatûscons. Vellei.

13 Itaque, ut species sub genere, ita omnes casus, quibus eadem militat ratio, sub privilegio continentur, secundum axioma, ubi eadem ratio, ibi eadem Juris dispositio. l. illud ff. ad l. aquil.

Et hæc indisputabilia sunt quoad Jus commune, ubi ob rationis identitatem extensio fit, l. 12. & seqq. ff. de ll. verum dubitari posset quoad Jus singulare l. 14. & 16. ff. eod.

14 Quare pro fundamento hujus extensivæ in Jure singulari habeto! quod

Primò toties locum habeat, quoties merus favor, privilegio inest, arg. l. 3. ff. de constit. princip. c. olim de V. S. cum mens privilegiantis sit, ut omni privilegiario profit ipsum privilegium. l. si quando 2. vers. cum adjacentibus Cod. de bon. vacat. c. olim de V. S. quod verò privilegium favorabile dicendum, colligitur ex mente privilegiantis,

giantis, qui rem principaliter, non odii causâ, sive in præjudicium tertii, sed favoris indulgendi ergo impertitus fuisse censetur. *Lanfranc. de Oriano de interpret. stat. n. 4.* vel est, per quod damnum evitatur. *Baldus. aut quod non multum ex Jure communi tollit. Mæv. p. 5. dec. 183. n. 8.*

Secundò extensiva obtinet, si interpretatio fiat in præjudicium concedentis c. 6. *de donat.* non verò in præjudicium tertii l. 43. ff. de vulg. & pupill. l. 7. cod. de precib. Imp. off. nisi tamen privilegium contineret prædictas clausulas ex plenitudine potestatis, non obstante lege &c. quia tunc privilegium etiam posset extendi in præjudicium tertii. c. 4. *Natta cons. 340. n. 6.* Et præcipue, si privilegium, vel immunitas in præmium laboris bellici alicui esset concessa. *Joan. de Solorzan. de Gubernat. Indiar. t. 2, c. 4. n. 62. & seqq.* non minùs

Tertiò extensionem, sicut & restrictionem quandoque desumimus à privilegii rubrica, seu præfamine. *Rip. resp. 3. n. 7. Dec. cons. 134. n. 2.* præfamen enim plerumque causam & mentem expressam privilegii demonstrat, quæ in seqq. seu nigro repetita censetur. *Cravet. cons. 192. n. 21.* & hanc privilegii animam vocat *Dyn. in c. fin. de R. J. in 6to. l. 17. ff. de ll. l. 7. ff. de bonis damnator.*

Advertendum tamen, num rubrica nigro non sit contraria, quia tum nigro, utpote posteriori standum judico, pro l. pacta novissima. 12. Cod. de pactis. nihilominus, si ratio finalis ipsius privilegii in præfatione expressa pateat, tum nigrum regulatur juxta præfamen, seu rubricam, & hoc: nisi ex generalitate iniquitas, vel absurditas aliqua resultet. l. 13. §. 2. ff. de excus. tut. vel ex sequentibus mens Principis privilegium extendi nolentis manifestè appareat.

Datò

15 Datô itaque: quòd privilegium de casu ad casum—
ob identitatem rationis extendatur, à persona tamen ad
personam non porrigitur, censetur enim persona electa,
quam privilegium personale non egreditur. §. 6. *Inst. de J.*
N. G. & civil. nisi illius usus privilegiato adimeretur, vel
impediretur, si non ad tertium extensio fiat; casum dat
l. ult. Cod. de usur. rei jud. ubi induciæ quadrimestres con-
demnatis datæ profunt & fidejussoribus eorum, pariter
privilegium marito concessum, ad uxorem ejus pertingit,
si aliàs inutile foret. *arg. l. 13. Cod. de dignit.*

16 Extensivæ contraria est interpretatio restrictiva, quæ
cùm ad illius disciplinam reguletur, breviter hìc exponi-
tur, & est orationis universalis restrictio ad eum casum,
qui ex privilegiantis mente, ac sententia sub oratione—
comprehenditur, econtra est quoque remotio casuum im-
pertinentium, qui saltem juxta literarum, & verborum—
figuram sub ea contineri videntur *cit. l. 17. ff. de ll.*

17 Hæc obtinet eo casu, quo privilegians aliqua parte
deficit, nec interpretari potest, sicque dum verbis simpli-
citer inhæremus, Jus, atque Justitiam lædimus, cui ta-
men Princeps se conformare præsumitur. *l. 6. Cod. si contra*
Jus vel utilit. publ. l. 4. Cod. de ll.

Unde sicut causa in præfatione expressa ampliat, ita
etiam restringit *l. 1. Cod. de interdict.* Præterea, ut alia—
præteream, restrictiva hæc potissimùm obtinet, si causa,
necessitasque publica exigat. *l. 10. Cod. de SS. Eccles. DD.*
ad l. Jus singulare. ff. de ll. l. 3. Cod. de primipilo. l. 21. Cod.
de cursu publ. l. 3. §. fin. & 4. ff. de novi operis nunt. Ideo,
si aliquis omnimodam quorumcunque onerum realium, &
personalium exemptionem consecutus fuerit, ea non ex-
tenditur ad insolita ob supervenientem casum, & necessi-
tatem improvissam, quia verisimiliter tempore concessio-
nis

nis de tali casu Princeps cogitasse non præsumitur. *arg. c. 8. §. de decimis.* qui publicam utilitatem privatæ antepo-
nit, *l. 65. §. fin. ff. pro socio.*

Restrictivæ demum imminet interpretatio correctiva, 18
quæ datur, quando privilegium alicui à Principe conces-
sum tractu temporis incipiat esse damnosum, publicæque
utilitati adversatur. *arg. c. fraternitatem 2. §. de donationi-
bus c. 33. cod. de jurejur.* & licet aliàs Principis voluntatem
utpote normam justitiæ constantem, ac perpetuam esse,
ejusque solam fidem tantum, quantum juramentum apud
privatos efficere oporteat, attamen ob favorem publicæ
utilitatis privatorum commoda imminuere, atque hoc
modo privilegia revocare, limitare, ac corrigere potest.
arg. l. un. §. pen. Cod. de cad. toll. quia verosimile est (ut
jam antea dixi) quòd Princeps tempore generalis conces-
sionis ejusmodi casum recordatus non fuerit. *arg. l. 6.
ff. de pignor.* hinc fluit, quòd, etsi Principis voluntas con-
stans, & perpetua esse debeat, datâ tamen justâ causâ,
quæ nonnunquam præsumitur, eam mutare possit.

Hæc igitur omnia, quæ de interpretatione exposi- 19
ta sunt, suo modo etiam immunitati, seu privilegio me-
tatorum attemperari, & applicari possunt. Ideo sciendum

Primò: quòd, si immunitas munerum civilium sim-
pliciter alicui concedatur, ea de muneribus personalibus,
sive corporalibus, atque extraordinariis intelligi debeat,
& consequenter ad exemptionem metatorum (nisi eorum
intuitu speciali privilegio aliquis sit munitus. *l. 11. ff. de
vacat. & excus. mun.*) extendi non possit. *l. 3. Cod. de mu-
ner. l. hi qui 6. ff. de vacat. & excus. l. fin. §. fin. ff. de mun.
& honor. l. 5. in fin. Cod. de profess.*

Quare licet Philosophi, & archiatri &c. ab omnibus 20
muneribus publicis immunes existant, à realibus tamen

(excepto onere metatorum, quia illorum gratiâ speciali beneficio adjuvantur) exempti non videntur. *l. 6. Cod. de profess. & med. & arg. l. 8. §. 4. ff. de vacat. & excus. mun.*

21 Secundò: si hæreamus in dubio, utrùm immunitatis metatoriæ immediata causa sit persona, vel res, tum illa præsumitur personalis. *l. 4. §. 3. ff. de censibus, & not. gloss. in cap. 6. de instit.* ratio utriusque asserti est, quod ejusmodi immunitas odiosa reputetur, siquidem vergit in præjudicium tertii, vel jus commune lædit, & sic quantum possibile est, in dubio minùs à jure communi recedi arbitrantur. *cum Natta consil. 163. n. 16. & cons. 164. n. 18.* huc facit quoque *c. odia 15. & c. quæ à jure 28. de R. J. in 6to.* ubi odia restringi, & quæ à Jure exorbitant, in consequentiam non trahi jubentur. Ideo immunitas, quæ liberis & posteris alicujus est data, ad eos tantum pertinet, qui ejus familiæ sunt, exclusis emancipatis, & faminis nuptis. *l. 13. ff. de mun. & honor.* in rebus enim odiosis & obscuris sequimur id, quod minimum est. *l. semper in obscuris. ff. de R. J.*

22 Si verò causa immediata ipsius privilegii sit expressa, & principaliter personæ tribuatur, tunc privilegium utpote personale. *Pacian. cons. 144. n. 67. & 8. & cons. 143. n. 1.* personam privilegiatam non egredietur. *l. privilegia ff. de R. J.* e contra si immediatè rem contingat, erit reale: sic beneficium restitutionis in integrum, quod minoribus competit, cum pro causa finali læsionem realem assumat, est reale, & ad hæredes transit. *l. non solum ff. de in integr. restit. l. minor. §. fin. ff. de minor. l. ea quæ cod. de tempor. in integr. restit.*

23 Pariter si conjecturæ vel præsumptiones realitatem privilegii commendent, si v. g. illud personæ fictæ, seu mysticæ, quæ perpetuò vivit, *l. 76. ff. de Jud. l. 22. ff. de legat.*

legat. 1. id est civitati, capitulo, vel universitati &c. concessum probetur, reale præsumitur, & quamvis regulariter beneficia personis data cum persona expirent, immunitas tamen e. g. metatoria locis, aut civitatibus condonata, hujus mentis videtur esse, ut ad posteros transeat, lege textum *l. 4. §. 3. ff. de censibus.* cavendum tamen est, ut immunitas talis intra limites loci (et si ad personas transeat, coarctetur, nec ad alium locum evagetur. *Dec. in C. in omnibus 69. n. 6. ff. de R. J.* sicut non minùs privilegium personale, nè quidem ob rationis identitatem, de persona ad personam extenditur. *c. sanè de privileg.*

Nec aliter se res habet, quando immunitas sc. metatoria ex contractu descendit, tunc enim de contractu ad contractum non trahitur, quamvis ad hæredes, esto: illorum mentio non sit facta, transmittatur siquidem hoc natura contractûs, & præsumpta contrahentis affectio exposcit, qui naturæ ductu, & successori suo prodesse cogitat. *l. si pactum 9. ff. de probat.*

Simili modo immunitas talis præscriptione acquisita censetur realis, cum favore rei præscribatur. *Crav. cons. 10. n. 11. Surd. cons. 225. n. 25.*

Idem statue, quando illa in remunerationem meritorum indulta legitur, cum similiter in contractum transeat, & successoribus faveat. *Josepb. de Sese lib. 1. decis. Reg. Arragon. 79. n. 40. & 41, Pursat. consil. 160. n. 15.*

Notandum tamen, cum ejusmodi immunitas plerumque in præjudicium tertii atque Juris communis vergat, & præsertim si illa prægnante causâ, meritisque rei publicæ sit destitutum, interpretationem illius contra ipsum concedentem faciendam esse. *Castr. in l. beneficium. n. 2 ff. de constitution. princip.* Privilegia enim Principum ad cæterorum injuriam trahenda non sunt. *Georg. de Cabeto*

bedo decis. 65. n. 6. Et æquum est, ut ipsimet onus, quo alios relevârunt, subeant. *Natta cons. 2. n. 4. l. actores Cod. de exactor. trib.* hoc intellige, si privilegium simpliciter esset concessum. *l. 2. §. 10. & §. 16. ibi: si quis à Principe simpliciter impetraverit, ut in publico loco ædificet, non est credendus sic ædificare, ut cum incommodo alicujus id fiat, neque sic conceditur, nisi fortè quis hoc impetraverit.* secus foret, si impetraverit privilegiarius, vel alio modo mens enixa Principis apparet, ut si insertæ sint ejusmodi clausulæ *ex plenitudine potestatis, ex certa scientia &c.* præsertim si justa & legitima causa pro privilegiato militet, qualis sunt merita reipublicæ, tum concessa immunitas in aliorum subditorum onus propendere, & à Principe extendi potest, *Cephal. cons. 58. n. 49. lib. 1. Surd. cons. 278. n. 15. & alii.*

His dictis oritur

28 Quæstio: utrùm immunitas v.g. metatorum, si illa indefinitè bonis, vel ædibus alicujus concessa monstratur, ad bona etiam futura, seu neo-acquisita, vel ad ædes, quæ tempore concessionis fuerant angustæ, aliquo post tempore ampliatas extendatur?

Res dubia videtur ex eo, quòd ejusmodi immunitas, cùm vel in diminutionem publicæ utilitatis, vel in gravamen tertii redundet, strictæ interpretationis esse, & consequenter extendi non debeat. *Lucas de Penna in rubr. Cod. de excusat. mun. lib. 10.* contrariatur etiam *c. 26. §. quidem insuper de decimis*, ubi concessio decimarum in feudum laico facta non operatur quoad novalia, & sic videtur privilegium futura non comprehendere. Præterea putant privilegia intelligenda esse rebus sic stantibus juxta *l. quod Servius 8. ff. de condict. caus. dat.*

Dico

Dico tamen, quòd, si privilegii elocutio sit facta per²⁹ hujusmodi nomina universalialia e. g. bona *l. 108. ff. de V. S. familia, patrimonium, hæreditas, grex, peculium &c.* & augmentum prodeat ex ipsius rei universæ natura seu visceribus, ità ut vices accessorii subeat, immunitas semper includat augmentum superveniens. *l. 21. ff. de leg. 1. l. si servitus 23. eod. de servit. urban. præd. l. grege eod. de pignor. l. peculium de legat. 2. l. mancipia & l. penult. ff. de fund. instruat. c. quamvis* ~~de~~ *de privileg.* ubi immunitas de non solvendis decimis ad futura quoque extenditur, rationem hujus extensionis dant, quòd verba generalia generaliter sint accipienda. *l. 1. §. generaliter ff. de legat. præst. contra tabul. cum augmentum, & rei extensio ejusdem naturæ, & Juris, cujus res ipsa est, intelligatur, l. inter socerum 26. §. cum inter patrem 2. ff. de pact. dotal.*

Argumenta contraria solvo, primum enim non ob³⁰ tinet, si proprietas verborum aliud suadeat, ut hîc: præterea nego, quòd talis extensio absolutè & directè vergat in diminutionem publicæ utilitatis, cum vel Princeps, vel alii subditi onera exemptorum supportent, ex natura verò & proprietate rei (ut suprà dixi) extensio admittitur in præjudicium tertii, vel maximè, quando privilegium memoratas clausulas, sc. ex plenitudine potestatis, motu proprio &c. insertas habeat. Et quod

Secundò: decimæ laico concessæ non extendantur ad novalia, est, quia non Jus decimarum, sed decimæ laico utpote personæ inhabili & incapaci conceduntur, secus est, si personæ de se habili ut in *c. ex parte* ~~de~~ *de decimis*, ubi futuræ comprehenduntur.

Tertiò notandum, quòd in universalibus idem rerum status videatur manere, licet aliquid addatur vel minuatur. *d. l. grege ff. de leg. 1. & de pignor. & bypotb.*

31 Nunc de interpretatione ad usum hujus immunitatis, nimirum, quomodo Princeps in concedendo, & impetrans in utendo tali privilegio constitutus esse debeat. Et

Imprimis caveant Principes, nè per eorum nimiam liberalitatem ejusmodi privilegiorum usus, qualis est immunitas metatoria, frequentior inducatur. Enim verò indulgione multorum privilegiorum vim, & nervum Principatûs sui enervant, seditionibus materiam, civium, ac subditorum odiis carbones supponunt, unâ contra Justitiam & rempublicam carbones irritantes, lege pro *Legge historiam*, & *Frid. Mindan. lib. 2. de mandat. c. 8. n. 17.* qui immunitatem tot Provinciarum imperialium aptius immanitatem compellat, eò, quòd nobilissimum Romani Imperii corpus nimia privilegiorum indulgentiâ propria sua membra in sui lanienam armaverit; hinc videmus præpotentia regna à Romano Imperio emembrata, atque abscissa, quandoquidem tota ferinè Italia, Gallia, Hispania &c. capitis sui frænum excusserunt, plangente Poëta:

Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

Dein' privilegiarii noverint servare tenorem sui privilegii, nec metas egredientur. *c. porro 7. de privileg. & excess.* neque Magistratum Jurisdictionem contemnent, & eludent. *c. ne aliqui 5. de privileg. in 6to.* abusus enim privilegii privilegium absumit. *nov. 8. tit. 2. c. 13. nov. 6. tit. 6. c. 1.* prout mox dicetur. Ideoque

Postremùm recoquo illud, quod in præmissis apposui, quòd si extrema, & inevitabilis necessitas ingruat, omnium privilegiorum usus, ac prærogativa cessare debeat, indè licèt aliàs clerus sit immunis, eo casu oneratur. *c. non minus 10. de immunit. Eccles.* nec divina domus, vel Dei, vel Principis ratione possessionum suarum

rum eximuntur *l. 2. Cod. de quibus mun.* & quid mustitabunt alii privilegiarii contra *l. 10. & 11. Cod. de sacros. Eccles. & l. evacuatis Cod. de decurion.?*

Quare ab usu ad abusum seu amissionem immunitatis transeo, & cessat illa

Primò: per abusum *l. 11. Cod. de Judæis &c. l. 3. & 4. Cod. de aq. duct. c. 12. & de censibus c. 24. eod. de privileg.* qui contingere potest, dum aliquis spe immunitatis suæ metatoriæ inscriptionem metatoriam ad expeditionem principis, vel alium urgentissimæ necessitatis obventum temerè aboleret, metatores, & milites injuriosè repelleret, & sic publicæ & quidem supremæ necessitati occurreret, Ecquis talem immunitatis suæ indignum non pronuntiet? *C. ult. & de immunit. eccles.* Cum permissa sibi potestate abutatur. *C. ubi 7. dist. 14. can. 63. caus. 11. q. 3. c. 21. & de privileg. & excess.*

Secundo: ammittitur immunitas si sit personalis interitu personæ, si realis interitu rei autoritate Principis, vel sinè spe restitutionis destructæ, res enim alio casu v. g. ruina, terræmotu, bello: &c. latente tamen spe refectionis corruens una cum privilegio reviviscit. *L. 73. ff. de contrahend. empt.* Expirat

Tertio: per renuntiationem expressam, vel tacitam: per expressam, pactò, sive verbis expressis, favori enim pro se introducto quilibet renuntiate potest. *L. penult. Cod. de pact. l. 41. ff. de minor.* Quod intellige de favore præcisè suo renuntiantis, non de illo, qui principaliter respicit ordinem certum, communitatem, aut alterius personæ præjudicium, sicut clericus privilegio in honorem totius ordinis concessio *C. 12. de foro compet. c. 36. de sentent. excommun.* Nullatenus se abdicat, nec exempti

pti in præjudicium Pontificis, cui immediatè subsunt, alienum forum sequuntur. *Panormitan. in c. 5. de arbit.*

33 Posset hìc quæri: an primores civitatis v. g. à metatìs liberæ possint præjudicare singulis recipiendo milites ad metata? & juxta *l. 14. ff. ad municipal & de incol:* videntur præjudicare, ibi: *muncipes intelliguntur scire: quod sciant hi, quibus summa reipublicæ commissa est.* Idem confirmat *l. 11. ibi: si is, qui bona reipublicæ jure administrat, mutuat pecuniam pro ea accipiat, potest rem ejus obligare ff. de pignor, & hypotec.* Contrarium tamen verius esse judico: motus *L. 3. §. 4. ff. quod vi aut clam,* ubi administrator reipublicæ negotia publica quidem procurare, sed non donare potest, idem vult, *l. 12. Cod. de transact.* nec non *l. ambitiosa ff. de decretis ab ord. facien.* Ambitio enim procerum civibus præjudicio esse non debet, enormis verò præjudicij res foret, si concessioni procerum immunitate sua cives defraudare liceret.

34 Contraria *l. 14.* procedit tantum eo casu, ubi non agitur de concessione ambitiosa, & remissione juris liquidi. *arg. l. 2. Cod. de decret. decur. & cit. l. 12.*

Altera *l. 11.* obtinet tum, quando pecunia in utilitatem civitatis est conversa. *l. 27. ff. de rebus cred. vel administrator speciale mandatum habuit. cit. l. 3. §. 4. ff. quod vi aut clam.*

Per tacitam: quam interpretantur non usum, aut usum contrarium privilegii, quasi non utens, aut contrario modo utens videatur privilegium respucere, aut saltem juxta modum concessionis eo uti nolle, circa quem movetur hæc

35 Quæstio: quantum temporis requiratur ad hoc, ut privilegium non usu vel usu contrario desuisse videatur: variant D. D. non nulli 30. c. 6. *§. de privileg.* ibi:

ibi: si de terra, quam habetis in parochia Canonorum de Plautio, per 30. annos eis decimas persolvistis, eas sibi de cætero integrè persolvatis &c. alij 40. C. is eod. ubi §. 1. discretioni vestræ mandamus, quatenus si Abbas & Monachi sufficienter ostenderint, quod à Templariis decimas de terris prædictis per 40. annos continuè perceperint sine lite, vos ad præstationem ipsarum templarios compellatis. &c. aliqui 10. annos requirunt l. 1. ibi nundinis impetratis à principe, non utendo, qui meruit, decennij tempore usum amittit. ff. de nundinis.

Ex triplici hac opinione, ultimam seligo, innixus juri civili, & moveor ratione. Quia lex publica, quæ in omnium utilitatem fertur, 10. annis per non usum penitus abolefcit, arg. l. 1. Cod. quæ sit longo consuetudo, ubi longum tempus in 10. annos desinit, Cod. de longi temporis præscription: cur non etiam privilegium, descendo hinc à majori ad minus privatam solummodo utilitatem fovens decennij tempore evanescat? præsertim si illud Juri communi, aut emolumento tertii refragetur, unde potius restringi, quàm ut reductio ad jus commune utpote perquam favorabilis impediatur? Jure meretur. Abb. c. fin. de consuetu. n. 19.

Capitula, quæ 30. & 40. annorum meminerunt, continent solam narrationem facti, non dispositionem Juris vel sunt intelligenda de Jure Canonico in privilegiis contra legem Ecclesiasticam receptis & usitatis. Cessat

Quarto: revocatione concedentis, vel ejus hæredis; privilegiario tamen insinuata, ea enim natura privilegiorum videtur, quod revocationis conditionem implicent, & hoc accipe de privilegiis gratis & ad beneplacitum principis concessis. Aliter se res habet, si privilegium non subditis, aut causa remunerationis, vel per

viam conventionis sit indultum, tum, nisi publica causa extremum, vel alia justa ratio urgeat, non revocabitur. Nam Princeps non modo jure naturali pacta, contractus, conventiones, & promissa servare cogitur, sed etiam Jure divino. *Cap. etsi Christus* ❧. *de jurejurand.* & demus!

Non sit rex legi, sed lex obnoxia regi.

Albertus in l. digna vox cod. de ll.

Turpe tamen fractis revocat sua fœdera pactis

Mart. l. 1. de jurisdic. c. 33. n. 104.

36 *Aldovin. cons. 25. n. 3.* His convenienter quæro : utrum immunitas gratis, & ad beneplacitum Principis concessa, ipsa principis morte censeatur revocata. Pro affirmativa faciunt *e. 5. verb. expirat. de rescriptis in 6to*, Ubi privilegium ad beneplacitum S. Pontificis datum, cō mortuō expirat, ex ratione, cum mortuus non amplius possit velle, & sic beneplacitum extinguatur, & *l. 4. ff. locati.* ibi locatio, precariive rogatio ita facta, quod is, qui eam locasset, dedissetve, morte ejus, qui locavit, tollitur.

Contrarium tamen puto verius, ejusmodi privilegium morte concedentis non extingui.

Assertum firmat imprimis illud tritum, cur stare prohibeatur, quod expressè mutatum non est, *l. 32. cod. de appellat.* Et

Secundò : Germanicè loquitur *C. ult. 3. ❧. de precariis*, ibi *precarium morte quidem illius, cui concessum, non etiam obitu concedentis expirat*, immo nisi expressè revoce-
tur, ad hæredem concedentis transit, per *l. 8. 1. ibi quod à Titio precario quis rogavit id etiam ab hærede ejus pre-*
rio

rio habere videtur ff. de precario. prorsus item vult *l. 12. §. 1. ff. cit. t.* Cum ergo nostro in casu privilegia quasi precario, id est, cum exceptione arbitrariæ mutationis, ac revocationis concessa videantur, quis, amabo! dixerit ea morte concedentis finiri præterea, ut privilegium aboleatur, contraria opus est voluntate, quæ per mortem non inducitur. *arg. c. 7. de offi. & potest jud. deleg. in 6to.* tandem opinionem roborat *l. ambiguitatem 12. vers. sin autem Cod. de usufruct.* Ubi usufructus alicui relictus cum hac clausula, quamdiu Titius remanserit in furore decesserit, præsumitur enim in tali perdurare, nec non possibile est, ut ad mentem non rediisset, quousque usufructuarius victurus fuisset, eodem modo videtur Princeps in eodem beneplacito persistere, quia potuisset, donec privilegiarius vivat voluntatem non mutasse; & sanè medium inter velle & nolle hoc casu reperiri arbitror juxta *Dec. in l. ejus est non nolle 3. ff. de R. l.* eapropter sicut dormiens, nec velle, nec nolle dici potest, ita etiam nec mortuus.

Contraria argumenta hoc modo invertito, *cit. c. 5. 37* non loquitur de privilegio vero justo, ac perfecto, sed alia levi & incerta gratia, ideoque Pontifex concessionem, ut ambitiosam & tanquam ob & subreptitiè impetratam restringit, item *d. l. 4.* nullam mentionem facit privilegij, nec precarii propriè accepti, aliàs contradiceret *cit. l. 8. §. 1, & subjuncta l. 12. §. 1.* sed differit magis de locato & distinguit inter precarium simplex & conditionatum.

Cessat tandem immunitas (ut jam dixi) extrema necessitate instante. *L. 10. Cod. de SS. Eccles. & l. 2. Cod. quibus mun. &c.* Nec non ob delictum adversus privilegiantem commissum v. g. ob ingratitude *l. 1. & ult. Cod. de revocat. donat. l. 2, & 3. C. de libert.*

Hisce principaliores modos amittendæ immunitatis
complexus fuero, veniam implorans, si forsan me in
ejusmodi privilegiorum interpretatione strictum, & usu
parcum exhibui: ædepol! si hac in materia & votis meis
templa paterent, quibusquibus immunitatem ab hujus-
modi oneribus fervens deprecarer; Quare duint superi,
reviviscant Augusti sæcula, & universo pax imperet orbi!
dormiant bella, bellorúmque inventa ad sua cunabula re-
deant, sperate! favet DEUS, eloquens in Leviticis c. 26.
*vers. 5. dabo pacem in finibus vestris, dormietis, & non erit,
qui exerceat, favet Justinianus, dum jubet l. uni. Cod.
de cad. toll. Ut, quod belli calamitas introduxit,
hoc pacis lenitas sopiret.*

A M E N.

O. A. M. D. TER OPT. B. V. M. O. S. G.

Greneck, Adam Joseph.

Respirium Bellonae ex acie defessae, vel syntagma de iure hospitalitatis,
ac eo pertinentium metatorum, & epidemeticorum, oder Einquartirungen

Vienna Austriae 1718

4 Diss. 3229,11

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10958857-3

VD18 15061523-001